

CONSELL COMARCAL DEL GIRONES

LA RIBERA DRETA DEL TER
Dinàmica social i qualitat de vida

Raimon Bonal i Falgàs

FUNDACIO JAUME BOFILL
Setembre, 1995

"La situació dels sociòlegs és força singular: analistes de les institucions, del canvi en el qual estan implicades i del poder del qual són el símbol estable, troben en els seus objectes de coneixement el seu únic i veritable "client". El poder que han d'estudiar els sociòlegs, comprenent-hi les seves manifestacions més ocultes, no els reconeix sinó en tant que treballen per ell. Què fan? Hereus del teòleg i del filòsof de l'estat, arribaran a distingir els objectius de la seva ciència de les intencions de l'estat i de les institucions? Aquest és el problema que es planteja al treball dels sociòlegs".

(Lapassade, G. - Lourau, R., **Clefs pour la sociologie**, Paris, Seghers, 1974, pàg. 19)

	Pàg.
<u>INTRODUCCIO</u>	5
<u>I. EL CONTEXT DEMOGRAFIC I SOCIAL DE LA RIBERA DRETA DEL TER</u>	9
CAPÍTOL 1. <u>LA POBLACIO</u>	9
1. Densitat i evolució de la població	9
2. Estructura per sexe i edat	11
3. El fenomen migratori i la seva història	14
CAPÍTOL 2. <u>LES ACTIVITATS SOCIO-ECONOMIQUES DE LA POBLACIO</u>	18
1. L'activitat agrícola	18
1.1 La sèquia Vinyals	18
1.2 L'economia agrícola	19
1.3 El futur de l'agricultura	21
2. L'activitat industrial	23
3. La distribució ocupacional de la població	27
3.1 Actius i inactius	27
3.2 Ocupats i desocupats	30
4. La mobilitat horitzontal dels treballadors	32
CAPÍTOL 3. <u>ELS NIVELLS D'INSTRUCCIO DE LA POBLACIO DE MES DE 10 ANYS</u>	36
1. Els nivells d'instrucció	36
2. La mobilitat obligada per desplaçament d'estudi	38
CAPÍTOL 4. <u>ELS EDIFICIS ACABATS D'HABITATGE FAMILIAR SEGONS LA CLASSE DE PROPIETARI</u>	40
CAPÍTOL 5. <u>LES CONTESES ELECTORALS</u>	41
<u>PANORAMICA GLOBAL: CARACTERISTIQUES SOCIALS, DEMOGRAFIOUES I ECONOMIQUES DE LA RIBERA DRETA DEL TER</u>	43
<u>APENDIX 1: SOBRE EL PERFIL SOCIOLOGIC DE CADA NUCLI MUNICIPAL</u>	54
<u>APENDIX 2: LES FONTS ESTADISTIOUES</u>	49

II. <u>LA QUALITAT DE VIDA DELS HABITANTS DE LA RIBERA DRETA DEL TER</u>	101
<u>INTRODUCCIO</u>	101
CAPÍTOL 1. <u>"FER POBLE" O LA IDENTITAT COL.LECTIVA</u>	103
1. Pobles cohesionats	103
2. Pobles la identitat dels quals depèn d'una cohesió forània	110
3. Pobles anònims	111
4. Pobles amb cohesió difícil	111
CAPÍTOL 2. <u>LA VIDA QUOTIDIANA</u>	117
1. Alguns elements d'estructura morfològica i humana	117
2. Aspectes econòmics	119
3. Aspectes culturals	123
4. Aspectes conflictius	127
CAPÍTOL 3. <u>LA DIVERSITAT CULTURAL</u>	131
CAPÍTOL 4. <u>LES DIFERENCIES DEMOGRAFIOUES</u>	135
CAPÍTOL 5. <u>LES PREOCUPACIONS DE LA POBLACIO</u>	138
CAPÍTOL 6. <u>UNA QÜESTIO A PART: L'ASSISTENCIA SANITARIA</u>	141
1. L'organització sanitària actual. L'administració sanitària	141
2. L'educació sanitària	144
3. L'epidemiologia	145
CAPÍTOL 7. <u>EL PAPER DE L'ADMINISTRACIO</u>	148
CAPÍTOL 8. <u>ASPECTES DE DESORGANITZACIO SOCIO-FAMILIAR A LA RIBERA DRETA DEL TER</u>	151
1. Les demandes d'ajut al centre d'atenció primària de Celrà	152
1.1 Poble de procedència i àmbit geogràfic	152
1.2 Qui ha derivat als serveis socials d'atenció primària	153
1.3 Les demandes efectuades	155
1.4 Les realitat socials i estructurals que	

condicionen les demandes efectuades	156
2. L'atenció de les institucions gironines als habitants de la Ribera Dreta del Ter	157
2.1 Problemàtiques de salut mental	159
2.2 Internaments geriàtrics	160
2.3 Els problemes referits a menors	160
2.3.1 Els maltractaments	160
2.3.2 La salut mental infantil	161
2.3.3 Els conflictes amb la justícia	161
2.4 Els qui pateixen una deficiència	162
2.4.1 Disminució psíquica	162
2.4.2 Disminució física	163
2.5 Episodis de drogoaddicció	163
2.6 Els malalts de SIDA	164
3. Panoràmica general	164
<u>CONCLUSIO DE LA SEGONA PART</u>	165
<u>APÈNDIX 1: CENTRES EFECTIVAMENT VISITATS</u>	169
<u>APÈNDIX 2: CARTA ADREÇADA A LES DIVERSES INSTITUCIONS PEL PRESIDENT DEL CONSELL COMARCAL DEL GIRONES EN DEMANA DE LA INFORMACIO</u>	172
III <u>REFLEXIO FINAL</u>	174

INTRODUCCIO

La coordinació entre l'Animació Sòcio-Cultural i els Serveis Socials d'Assistència Primària de Celrà i el seu entorn elaboraven el 15 d'abril de 1994 un projecte que centrava la seva atenció en cinc punts: 1) la necessitat de coordinar-se més formalment i amb regularitat; 2) la possibilitat de fer accions conjuntes; 3) la urgència de recollir i intercanviar la informació disponible a cada servei amb el propòsit d'obtenir-ne més d'informació; 4) la importància de la implicació i sensibilització dels polítics en les actuacions que els són pròpies i 5) la necessitat d'actuar globalment entre l'àmbit tècnic i el polític de tal manera que totes les àrees s'hi trobin implicades.

A l'ensem, es constatava la conveniència d'abastar una àrea geogràfica àmplia i es concretava en l'actual àmbit d'actuació dels Serveis Socials d'Assistència Primària, és a dir, els municipis de Bordils, Celrà, Flaçà, Juià, Madremanya, Sant Martí Vell i Sant Joan de Mollet.

El projecte acabava amb la definició dels ítems sobre els quals es centraria la demanda:

- escolarització/formació
- econòmic-laboral
- cultural
- medi ambient
- salut/salut ambiental
- social
- comerç i consum
- urbanisme i entorn geogràfic
- sectors d'edat
- administració local, comarcal... i altres.

Per a cadascun d'ells es feia una relació de temàtiques possibles a conèixer.

Es prenia en aquella reunió la resolució de fer una demanda de l'esmentada recerca a la FUNDACIO JAUME BOFILL i efectivament el 21 d'abril del mateix any es tingueren les primeres converses. Fins l'1 de juny no hi hagué una petició formal per part de l'Ajuntament de Celrà.

El 4 de juliol la Fundació enviava a l'ajuntament de Celrà els termes concrets del projecte, amb un índex del podria ésser l'informe final i amb la incorporació de les despeses que havia d'assumir la Fundació i les que anirien a càrrec de l'ajuntament. Ja que es tracta d'una àrea més àmplia que la del municipi de Celrà, aquest no veia oportú de responsabilitzar-se'n en solitari i, finalment, el 22 de

novembre es signava un conveni o pacte de col.laboració entre el Consell Comarcal del Gironès i la Fundació Jaume Bofill.

Aquest és el fonament administratiu i legal que es troba a l'origen de la recerca que presentem, recerca que s'iniciava efectivament el 23 de desembre de 1994.

* * *

En la tasca decididament empresa, la Fundació ha gaudit de la inestimable col.laboració de tres estudiants gironins de sociologia matriculats a la Universitat Nacional d'Educació a Distància: Carles Gironès, Laura Iglesias, Fernando Montero i Sandra Fernández, estudiant matriculada a la Universitat de Barcelona. Ells tenien la il.lusió de fer unes pràctiques de recerca en la seva carrera, amb la característica que serien dutes a terme amb el seu entusiasme personal i la seva motivació, sense cap contrapartida acadèmica. Tots quatre, d'una manera o altra, han intervingut directament en un moment concret d'aquesta anàlisi. A més, a nivell de pont pels nostres contactes, s'ha comptat amb les secretaries de tots i cadascun dels ajuntaments de la zona i, pel que fa a l'assessorament, amb els Serveis Socials de la minicomarca i amb Andreu Camps gran coneixedor de l'àrea del nostre estudi.

* * *

Aquesta petita monografia del conjunt de pobles esmentats calia que fos encapçalada per un títol adient. Com identificar la nostra petita comarca? De fet, es tracta d'una àrea geogràfica que inclou l'important polígon industrial de Celrà, però no és identificable amb una unitat administrativa definida, malgrat que l'ecologia i els components geogràfics donen una certa "naturalitat" a la zona o sector considerat.

Per altra banda, la naturalesa rural o urbana de l'àrea geogràfica abarcada per aquests pobles, contempla realitats ben diverses, en gran part condicionades per les vies de comunicació, tant pel que es refereix a les carreteres com per la presència del ferrocarril.

Quina seria vertaderament la toponímia més escaient a aquest conjunt tan divers? Com donar una idea del que pretenem analitzar donant a tots i cadascun dels municipis considerats la idea d'igualtat i d'importància relativa no diferenciada?

A l'**Organització Territorial de Catalunya**, Lluís Casassas i Joaquim Clusa (Publicacions de la Fundació Jaume Bofill, Barcelona, 1981, Col.lecció Temes Bàsics, núm. 5, pàg. 220) identifiquen la nostra zona (amb la inclusió dels municipis de Viladesens, Cervià de Ter, Sant Jordi Desvalls i Sant

Julià de Ramis) com la "Municipalia de Celrà" i en fan la descripció següent:

"La municipalia de Celrà comprèn els terrenys adossats a la vessant nord de les Gavarres situats a ambdues ribes del Ter i compresos entre el Congost de Sant Julià de Ramis i els desnivells que menen a les terres fondes del Baix Empordà. Són terres morfològicament homogènies, de poblament molt dispers dedicat, la majoria, a l'agricultura de secà, que alterna amb boscos molt esclarissats i algunes clapes d'horta.

De fet, aquesta municipalia correspon a les terres baixempordaneses sotmeses a l'atracció de Girona, de la qual ciutat constitueixen part del seu entorn rural. Celrà en un lloc de pas privilegiat, emplaçat prop de l'entrada del Congost de Sant Julià a Palamós, en certa manera canalitza i centralitza els serveis i les relacions humanes de la demarcació".

Quan els autors esmentats descriuen aquesta municipalia, tot i que el polígon industrial de Celrà era un fet des de l'any 1973, encara se'n parlava sense que s'hagués efectivament endegat, essent objecte de moltes remodelacions i ampliacions fins arribar a ésser el que és avui.

Per la nostra banda i després d'algunes deliberacions, ens va semblar que "La Ribera Dreta del Ter" podria ajustar-se, encara que de manera tanmateix ben imperfecta, al conjunt geogràfic que volem analitzar.

* * *

Metodològicament, ens hem basat en dades estadístiques i fonts documentals en els temes estructurals d'aquesta recerca: la composició dels municipis, l'estudi demogràfic i social de la població, la distribució socio-econòmica dels seus habitants, el nivells culturals assolits, els resultats de les conteses electorals i la distribució de la propietat immobiliària.

Per altra banda, pel que es refereix als temes vinculats amb la qualitat de vida dels habitants de la Ribera Dreta del Ter, hem recorregut directament a fonts vives buscant entre la població informants qualificats que per la seva posició privilegiada ens poden descriure i explicar determinats aspectes d'interès: l'ocupació i la desocupació, l'economia alternativa, l'ensenyament i els seus desplaçaments, l'assistència sanitària, la consciència de poble, la participació associativa cívica, política i sindical, el temps lliure i el seu ús, les preocupacions ciutadanes més rellevants, la visió de l'administració com a servei públic i les problemàtiques socials i humanes més freqüents. Aquests

interlocutors són gerents d'empresa, mestres, personal sanitari, voluntaris associatius, veïns, capellans, policies, treballadors socials, etc.

El conjunt permet tenir una panoràmica no solament estructural sinó també cívica i simbòlica de la població de referència; ens interessa la dada estàtica i, també, la dinàmica perquè, al cap i a la fi, qualsevol col·lectiu humà, més que patir la pressió social d'una estructura específica, està construint la seva pròpia història. No solament són subjectes passius, sinó actors socials en el context que els ha tocat viure, participant d'una manera o altra en la seva historicitat.

* * *

Hem dividit els nostres apartats en funció del tema tractat. Començant per l'anàlisi estructural de la població (per sexe, edat i lloc de naixement), intentarem abordar el tema complex de l'ocupació (amb la desocupació i l'atur), procedirem a l'anàlisi de la vida cultural (associacionisme, nivells formatius, educació d'adults i resultats electorals), indagarem sobre l'assistència sanitària (centres de salut i episodis de malaltia somàtica, psíquica i social) i ens endinsarem en la vida quotidiana de les persones (economies alternatives, consciència de poble, educació sanitària, ús del temps lliure i el paper de l'administració).

El conjunt ens ha de permetre elaborar unes conclusions que siguin operatives a l'ensens pels treballadors socials de l'animació sòcio-cultural i els dels Serveis Socials i per l'administració local.

Si aquest projecte de recerca serveix a la utilitat funcional pel que ha estat demanat i aconsegueix satisfer les expectatives creades, acabarem pensant que la Fundació Jaume Bofill ha assolit, una vegada més, la voluntat de servei que sempre l'ha caracteritzada.

Raimon Bonal, sociòleg

I. EL CONTEXT DEMOGRAFIC I SOCIAL DE LA RIBERA DRETA DEL TER

CAPITOL 1. LA POBLACIO

1. Densitat i evolució de la població

El territori geogràfic de la nostra minicomarca abarca una extensió de 76'69 Km²; és el 9'15% de l'embalum territorial de la comarca del Gironès. L'estructura territorial comparteix uns nuclis poblacionals de diversa consideració pel que es refereix a la seva dimensió, amb la presència de boscos, de camps de conreu i del polígon industrial de Celrà.

Pel que es refereix a la dimensió geogràfica dels municipis, la relació següent ens fa veure considerables desnivells, sobretot contrastant aquella dimensió amb el nombre d'habitants actual. El quadre següent posa en evidència les esmentades diferències:

Municipis	Extensió (Km ²)	Habitants (1991)	Densitat (Hab/Km ²)
Bordils	7'26	1.330	183'19
Celrà	20'14	2.358	127'01
Flaçà	6'67	914	137'07
Juià	8'38	283	33'77
Madremanya	13'62	179	13'14
St Joan Mollet	3'28	312	95'12
St Martí Vell	17'34	204	11'76
Ribera D.Ter	76'79	5.580	72'66
Gironès	838'18	125.875	1.641'34

Font: Geografia de Catalunya i Institut Català d'Estadística (per les dades de 1991). Elaboració pròpia.

La nostra zona de la Ribera Dreta del Ter es caracteritza per la **baixa densitat** en el context d'una comarca molt més densa; en efecte, nuclis poblacionals tan petits com Sant Martí Vell i Madremanya tenen una extensió territorial relativament notable el que fa que la seva respectiva densitat sigui vertaderament ínfima.

Una altra consideració d'interès és la desigual distribució d'aquests 5.580 habitants en funció dels municipis compresos a la Ribera Dreta del Ter. Proporcionalment, no és difícil veure com els municipis de Celrà i Bordils concentren més de la meitat (66'1%) de les persones (respectivament 42'26% i 23'84%); a una considerable distància de Flaçà (16'38%) i no diguem de Sant Joan de Mollet (5'59%), Juià (5'07%), Sant

Martí Vell (3'66%) i Madremanya (3'21%). Ens trobem en una àrea geogràfica on l'embalum numèric de la població es troba sensiblement concentrat a Celrà i Bordils.

Pel que es refereix a l'evolució històrica de la població de la Ribera Dreta del Ter prenent com a seqüència temporal l'interval que va des de l'any 1990 fins ara i comparant-la amb el Gironès, s'expressa pels índexs següents:

1990-1940.....	6'4%	(Gironès: 36'2%)
1940-1960.....	10'2%	(" : 10'2%)
1960-1970.....	3'8%	(" : 23'9%)
1970-1979.....	-4'9%	(" : 19'2%)
1979-1991.....	5'2%	(" : -9'3%)

S'hi observa un ritme de creixement molt inferior al Gironès, exceptuant el període de després de la guerra civil en el que la Ribera Dreta del Ter s'equipara amb la seva comarca. Es tracta d'un assentament important coincidint amb els "anys de la fam"?

De totes maneres, a l'època més recent la nostra zona d'estudi es revela més dinàmica que el Gironès que ostensiblement perd població. Influència del Polígon Industrial de Celrà que fa que s'acullin a la Ribera Dreta del Ter els qui abandonen l'aglomeració gironina? Atracció residencial en recerca d'una millor qualitat de vida? Hem d'intentar observar aquests ritmes en funció dels set municipis considerats.

Municipi	1900	1940	1960	1970	1979	1991	%
Bordils	902	939	1.033	1.184	1.235	1.330	47'4
Celrà	1.579	1.977	2.160	2.326	2.114(1)	2.358	49'3
Flaçà	476	539	806	924	977	914	92'-
Juià	434	368	389	313	268	283	-53'4
Madreman.	865	392	313	252	212	179	-383'2
S.Joan M.	312	350	397	358	320	312	0
S.Martí	(2)	297	262	208	181	204	-45'3
Total	4.568	4.862	5.360	5.565	5.307	5.580	22'2
Gironès	60.287	82.105	93.152	115.422	137.524	125.875	108'8

(1) Agregat en part a Girona l'any 1974.

(2) L'any 1900 Sant Martí Vell i Madremanya eren un sol municipi.

Font: Geografia de Catalunya i Institut Català d'Estadística (per les dades de 1991). Elaboració pròpia.

Aquestes dades ens diuen que entre els anys 1900 i 1991 hi ha hagut tres municipis que són considerablement dinàmics des de

la perspectiva demogràfica. Són per aquest ordre: Flaçà (92% de creixement), Celrà (49'3%) i Bordils (47'4%). Es una influència directa de la facilitat del transport per ferrocarril?

Quan globalment el Gironès és regressiu (1979-1991), els municipis que més creixen a la zona considerada són Sant Martí Vell amb un 12'71% d'increment (assentament de segona residència?), Celrà amb un 11'5% (influència del Polígon Industrial?) i Bordils amb un 7'7%.

En tot cas, el que queda clar és que la nostra Ribera Dreta del Ter, hipotèticament, pot ésser un **espai geogràfic apropiat com a vàlvula de sortida d'una comarca demogràficament viva**; no solament pel que afecta al treball, sinó també possiblement a la segona residència convertida en primera. Aquí es plantejaria aleshores unes perspectives demogràfiques optimistes pel que fa al seu creixement. Això ho haurem de verificar posteriorment per una altra mena d'informacions.

Un element que és d'interès parlant de l'increment de la població és el de veure la natalitat a la Ribera Dreta del Ter comparada amb la comarca del Gironès. Mentre que en aquesta (dades del 1991) la població ha crescut per natalitat un 20'54 per mil, a la nostra minicomarca el creixement natural ha estat del 10'03 per mil; és a dir considerablement inferior. Contemplem, doncs, **un estancament notable pel que es refereix al creixement natural de la població a la Ribera Dreta del Ter** en el context d'una comarca amb una dinàmica extraordinàriament superior a la de tot Catalunya que és baixíssima (9'26 per mil a la mateixa data). El que ens porta a la inducció que **l'únic increment que és esperable a la Ribera Dreta del Ter és el que prové d'un assentament de població forània**: o per treball, o per conversió de la segona residència en primera a la recerca d'una millor qualitat de vida.

2. Estructura per sexe i edat

La **diferenciació sexual** no presenta cap mena de significació; es dona a la Ribera Dreta del Ter una **proporció pràcticament equivalent** d'homes (49'5%) i de dones (50'5%). En aquest sentit, hi ha aquí molt més equilibri entre els sexes que al Gironès on la proporció d'homes és del 49'04%.

Amb tot, des d'aquesta variable del sexe hi ha dos dels municipis compresos dintre de la nostra minicomarca que es diferencien notablement de la resta. Un d'ells, Sant Martí Vell, es destaca per la notable presència relativa d'homes (són el 54'41% de la seva població); i l'altre, Madremanya per la importància relativa de les dones (són el 54'75% de la

seva població). Pensem que ambdues excepcions singularitzen una tendència residencial al món rural que produeix alteracions significatives en la composició de la diformitat sexual. En efecte, tant el treball agrícola com l'assentament de persones que converteixen la segona residència en primera, desproporciona l'equilibri esperable entre els sexes.

Pel que es refereix a l'edat i per a poder establir comparacions entre els diversos municipis entre grups que ens permetin elaborar induccions que tinguin significació social i demogràfica, hem prescindit de les clàssiques segmentacions en grups de cinc anys d'edat ¹ i suplint-les per les divisions següents:

- de 0 a 4 anys: infants abans d'entrar a la cursa de l'ensenyament.
- de 5 a 14 anys: període clàssic d'ensenyament (tot i que la Reforma ho faci arribar fins als 16 anys).
- de 15 a 64 anys: població potencialment activa.
- de 65 a 84 anys: jubilació obligatòria.
- de 85 anys i més: vellesa consolidada.

Per a tots i cadascun d'aquests intervals d'edat, la nostra Ribera Dreta del Ter serà sistemàticament comparada amb els valors corresponents a la comarca del Gironès.

Hem de dir primer de tot que, pel que es refereix a aquests grups d'edat, les diferències d'estructura entre la minicomarca i la globalitat del Gironès són ostensibles. D'una banda, a la Ribera Dreta del Ter s'hi observa un relatiu dèficit de persones joves fins els 14 anys; per altra banda, s'hi dóna una importància relativa notable de persones grans des de l'edat dels 65 anys.

La relació següent ens ho fa veure (les proporcions han estat calculades respecte a les dades de l'any 1991):

¹ Fem constar en apèndix les piràmides d'edat de cadascun dels municipis de la Ribera Dreta del Ter.

Grups d'edat	Ribera D. Ter	Gironès
0-4 anys	4'34%	6'18%
5-14	12'28	16'94
15-64	65'16	64'10
65-84	16'76	11'84
85 i més	1'47	0'94

100

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (dades de 1991) i elaboració pròpia.

En efecte, fins els 14 anys, la proporció del Gironès excedeix de 6'5 punts per respecte a la Ribera Dreta del Ter; en canvi, des del 65 anys aquesta proporció és favorable a la nostra minicomarca de 5'44 punts. Aquesta dada ens permet dir que **la Ribera Dreta del Ter té una població amb tendència a l'envelliment**, el que pot ésser ja un crit d'atenció quan tractem posteriorment les dades que es refereixen a l'estructura sanitària.

Es interessant ara veure amb detall les dades referides als municipis que componen la nostra minicomarca. Aquí també observem unes considerables diferències entre ells. Així, per exemple, la població infantil fins els 14 anys està per sobre la mitja minicomarcal a Celrà (18'44%) i a Bordils (17'66%); en canvi, a Sant Martí Vell (8'82%) i Madremanya (11'16%) hi ha molts pocs infants i a la resta de municipis es situa la proporció per sota de la mitja minicomarcal que, com podem veure en el quadre precedent, se situa a 16'62%.

Si considerem ara la proporció per municipis de les persones de més de 65 anys, mentre que a la minicomarca era el 18'22%, ni a Celrà (16'53%) ni a Bordils (16'98%) s'arriba a aquella mitjana, a Flaçà (18'81%) s'hi manté i als altres municipis es depassa (19'1% a Juià, 20'83% a Sant Joan de Mollet i 22'34% a Madremanya), arribant fins a pràcticament la quarta part (25'48%) a Sant Martí Vell.

Pel que es refereix, finalment, a l'interval entre 15 i 64 anys, és a dir, la població potencialment activa, les comparacions entre la Ribera Dreta del Ter i el Gironès no presenten gaire diferències (escassament un punt superior a la minicomarca per respecte al Gironès), tot i que a Juià s'incrementa de més de tres punts. Les diferències comparatives no ens permeten treure induccions que tinguin un especial interès.

De tot plegat, hem de destacar la singularitat constant dels **municipis de Sant Martí Vell i Madremanya** on efectivament: es desequilibren les proporcions esperades entre els sexes, s'hi

minora la presència d'infants i s'agreuja considerablement la proporció de persones grans; això en un context geogràfic important d'envelliment demogràfic de la població.

3. El fenomen migratori i la seva història

Es important l'allau de persones nascudes fora de Catalunya i residents actualment a la Ribera Dreta del Ter? Es pot situar l'època concreta del seu assentament? A aquestes preguntes vol respondre l'apartat que segueix.

La primera aproximació al tema és la comparació de la Ribera Dreta del Ter per respecte a la comarca del Gironès tenint compte únicament del lloc de naixement dels seus habitants. Es el que vol expressar el quadre següent:

Ambit de naixement	Ribera D.Ter	Gironès
Catalunya	84'12%	75'8%
Prov. de Girona	(92'63)	(89'9)
Resta Estat esp.	13'58	22'64
Andalusia	(62'27)	(56'08)
Estranger	2'29	1'56

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia.

El quadre ens revela, d'una banda, que a la Ribera Dreta del Ter hi ha molts més autòctons catalans (i, sobretot, gironins) que al Gironès (respectivament, 8'3 i 2'7 punts superior) i, d'altra banda, menys població nascuda a la resta de l'estat espanyol (9'06 punts menys), amb una representació relativa més forta dels provinents de la regió andalusa (9'19 punts més andalusos que al Gironès). Amb tot, hi ha una petita superioritat numèrica relativa de persones nascudes a l'estranger (no arriba a un punt per sobre del Gironès).

Aquesta primera aproximació ens ajuda a entendre que la Ribera Dreta del Ter ha estat **menys afectada pels moviments migratoris** i, en canvi, possiblement la notable presència relativa d'andalusos ens suggereix que hi hagué una **relativa presència dels moviments de població dels anys 60** (l'època del "desarrolismo"). La discreta proporció més alta d'estrangers, tant pot ésser degut als residents d'origen forani que s'hi han instal·lat com a la mà d'obra que hi ha a la comarca. Ho haurem de confirmar posteriorment.

El quadre que segueix vol donar aquestes dimensions per municipis:

Municipis	Ambít de naixement		
	Catalunya	Resta de l'estat	Estranger
Bordils	83'68%	14'21%	2'10%
Celrà	78'89	17'30	2'79
Flaçà	90'04	9'40	0'54
Juià	82'68	10'60	6'71
Madremanya	97'76	0'55	1'67
St.Joan Mollet	91'66	8'01	0'32
St.Martí Vell	87'74	9'31	2'95
Ribera D.Ter	84'12	13'58	2'29

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia.

On destacaríem l'alta proporció de població nascuda a Catalunya a Madremanya, Sant Joan de Mollet, Flaçà i Sant Martí Vell, la relativa importància de la immigració espanyola a Celrà i Bordils i la presència d'oriünds de l'estranger a Juià. Hom té la impressió que el reducte més destacat de la immigració de la resta de l'estat es dona a Celrà i que els estrangers s'assenten primordialment a Juià.

Globalment, a la nostra minicomarca hi ha molt menys població que s'hagi mobilitzat que al Gironès. Es a dir, a la Ribera Dreta del Ter, de 5.580 habitants, s'han mobilitzat 929 persones, pràcticament la seva quinta part (el 16'64% de la seva població); en canvi, al Gironès de 125.875 habitants, s'han mobilitzat 32.687 persones, la seva quarta part (el 25'96%).

Si fem recurs a la història migratòria dels diversos municipis en funció de l'any que s'ha realitzat aquest assentament a Catalunya i comparant les seves dimensions amb la globalitat de la minicomarca i del mateix Gironès, tenim el quadre que segueix que intenta recopilar i fer el punt sobre aquestes dades:

Dimensions geogràfiques Anys d'interval·ls d'arribada a Catalunya

	<1960	1961-70	1971-80	1981-90	No desplaçats
Bordils	20'7%	31'27%	17'62%	30'39%	17'06 (227)
Celrà	9'56	27'09	29'48	34'06	21'28 (502)
Flaçà	35'78	9'47	45'26	9'47	10'39 (95)
Juià	16'32	20'40	2'04	61'22	17'31 (49)
Madreman.	0	40	0	60	2'79 (5)
S.Joan M.	15'38	0	84'61	0	8'33 (26)
S.M.Vell	16	60	8	12'25	(25)
Rib.D.Ter	15'5	24'97	28'96	30'57	16'65 (929)
Gironès	27'25	29'08	24'75	18'90	25'97 (687)

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia.

Aquest quadre ens permet fer les induccions següents:

- Els **moviments de població** ocorreguts a la Ribera Dreta del Ter pel que fa a l'assentament poblacional de persones vingudes de fora són relativament recents per comparació amb la totalitat del Gironès; almenys no adquireixen una importància real fins després de l'any 1970.

- Hi ha tres municipis (**Madremanya, Sant Joan de Mollet i Sant Martí Vell**) en els quals aquests moviments migratoris són pràcticament imperceptibles i adquireixen molt poca rellevància.

- El municipi **més afectat per la immigració és Celrà**. Possible atracció del polígon industrial?

- Històricament, l'assentament ha estat divers segons els **municipis**. Així, per exemple, Flaçà i Bordils contempen una immigració molt vella i una embranzida forta en èpoques posteriors; Flaçà a la dècada dels anys 70 i Bordils a la dels 60 i en els moments actuals. Per altra banda, Celrà comença tímidament l'embranzida la dècada del 60 i progressivament va contemplant una forta presència immigratòria fins l'actualitat.

- La nostra hipòtesi provisional de la relativa importància de la **immigració andalusa de l'època dels 60** a la nostra minicomarca, es verificaria únicament als municipis de Celrà, Bordils i, una mica menys, Flaçà. En efecte, la proporció de població andalusa per respecte a la immigrada de la resta de l'estat és de 63'72% a Celrà, 63'49 a Bordils i 56'97 a Flaçà (quan a la Ribera Dreta del Ter és de 62'27%). De fet,

aquesta proporció mitja es dispara a Sant Joan de Mollet que és el 80%, perquè de 25 persones nascudes a la resta de l'estat, 20 són andalusos.

La panoràmica general, doncs, és que la Ribera Dreta del Ter és poblada principalment per autòctons, amb una relativa importància recent dels fenòmens immigratoris, centrats quasi exclusivament a l'àrea configurada per Celrà, Bordils i Flaçà. A notar la relativa proporció d'estrangers al municipi de Juià.

CAPÍTOL 2 LES ACTIVITATS SOCIO-ECONÒMIQUES DE LA POBLACIO

1. L'activitat agrícola

1.1. La sèquia Vinyals

Es un canal que serveix per l'aprofitament de les aigües del riu Ter i va des d'una resclosa o presa d'aigua a Campdorà a la sèquia principal que condueix l'aigua pels termes municipals de Celrà i Bordils des de la presa fins la riera de St. Martí Vell (terme de Bordils) on retornen les sobrants al riu Ter. Aquest aprofitament va ser concedit entre 1748 i 1750 a partir dels otorgaments fets pel Real Patrimoni a Mateu Vinyals. L'any 1933 s'inscriví al Registre General d'Aigües a nom de Bonaventura Vinyals; però des del 1981 pertany a la Comunitat de Regants de la sèquia Vinyals. El cabal legalment concedit és de tres metres cúbics per segon.

La zona de regadiu de la sèquia Vinyals està formada per més de 800 hectàrees amb una xarxa de més de 60 Km. de canals i regs. Així doncs, 412 hectàrees són dedicades al conreu intensiu de vivers de plantes de jardineria i ornamentació i unes 388 hectàrees són dedicades al conreu d'espècies arbòries de creixement ràpid que és una font de riquesa tradicional de Celrà, Bordils, Sant Joan de Mollet, Flaçà i Juià.

La sèquia no solament subministra aigua a les zones de regadiu d'aquests pobles, sinó que també produeix energia a dos molins fariners, un d'ells en actual explotació i l'altre en fase de reconstrucció i posta en servei amb els seus corresponents salts d'aigua de Campdorà i de Bordils.

La sèquia, si tenim compte de l'època de la seva construcció, és una autèntica obra mestra d'enginyeria. Hi ha l'aprofitament hidràulic d'aigües públiques del Riu Ter a Campdorà amb la seva presa de derivació, el canal principal, els secundaris o "regs mestres" i derivacions amb les seves instal.lacions d'obres de fàbrica, comportes, tuberíes, grups d'elevació i altres enginys.

La sèquia principal té diferenciats tres trams: el primer que va de la presa d'aigües fins el molí de Campdorà, el segon tram va del molí de Campdorà fins al de Bordils i el tercer tram del Molí de Bordils fins on desguassa a la Riera de Sant Martí Vell a l'indret del Mas de Cal Peix, on les aigües sobrants retornen al riu Ter. Un altre element a tenir en compte d'aquest aprofitament és la derivació de la sèquia cap a la zona del Pla de Mollet, Sant Joan de Mollet i Flaçà i també s'en troba una de derivació al terme de Juià.

Així doncs, gràcies a la sèquia Vinyals aquesta zona de regadiu està plena de vida, amb extensions d'arbres fruiters, cereals, horta, vivers i pollancre.

Les hectàrees efectivament regades segons els municipis i els seus propietaris beneficiaris es reflexen en el quadre següent:

	Hectàrees	Propietaris
Celrà	189,84	74
Bordils	348,26	180
S.J. Mollet	88,26	50
Flaçà	58,76	105
Juià	118,22	45
<hr/>		
Total	803,95	500

1.2 L'economia agrícola ²

L'activitat agrícola de la zona està constituïda pel treball amb petites i mitjanes parcel·les que els pagesos les mesuren per vessanes ³. Aquestes són en la seva totalitat arrendades i les seves explotacions permeten viure només a una família.

Es la família la que ajuda a treure més profit de les terres, principalment les dones dels pagesos i els fills d'aquestes famílies quan poden, ja que la majoria d'aquests estudien. Aquestes explotacions solen medir unes vuit, cinc o tres vessanes; parcel·les petites de les que anys enrera donaven per a viure una família, cosa que ara cada vegada és més difícil. Els pagesos diuen que encara sort que treballen molt i no tenen temps de gastar, però no sempre és així i els nostres informants expliquen que:

"... segons per a què ens hem d'estrènyer el cinturó. Es treu un tomàquet, una patata i, sembla que no, això ajuda a viure".

A més a més per altres despeses com la roba es sol anar a les grans superfícies comercials; és més barata i hi ha moltes i variades ofertes.

² La informació que segueix ha estat complementada per converses directes amb els mateixos pagesos de la Ribera Dreta del Ter.

³ Segons la Gran Enciclopèdia Catalana la vessana és un tros de terra de conreu, especialment el que hom té arrendat. Es una mesura pròpia del Gironès, l'Empordà i la Selva. Equival a 2.187 m². i l'arrendament és cedir o adquirir per un preu l'ús temporal d'una cosa, mitjançant el pagament d'una renda convinguda.

"Tothom va a mirar el duro"

Per poc que gastin, les despeses d'aquestes explotacions cada vegada són més elevades (productes químics, gasoil, etc.) en contrast amb els guanys que són cada vegada més baixos i és per això que el nivell de vida dels pagesos va baixant. Els nostres informants diuen que

"Cada vegada hi ha més problemes per a viure".

Els pagesos es troben molt limitats alhora de vendre els seus productes, i això agreuja les seves rendes. Efectivament, els productes oferts són pagats a molt baix preu i no tenen altre remei que acceptar; no són ells que imposen el preu, sinó que el valor dels productes el hi són imposats, perquè gairebé tots treballen per grans empreses que els exploten. I així ho han manifestat .

"Veus que t'estan estafant vuit o deu quilos i has de callar. I si t'emprenyes amb aquest, vas tancat portes. Es la llei de l'embut amb el coll massa estret".

Les causes d'aquesta situació és que els pagesos que, per exemple, cultiven el blat de moro tenen el problema de la humitat; si el blat de moro està humitejat, s'ha d'assecar amb assecador i això suposa una pèrdua del seu valor. El realisme amb què ho expliquen no deixa cap mena de dubte.

"...ells faran el que vulguin i nosaltres sempre hem de callar; aquí hi ha el problema. Això ho fan els que tenen els secadors. I ells ja estan en conveni amb el comerciant i els que quedem fotuts som nosaltres: si diuen tant de descompte, has de callar".

I aquest problema no només el tenen els que cultiven blat de moro perquè la dependència es reproduïx amb els ramaders que tenen bestiar boví: el preu de la llet que cada vegada va més barata. Abans el preu sempre començava a baixar a l'estiu, però justament aquest any ja al gener ha començat a baixar.

"...has d'anar al que et diuen ells. Et fan el preu i, si vols canviar d'empresa, no ho pots fer perquè no t'ho deixen fer; tenen un conveni entre les empreses que no els permet agafar-se els seus clients. I aquesta és la manera que et fan "passar pel tubo".

Els que treballen la terra o produeixen llet, no tenen treballadors assalariats ja que no els hi surt rentable, donat que tenen massa despeses. D'assalariats agrícoles no n'hi ha pràcticament; només n'hi ha en el cas dels viviers que disposen àdhuc de treballadors de color; però es tracta d'explotacions més grans que obtenen grans beneficis. En el

cas de les petites explotacions és la col.laboració de la família la que s'encarrega de tota l'activitat agrícola.

Els pagesos, per altra banda, necessiten maquinària per poder cultivar la terra o explotar la ramaderia. El problema és que aquest tipus d'enginyers són molt cars, no només per a la compra sinó pel seu manteniment; els han de pagar a terminis provocant descaradament un fort augment de les despeses.

"Sempre hem d'anar amb l'aigua al coll".

Així, doncs, les despeses constants de maquinària, a més dels productes químics i sumat al baix preu al que tenen que vendre els seus productes, provoca aquesta angoixa del pagès que no veu amb bones perspectives el futur de l'agricultura i la ramaderia.

1.3 El futur de l'agricultura

Els pagesos no veuen bones perspectives de futur respecte a l'agricultura i l'indicador més clar que esmenten és que per a ells és difícil la continuïtat dels seus fills. Aquests prefereixen seguir estudiant a la universitat o treballar al polígon industrial de Celrà; no veuen gaire clar el futur del pagès i prefereixen anar al que és segur. A més, les festes en el món agrícola no existeixen, ja que s'ha de treballar els dies festius (sobretot quan s'ha de cuidar el bestiar), i a la fàbrica això no és així perquè els temps de treball i de vacances està perfectament previst.

"Veuen que allà són faves contades cada setmana"

Àdhuc prefereixen que els seus fills no segueixin amb l'ofici, ja que no dona alegries, tot i que afirmen que és un treball apassionant. I acaben pensant que la feina de la pagesia s'ha de transformar si no vol patir una extinció. La dramàtica intuïció prospectiva els nostres informants l'han manifestada sense embuts.

"De la manera que funciona això de pagès, si no canvia, del jovent no s'hi voldrà quedar ningú".

No hi ha cap fill de pagès de la Ribera Dreta del Ter que hagi decidit fer estudis de formació professional agrícola en cap de les escoles que imparteixen aquest tipus d'ensenyament (els nostres entrevistats han al.ludit a les escoles de La Bisbal, de Girona i d'Olot).

Un problema sobreafegit és el de la deficient organització associativa del món de la pagesia a la Ribera Dreta del Ter. Tot i que asseguruen que estan ben assessorats, no hi ha presència d'acció sindical col·lectiva ni el més mínim

esperit cooperativista. La Unió de Pagesos de Girona és una associació que els permet arreglar tots els papers ràpidament sense passar per una agència que faci els tràmits; de fet, asseguren que és millor així, perquè les agències no coneixen en realitat què és el món del pagès.

A la Ribera Dreta del Ter no existeix cap organització corporativista per a la defensa dels preus; això suposa un gran problema. S'ha intentat organitzar algunes cooperatives sense un resultat visible i, les experiències fetes, no han tingut èxit. Alguns s'han acollit als serveis d'una cooperativa de Banyoles; però en realitat té els preus gairebé igual de cars i, per tant, no surt a compte.

Com es pot comprovar el més determinant d'aquest col·lectiu és que no s'agrupen per ajudar-se. Els hi seria molt útil comprar una determinada maquinària entre varis pagesos; però en realitat això sembla que no és possible; i és així que acaben essent bastant conformistes. Els nostres entrevistats ho recalquen constantment.

"...aquí a Bordils tenim una cosa: no ens ajuntem, sinó que ens separem. El futur és negre... som pocs; pocs i petits".

La problemàtica s'agreuja des de l'entrada a la Unió Europea amb el Mercat Comú. Malgrat que els ajuntaments de la Ribera Dreta del Ter han donat facilitats a nivell burocràtic viabilitzant les gestions a realitzar davant la Comunitat Europea, aquesta en la actualitat dóna subvencions a la pagesia i és així com n'hi ha alguns que han pogut aguantar. Amb tot, la situació que ha generat pot provocar que

"un dia plegarà tothom perquè no es pot aguantar".

Amb les subvencions comunitàries (PAAC) els pagesos estan obligats a cultivar un determinat tipus de conreu (blat de moro, cereals, girasols, etc.), i l'ajut va lligat a la quantitat d'hectàrees cultivades. Això és clarament distorsionador perquè ha fet mal al petit pagès ja que les grans propietats, que són poques, se'n han aprofitat. Aquestes subvencions estan a favor del gran terratinent i això no els hi agrada perquè acaba essent un greuge comparatiu. Amb un gran realisme, així ho expressen.

"Als pagesos ens tenen com a jardiniers de la nació. Ara hem de treballar per a què ens donin caritat i prou".

El problema es reproduïx en el cas de la producció lletera. Als ramaders els imposen una quota lletera i, si passen d'aquesta, han de pagar un tant per litre de més, amb

l'agreujant que els imposen la limitació d'un nombre determinat de vaques que els impossibilita poder subsistir, en contrast amb una gran demanda de llet. Tot això els afecta de manera molt directa.

Un altre problema és que abans sortien més a treballar a altres terres de pobles propers amb els tractors; però actualment els permisos per poder treure la maquinària a la carretera són molt cars i per això diuen que no els hi surt a compte, ja que les despeses són molt elevades pel poc que arriben a guanyar, i això són uns beneficis complementaris dels quals han acabat tenint que prescindir-ne.

Davant d'això, a més d'un li agradaria deixar aquesta feina; però es difícil. La majoria és gent gran que només sap realitzar aquest ofici i, a més, en aquest moment no hi ha moltes opcions de feina.

Com es pot comprovar, no hi ha cap possibilitat d'associació entre ells i, en la hipòtesi de fer-ho, tenen la por que només hi haurien baralles. El conjunt fa veure que no solament tenen problemes burocràtics i d'associació, sinó que no s'han estat de posar sobre la taula aquells problemes sobreafegits que afecten a tot el món de la pagesia: la inestabilitat climàtica i el risc d'incendis de les terres. Aleshores les pèrdues són molt sovint irreversibles.

2. L'activitat industrial

Com veurem en l'apartat següent, **l'activitat industrial és una font d'ocupació, llargament majoritària**, pels habitants de la zona. Tot i que el polígon industrial de Celrà és molt important per la Ribera Dreta del Ter, aquesta zona del Gironès contempla l'existència d'altres empreses que, sense pertànyer al polígon esmentat, representen una llarga tradició dintre la nostra comarca. S'ha obtingut informació de vint-i-vuit empreses ubicades a Flaçà, Juià, Sant Joan de Mollet, Bordils i, sobretot, al polígon industrial de Celrà.

Algunes de les empreses tenen més de cinquanta anys; és el cas dels viviers: TRAM VEGETAL de Celrà, l'especialitat del qual és la fulla caduca, que hi és present des del 1896, CAN PARAIRE de Bordils, dedicat a la planta d'ornament exterior, de l'any 1910 o PLANAS de Celrà, d'arbres forestals, que té més de cinquanta anys. A més dels viviers, hi ha altres empreses molt antigues; és el cas de la fàbrica de papers estucats TORRAS DOMENECH S.A. de Flaçà o ENRIC FERRER I FILLS també de Flaçà que comercialitza materials de construcció. L'empresa més jove que s'ha instal·lat fora del polígon industrial ha estat la de moviments de terres EXCAVACIONS DARNATEIX S.L. que es troba també a Flaçà. En un terme mig,

de l'any 1974, hi trobem MITEX S.A., de Sant Joan de Mollet, de maquinària d'estampació tèxtil.

Si ens centrem al polígon industrial, s'hi troba, des de l'any 1975, PANASONIC ESPAÑA S.A. (multinacional d'electrònica de consum) i, des del 1979, PELLIS QUINTANA S.A. que és un magatzem que conserva i comercialitza pells. La resta d'empreses que hi trobem s'han ubicat al polígon entorn dels anys 80 i les darreres que s'hi han instal·lat són FINANZAUTO (distribuïdors a les comarques de Girona de l'empresa CARTERPILAR) i FERRALLATS ARMANGUE S.A. (ferro de formigó pel ciment armat) l'any 1990.

La majoria d'aquestes fàbriques es dediquen a la comercialització com és el cas de TÈXTIL CELRÀ S.A. amb la filatura de cotó avançada tecnològicament, PAPERS TORDERA S.A. de Sant Joan de Mollet, PANASONIC ESPAÑA S.A. amb les capsos acústiques i aspiradores i els vivers abans esmentats.

La ramaderia o els productes càrnics també hi són presents en aquesta zona, com és el cas de les CÀRNIQUES JUIÀ S.A. (sala d'especejament) o les EXPLOTACIONS CORJA (ramaderia: porcs i avicultura).

El ram de la construcció també hi és força abundant, hi trobem empreses com la de CONSTRUCCIONS BORDILS S.A. o ÀRIDS DEL TER de Celrà.

Finalment, hem d'al·ludir als productes químics ben representats al polígon industrial de Celrà. Hi trobem MEDICHEM S.A. amb les primeres matèries per a laboratoris que elaboren medicines per ús humà, ESTEVE QUÍMICA S.A. que també fan primeres matèries químic-farmacèutiques, química fina, i NALCO ESPAÑOLA que tracta productes químics acabats pel tractament d'aigües.

El capital d'aquestes empreses és majoritàriament català. Només n'hi ha tres amb capital local; és el cas de MITEX S.A. de Sant Joan de Mollet que realitza estampació tèxtil, els vivers CAN PARAIRE de Bordils i FONT TORRENT S.L. distribuïdora majorista a botigues i que es troba a Flaçà. Per altra banda, n'hi ha que tot el seu capital és internacional com: TÈXTIL CELRÀ S.A, FINANZAUTO, PANASONIC ESPAÑA S.A, ENRI 2000, MIKO i NALCO ESPAÑOLA S.A., ubicades al polígon industrial. Un cas especial és el de l'empresa EXPLOTACIONS CORJA S.A. que es dedica a la ramaderia i que es troba a Flaçà el capital de la qual és mixte; és a dir, a l'ensems català i espanyol.

La formació que demanen les empreses als seus treballadors bàsicament és l'educació primària o els estudis bàsics. No són pas poques les que exigeixen el nivell de formació

professional de segon grau. De fet, són molt poques les que no demanen res o, en contrast, les que exigeixen uns estudis superiors.

Les empreses que no demanen cap tipus de formació són: EXPLOTACIONS CORJA S.A., TRAM VEGETAL i els vivers PLANAS. En aquest tipus d'empreses el que sí es demana és una adaptació i responsabilitat al lloc de treball. I, en canvi, les empreses que tracten amb productes químics, tèxtils, relacionats amb la construcció o càrnics, exigeixen una especialització bàsica en formació professional de segon grau i, en alguns casos, estudis superiors (químics, enginyers, etc...). També s'ha de fer constar que algunes d'aquestes empreses ofereixen formació als seus treballadors, mitjançant jornades i cursets, com és el cas de TÈXTIL CELRÀ S.A., CARNIQUES JUIÀ S.A. o ABELLO LINDE S.A. que distribueix nitrògen a les comarques gironines, entre d'altres.

Respecte al nombre d'ocupats que trobem a les fàbriques de les quals s'ha obtingut informació, la oscil·lació es mou entre els sis i el setanta-cinc treballadors. Amb tot, n'hi ha algunes que en tenen cinc de treballadors o àdhuc menys, com és el cas de FINANZAUTO, EXCAVACIONS DARNATEIX S.L i MIKO S.A., comercial per a les comarques gironines de productes d'alimentació. I, contràriament, en trobem d'altres que tenen més de cent treballadors, és el cas de TÈLTIL CELRÀ S.A amb 108, TORRAS DOMENECH S.A amb 140 i PANASONIC ESPAÑA S.A. que té 460 treballadors. Aquesta última pot arribar a 500 treballadors quan hi ha un increment de la producció; i no fa gaire anys havia arribat a tenir-ne 700 de treballadors.

Els treballadors de la indústria d'aquesta zona viuen, la seva majoria, al mateix lloc on s'hi ubica la fàbrica o pels voltants, tot i que hi ha molta gent de fora. Les empreses on hi ha més treballadors que no pertanyen a la zona industrial de la Ribera Dreta del Ter són: FINANZAUTO que té a més treballadors que vénen de Quart, Sant Joan de les Abadesses, Amer i Calonge, ABELLO LINDE S.A que en té sobretot de Girona, PANASONIC ESPAÑA S.A. on els seus treballadors són majoritàriament de Girona, encara que també n'hi ha que vénen de Palamós i Banyoles, ENRI 2000 de transformació i manipulació de paper que té força treballadors també de Girona, Salt i la Bisbal, igualment que els de MIKO i, finalment, PELLIS QUINTANA on la majoria dels seus treballadors són de Girona i fins i tot algú de Barcelona.

El mercat d'aquestes empreses és principalment català, però no exclusivament perquè sol complementar-se amb un àmbit més internacional. Les empreses la relació de les quals és en una part significativa d'un mercat d'àmbit internacional són: MEDICHEM S.A on el 95% de la seva producció va fora, PROTEÏN amb producció de gelatines solubles i hidrolitzats de

col.lagen que n'envia un 80% al mercat internacional, PANASONIC ESPAÑA S.A. que envia a l'estranger el 95% de la seva producció de caixes acústiques i el 80% de les aspiradores, i també es pot senyalar que una part important de la producció dels vivers CAN PARAIRE s'exporta a Europa. Per altra banda hi ha empreses que només proveeixen a Catalunya com és el cas de FINANZAUTO, ENRIC FERRER I FILLS o ABELLO LINDE S.A, entre d'altres.

Finalment, ens vam interessar per conèixer les perspectives de futur que tenen aquestes empreses. En general, es declara tenir bones perspectives o, almenys, horitzons empresarials bastant optimistes; són tanmateix ben poques les que tenen la impressió de tenir un futur més o menys compromès. Aquestes són les que, abans de fer cap ampliació o canvi, volen veure com evoluciona el mercat; és el cas de: FINANZAUTO, ENRIC FERRER I FILLS, CONSTRUCCIONS BORDILS o NALCO ESPAÑOLA S.A., entre d'altres. Les empreses que evidencien un futur més optimista, són PELLIS QUINTANA S.A que van actualitzant la seva maquinària, FERRALLATS ARMANGUE S.A. i CARNIQUES JUJA S.A. que pensen amb ampliacions i amb la creació de més ocupació, MEDICHEM S.A que afirma que té una necessitat peremptòria d'accedir a altres edificis perquè tot se li ha fet petit, o els vivers de CAN PARAIRE que també creuen que necessiten una remodelació a nivell de maquinària i l'empresa ANGEL VILA de Sant Joan de Mollet relacionada amb el món de la construcció que no s'està de confessar que ara està en el seu millor moment.

Aquesta descripció seria incompleta si no esmentàvem GIRONA FRUITS, la cooperativa frutícola ubicada a Bordils, encara que amb socis fonamentalment de fora (56% del Baix Empordà i 30% de l'Alt Empordà; la resta són de la Selva, de la Garrotxa i de les comarques gironines en general). Aquesta entitat mou uns 80 milions de tonelades de fruita l'any i disposa per a la distribució d'una flota de vuit camions d'una empresa valenciana; es tracta de vehicles d'un embalum mig que permeti el passatge per camins complicats podent accedir a la vorera dels camps a recollir les caixes de fruita. La cooperativa cuida molt el mercat català, tot i que té clients a tot Espanya i àdhuc a l'estranger. L'esmentem perquè té una plantilla de trenta treballadors que en determinades èpoques de feina arriben a cinquanta amb treballadors temporers, sobretot dones que completen un salari familiar; tot i que la cooperativa de Bordils tingui els socis i el mercat fora de la comarca, el personal que hi treballa viu a la mateixa Ribera Dreta del Ter.

3. La distribució ocupacional de la població

3.1 Actius i inactius

Iniciant-se l'activitat laboral als 16 anys, té interès comparar la nostra minicomarca per respecte al Gironès pel que fa a l'embalum de la població superior a aquesta edat i de menys de 64 anys; és a dir, quina és la població potencialment activa actual? Es el que expressa el quadre següent:

Area geogràfica	Població potencialment activa (16-64 anys)			
	Homes	Dones	Total	%pobl.total
Bordils	454	397	851	63'98
Celrà	768	637	1.405	59'58
Flaçà	293	297	590	65'44
Juià	102	87	189	66'78
Madreman.	52	59	111	62'01
S.Joan M.	110	90	200	64'10
S.M.Vell	70	60	130	63'72
Rib.D.Ter	1.849	1.627	3.476	63'56
Gironès	44.933	45.493	90.425	62'89

Font: Institut d'Estadística de Catalunya per les dades de l'any 1991 referides a la Ribera Dreta del Ter. Les del Gironès són de l'any 1986 (**Estructura de la població: sexe, edat, estat civil.** Padrans municipals d'habitants de Catalunya. 1986. Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, Barcelona, 1987) i elaboració pròpia.

Aquest quadre ens permet fer les induccions següents:

-Hi ha una població potencialment activa lleugerament superior a la nostra minicomarca per respecte al Gironès.

-Els pobles que més destaquen per l'abundància de la seva població potencialment activa són Juià i Flaçà.

-Per sexes, mentre que al Gironès els homes suposen el 49'69% d'aquesta població, a la Ribera Dreta del Ter sobrepassen en molt aquesta proporció (53'19%).

-Aquesta tendència favorable als homes a la nostra minicomarca s'aguditza a Sant Joan de Mollet (55%) i a Celrà (54'66%).

* * *

Aquesta primera dada només es refereix a la població potencialment activa. Cal aprofundir el tema per tal d'esbrinar realment qui són els actius segons les tres categories a considerar i de les que es disposa informació: ocupats, busquen la primera feina i aturats havent tingut feina anteriorment. Es el que vol deixar evident el quadre que segueix (on hem prescindit dels qui estan complint el servei militar: el 0'34% d'actius a la Ribera Dreta del Ter):

Ambit geogr.	Població efectivament activa			
	Ocupats	Busquen la.	Aturats	Total
Bordils	94'60%	1'34%	4'04%	44'58%
Celrà	91'21	1'43	7'35	44'04
Flaçà	93'63	1'59	4'77	41'24
Juià	85'-	2'50	12'50	42'40
Madreman.	93'50	5'19	1'29	43'01
S.Joan M.	91'17	5'88	2'94	32'69
S.M.Vell	91'66	8'33	0	41'17
Rib.D.Ter	92'21	2'04	5'75	42'91
Gironès	89'38	3'60	7'-	39'08

Font: La mateixa que el quadre precedent. Elaboració pròpia.

Ara tenim suficients elements per a poder arribar a determinacions sobre la importància de la població activa. Són aquestes:

- La població activa és sensiblement més notable a la Ribera Dreta del Ter que al Gironès i el balanç favorable l'ha determinat la població efectivament ocupada ja que tant l'atur com la recerca de la primera feina són més elevades al Gironès.

- Bordils i Celrà són els pobles amb més abundància relativa de població activa; però la població efectivament ocupada s'accentua a Bordils, Flaçà i Madremanya.

- Cal destacar l'atur de Juià i Celrà i la recerca de la primera feina que s'experimenta a Sant Martí Vell, Sant Joan de Mollet i Madremanya.

- Tenint compte la variable sexe pel que es refereix a la població activa observem, que la proporció d'homes és molt semblant (entorn al 66%) a les dues dimensions objecte de la comparació. Si alguna cosa cal assenyalar és la proporció sensible d'homes actius que hi ha a Sant Martí Vell (79'76%), a Sant Joan de Mollet (79'41%) i a Juià (70'83%). Hem d'esperar a interpretar posteriorment aquestes diferències.

Tenim ja un primer perfil de la població activa que ens permet dir que a la Ribera del Dreta del Ter hi ha unes proporcions relativament elevades de població activa efectivament ocupada. Serà per l'ocupació que proporciona la zona industrial de Celrà? Això no treu que l'atur o la recerca de la primera feina faci un relatiu acte de presència a alguns llocs molts concrets, sobretot i respectivament, a Juià i Sant Martí Vell.

* * *

Si considerem ara la població inactiva tenint compte de les categories de les quals disposem d'informació -jubilats, altres pensionistes, incapacitats permanents, escolars/estudiants, mestresses de casa i altres- podem confeccionar el quadre següent expressat en percentatges:

Ambit geogràfic	La població inactiva						Total
	Jub.	Altres pens.	Inc.	Escol.	Mestr.	Altres	
Bordils	21	9	0'7	37'5	25'5	6'4	55'2
Celrà	19'5	8'1	0'9	39'8	25'4	6'2	55'1
Flaçà	27'9	5'2	0	36'3	27'1	3'4	58'4
Juià	21'1	10'5	0'6	29'8	34'8	3'1	56'9
Madremanya	23'5	7'8	0	32'3	33'3	2'9	56'9
S.J.Mollet	19'5	0'5	0	27'1	48'9	4'3	67'3
S.Martí V.	25'8	2'5	0	19'2	49'2	3'3	58'8
Dreta Ter	21'7	7'2	0'6	36'3	28'5	5'2	56'8
Gironès	21'7	---	3'7	40'1	26'5	7'9	60'2

Font: La mateixa que el quadre anterior i elaboració pròpia.

Aquest quadre ens autoritza a dir:

- Que la població inactiva és relativament més important al Gironès que a la Ribera Dreta del Ter. Les diferències en les distribucions respectives provenen singularment de la proporció relativa d'escolars o d'estudiants; fidel confirmació de l'envelliment de la població a la nostra minicomarca.

- Que els jubilats destaquen a Flaçà, Sant Martí Vell i Madremanya. Els "altres pensionistes" (sobretot, pensions de viduïtat?) despunten a Juià, Bordils i Celrà.

- Que l'abundància relativa d'escolars és un fet destacable a Celrà i Bordils.

- Que les dones dedicades exclusivament a la llar es fan notar majoritàriament i per aquest ordre a Sant Martí Vell, Sant Joan de Mollet, Juià i Madremanya.

- Que la proporció de població femenina inactiva, essent equivalent al Gironès i a la Ribera Dreta del Ter (respectivament, 62'9 i 62'7%), es fa particularment present a Madremanya (71'6%), Sant Joan de Mollet (66'6%) i Juià (65'8%).

El perfil sociològic de la població inactiva ens permet dir que a la Ribera Dreta del Ter, tot i que globalment les persones inactives ostenten nivells inferiors a la comarca del Gironès, acaba essent un fet destacable la presència de jubilats a uns pobles (Flaçà, Sant Martí Vell i Madremanya) i la proporció notable de mestresses de casa a uns altres pobles (Sant Martí Vell, Sant Joan de Mollet, Juià i Madremanya).

3.2 Ocupats i desocupats

En què treballa aquella població activa efectivament ocupada? Només podem fer elaboracions sobre els grans sectors d'activitat. Però les dades són prou interessants com per a donar-nos una aproximació valorativa global entorn d'aquesta informació. El quadre següent en dona compte.

Població ocupada per grans sectors d'activitat (%) (majors de 16 anys)

Ambit geogr.	Agric.	Indúst.	Constr.	Serveis	Total
Bordils	9'09	37'96	14'08	38'85	95'89
Celrà	5'02	45'34	8'27	41'36	92'53
Flaçà	4'53	52'12	5'38	37'96	95'14
Juià	10'78	32'35	7'84	49'01	87'17
Madreman.	22'22	8'33	11'11	58'33	98'63
S.Joan M.	22'58	39'78	9'67	27'95	96'87
S.M.Vell	18'18	20'77	11'68	49'35	100
Rib.D.Ter	8'01	41'70	9'54	40'75	94'13
Gironès	3'42	31'28	9'08	56'22	93'24

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (any 1991) i elaboració pròpia.

Se'ns suggereixen les induccions següents:

- Essent els percentatges de població ocupada molt semblants entre el Gironès i la Ribera Dreta del Ter, és evident que aquesta es caracteritza, no solament per la importància

relativa del treball agrícola, sinó també per la proporció favorable a les persones ocupades en el treball industrial; això en detriment del sector serveis.

- Sant Joan de Mollet, Madremanya, Sant Martí Vell i una mica també Juià es defineixen com a pobles en els que l'ocupació agrícola hi és rellevant; així com Flaçà i Celrà absorbeixen en gran manera l'ocupació industrial.

- Bordils, per la seva banda, posa en relleu de manera destacada l'ocupació en el ram de la construcció.

- Finalment, Madremanya, Sant Martí Vell i Juià ostenten una relativa proporció de persones ocupades en els serveis.

Aquesta aproximació a les ocupacions en funció dels grans sectors d'activitat ens permet generalitzar que la Ribera Dreta del Ter contempla una ocupació rellevant en l'agricultura i la indústria amb matisos obligats referits a l'ocupació en la construcció o els serveis a uns pobles determinats (per la primera Bordils, i pels serveis Madremanya, Sant Martí Vell i Juià).

* * *

Pel que es refereix als desocupats que abans havien tingut una ocupació (o sigui, els pròpiament aturats) i limitant-nos a la relació amb els grans sectors d'activitat, tenim la distribució següent:

Població desocupada per grans sectors d'activitat (%0)

Ambit geogr.	Agric.	Indus.	Const.	Serveis	Total
Bordils	8'3	62'5	8'3	20'8	4'1
Celrà	5'2	51'9	6'5	36'4	7'5
Flaçà	5'5	38'9	0	55'6	4'8
Juià	66'7	20'-	6'7	6'7	12'8
Madreman.	0	0	0	100	1'4
S.Joan M.	0	66'7	33'3	0	3'1
S.M.Vell	0	0	0	0	0
Rib.D.Ter	12'3	48'5	6'5	32'6	5'9
Gironès	2'2	35'6	12'4	49'9	6'8

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (1991) i elaboració pròpia.

El perfil de la desocupació que revela el quadre precedent ens permet dir que:

- La desocupació és lleugerament inferior a la Ribera Dreta del Ter i el signe de la mateixa és completament divergent afectant molt més a l'agricultura i la indústria que els altres rams ocupacionals considerats.

- La desocupació només es deixa sentir de manera notable a Celrà (només en el ram industrial) i, sobretot, a Juià (sobretot pel que es refereix a l'agricultura).

La Ribera Dreta del Ter no es veu massa afectada per la desocupació; només podem destacar l'agricultura de Juià i el sector secundari de Celrà com a llocs on es dóna una relativa i important presència de la desocupació.

4. La mobilitat horitzontal dels treballadors

La mobilitat obligada pels desplaçaments que van de la residència al treball ha esdevingut una força major constant en aquests moments; efectivament, la facilitat dels transports col·lectius o individuals, acosten o redueixen les distàncies i fan més normal, evident o legítima la separació territorial entre l'habitable i la feina. Quotidianament, hi ha una circulació més o menys elevada de persones que abandonen el seu domicili per a arribar al seu lloc de treball.

El que és interessant és el signe d'aquests desplaçaments i les formes i direccionalitat que aquests prenen. Es el que pretenem aportar en aquesta petita aproximació. Vegem primer de tot el que ens diuen les dades d'aquests moviments d'entrada i sortida per causes de tipus laboral.

Ambit geogr.		Desplaçaments de sortida	Desplaçaments d'entrada	Diferència
Bordils	Homes	230	88	-142
	Dones	139	26	-113
	Total	369	114	-255
Celrà	Homes	287	761	474
	Dones	125	290	165
	Total	412	1.051	639
Flaçà	Homes	83	162	79
	Dones	71	53	-18
	Total	154	215	61
Juià	Homes	54	31	-23
	Dones	30	16	-14
	Total	84	47	-37
Madreman.	Homes	27	6	-21
	Dones	13	1	-12
	Total	40	7	-33
S.Joan M.	Homes	51	34	-17
	Dones	17	12	-5
	Total	68	46	-22
S.M. Vell	Homes	37	3	-34
	Dones	8	0	-8
	Total	45	3	-42
Rib.D.Ter	Homes	769	1.085	316
	Dones	403	398	-5
	Total	1.172	1.483	311

Font: Institut d'Estadística de Catalunya, 1991.

El balanç reflexa que els desplaçaments per raó de treball es resolen amb un saldo global clarament positiu i favorable al conjunt de la Ribera Dreta del Ter (en el sentit que hi vénen a la minicomarca moltes persones de fora a treballar-hi); almenys pel que es refereix a les persones del sexe masculí. Això ens portaria a pensar que es tracta d'un sector que acull una població assalariada que no hi té necessàriament la residència.

Però aquesta afirmació general que és absolutament certa, ha d'ésser matisada. De fet, només Celrà concentra població forània per raó de treball (segur evidentment que per causa de la ubicació del polígon industrial) i, també, Flaçà amb una intensitat molt menor; la resta de municipis es troba amb un saldo negatiu pel que es refereix a la mà d'obra, és a

dir, en fuig més població per causa de la feina que no pas n'entra. No ens podem deixar captivar per les xifres globals.

Es per això que, constatat el balanç global dels fluxos municipals per raó de la feina, anem a veure amb detall la forma i la direccionalitat d'aquests desplaçaments.

Hi ha dues característiques que s'han de destacar dintre d'aquestes consideracions: els moviments de població per causa del treball afecten molt més els homes que les dones i hi predomina la forma de desplaçament basada en el mitjà de transport individual, probablement l'automòbil.

Pel que es refereix al lloc de destinació dels qui abandonen els municipis de la Ribera Dreta del Ter per a anar a treballar a fora, ens trobem que Girona és el centre d'atracció de més importància a pràcticament arreu; només a Bordils (que presenta l'embalum més important de treballadors que se'n van del poble) s'igualava en dimensió l'embalum de persones que van a treballar a Girona amb el de Celrà. Cal fer l'excepció de Sant Joan de Mollet on els desplaçaments a Flaçà i Celrà passen davant en embalum i importància numèrica dels de Girona.

A Bordils, la distribució per branques d'activitat de la població que se'n va és la següent tenint compte les dimensions numèriques més destacades: la metal·lúrgia (17'9%), la construcció i l'administració pública (10'3% cadascuna) i el paper i les arts gràfiques (8'9%). Pel que es refereix a les categories professionals: 52'8% són obrers, 16'3% són administratius, 14'9% són professionals o tècnics i 7% són venedors.

Pel que fa a Celrà i el seu polígon on s'acull un contingent treballador que prové de fora de la Ribera Dreta del Ter, l'origen d'aquest en un 40% és de Girona i una bona proporció de Salt; entre Girona i Salt són força més de la meitat dels treballadors que efectivament es desplacen. A Flaçà, en canvi, on la tendència majoritària també és l'acolliment de treballadors foranis, l'origen d'aquests assalariats es simultaneja principalment entre Bordils i la ciutat de Girona.

Per altra banda, aquests municipis acollidors de mà d'obra (Celrà i Flaçà), per categories professionals o branques d'activitat mantenen estructures tendencialment diferenciades. Es el que vol expressar la distribució comparada següent:

	Celrà	Flaçà
Per branques		
d'activitat:	43'6% metal.lúrgia	-
	10'3% química	-
	9'4% comerç/repar.	-
	8'-% tèxtil	-
	5'4% construcció	7'-%
	- paper/gràfiq.	69'3%
Per categories		
professionals:	48'8% obrers	75'3%
	14'6% prof/tècnics	7'-%
	14'3% administrat.	6'5%

Aquest és el panorama dels fluxos municipals per raons de treball.

CAPÍTOL 3. ELS NIVELLS D'INSTRUCCIÓ DE LA POBLACIÓ DE MES DE 10 ANYS

1. El nivell d'instrucció

Hem agrupat les categories amb els criteris següents (seguint la presentació oficial de les dades corresponents), per la necessitat de no dispersar les informació, del fet que es tracta a vegades de dimensions de molt poca importància numèrica:

- Analfabet absolut (que no sap llegir i escriure); (AA)
- Analfabet funcional (que no té estudis o que només té estudis primaris o equivalent); (AF)
- Educació General Bàsica (que té l'EGB completa, el graduat escolar o equivalent); (EGB)

Estudis Mitjans que es descomposen en tres categories:

- la Formació Professional de primer grau o l'Oficialia Industrial, (FP1)
- la Formació Professional de segon grau o el Mestratge Industrial, (FP2) i
- el Batxillerat Superior (es tracti de BUP amb o sense COU) (BS) i
- Tècnics i Diplomats (Arquitectura i enginyeries tècniques o equivalent i Diplomatura d'escoles universitàries o equivalent); (TD)
- Estudis Superiors (Arquitectura i enginyeries superiors, llicenciatura universitària, titulació d'estudis superiors no universitaris, doctorat i titulació de postgrau o especialització). (ES).

El quadre que resumeix i compara aquestes informacions és el següent:

Població segons nivell d'instrucció (+ 10 anys) (%)

Ambit geog.	AA	AF	EGB	FP1	FP2	COU	TD	ES
Bordils	0'2	57'2	23'3	2'8	1'8	7'7	4'1	2'7
Celrà	2'1	56'7	24'3	-	0'9	6'5	3'8	2'5
Flaçà	0'5	66'1	17'5	1'8	1'5	6'4	4	1'7
Juià	3'7	61'8	20'6	2'6	0'7	5'2	3'7	1'5
Madreman.	0'6	69'4	12'9	0	1'8	3'5	7'1	4'7
S.Joan M.	0'7	46'3	18'7	1'4	0'7	5'6	0'7	1'7
S.M. Vell	1'-	67'5	19'3	6	0	4'1	5	3'1
Rib.D.Ter	1'2	54'5	19'7	2'4	1'1	5'9	3'5	2'2
Gironès	2'-	45'4	20'6	3'4	1'6	9	4'9	3'6

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (any 1991) i elaboració pròpia.

La lectura d'aquestes petites diferències ens revela el següent:

- La Ribera Dreta del Ter en comparació amb la comarca del Gironès és una zona marcada per la gran presència de l'analfabetisme funcional en detriment de totes les altres categories tant superiors com inferiors.

- Aquest nivell d'estudis assolit s'accentua arreu exceptuant Sant Joan de Mollet que es manté, excepcionalment, en la mitjana del Gironès.

- Les proporcions més elevades de població de més de deu anys que tenen uns nivells baixos d'instrucció es concentren a Madremanya (on paradoxalment s'hi troben els que també tenen els nivells més elevats), Sant Martí Vell, Flaçà i Juià (on els analfabets absoluts doblen pràcticament la mitja del Gironès).

- Els nivells d'EGB o Estudis mitjans predominen tant a Bordils com a Celrà.

Generalitzant podem dir que la Ribera Dreta del Ter contempla uns nivells d'estudis assolits relativament baixos amb el matís de la presència d'analfabets absoluts a Juià i el col·lectiu de persones amb estudis elevats a Madremanya; tenim la fonamentada sospita que els estudis elevats a Madremanya es deuen a un assentament notable de persones que han convertit la segona residència en primera.

2. La mobilitat obligada per desplaçaments d'estudi

A la Ribera de Dreta del Ter tots els municipis contempnen un relatiu important moviment de població per causa dels estudis; moviment que, per altra banda, sempre ostenta un saldo negatiu per respecte a tots i cadascun d'ells; és a dir, hi ha més persones que se'n van per raons d'estudi que no pas que hi arriben.

El quadre que segueix vol expressar aquests moviments de manera global per a la nostra minicomarca:

Ambit geogr.		Desplaç. sortida	Desplaç. entrada	Diferència
Bordils	Homes	49	22	-27
	Dones	65	23	-42
	Total	114	45	-69
Celrà	Homes	88	17	-71
	Dones	108	17	-91
	Total	166	34	-162
Flaçà	Homes	42	25	-17
	Dones	45	30	-15
	Total	87	55	-32
Juià	Homes	21	0	-21
	Dones	27	0	-27
	Total	48	0	-48
Madreman.	Homes	11	0	-11
	Dones	22	0	-22
	Total	33	0	-33
S.Joan M.	Homes	24	0	-24
	Dones	33	3	-30
	Total	57	3	-54
S.M. Vell	Homes	14	0	-14
	Dones	9	1	-8
	Total	23	1	-22
Rib.D.Ter	Homes	249	64	-185
	Dones	309	74	-235
	Total	558	138	-420

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. 1991.

Una primera observació a fer és la relativa importància superior de les noies que es mobilitzen per raons d'estudi; ens limitem a constatar-ne el fet.

Com dèiem, el saldo o balanç global de nois i noies que surten dels municipis per estudiar és sempre negatiu, d'un embalum relatiu molt lligat a la dimensió respectiva d'aquests municipis. Però hi ha alguns matisos que caldrà fer constar.

El focus d'atracció predominant és Girona (entorn o més de les tres quartes parts dels estudiants que es desplacen de Celrà, Bordils i Flaçà, la meitat de Sant Martí Vell, una mica més de la tercera part de Juià i la quarta part dels de Madremanya i Sant Joan de Mollet). I s'ha de dir que el transport col·lectiu és el predominant per a accedir a la capital del Gironès; només a Juià aquest mitjà de transport es troba en competència amb l'automòbil.

A Sant Martí Vell l'atracció de Girona és compartida per Bordils per causa de la circumstància que l'escola d'aquest municipi és també la de Sant Martí Vell; i a Madremanya i a Sant Joan de Mollet superada per La Bisbal d'Empordà i per Flaçà, explicitant una relació marcada respectivament per la proximitat geogràfica i pel fet que l'escola bàsica de Sant Joan de Mollet és també la de Flaçà.

CAPÍTOL 4. ELS EDIFICIS ACABATS D'HABITATGE FAMILIAR SEGONS LA CLASSE DE PROPIETARI (CENS D'EDIFICIS 1990)

Hagués tingut interès poder aportar dades estructurals del parc d'habitatges de la zona per tal de poder fer aproximacions qualitatives al conjunt d'immobles del sector. Només disposem d'una informació referida a la classificació tipològica dels edificis tenint compte de qui n'ostenta la propietat patrimonial. El quadre que segueix reflexa aquesta correlació.

Ambit geogr.	Classe de propietari de l'edifici				
	organisme públic	Institut. privat s/lucre	comunitat propiet.	societat	pers. física
Bordils	0	1	4	1	381
Celrà	2	1	16	3	541
Flaçà	0	1	28	8	225
Juià	1	0	0	1	117
Madreman.	1	0	0	1	115
S.Joan M.	0	1	0	0	111
S.M. Vell	0	1	0	0	76
R.D.Ter %	0'3	0'2	3'1	0'8	95'6
Gironès %	0'6	0'2	10'4	0'3	88'5

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia.

Les diferències que s'observen entre la Ribera Dreta del Ter i la comarca del Gironès radiquen tant en els edificis propietat d'una comunitat, com en els que els propietaris són persones físiques; a la Ribera Dreta del Ter l'atribució de la propietat pertany de manera molt destacada a persones físiques i s'ha de dir que és la fórmula predominant en detriment precisament de les comunitats de propietaris.

Per altra banda, la comparació entre els municipis quasi no té sentit donada la poca rellevància de les petites diferències. Amb tot, cal exceptuar Flaçà on els edificis comunitaris arriben proporcionalment i de manera excepcional a tenir les mateixes dimensions que les de la comarca del Gironès. Es a dir, la pràctica constructiva més recent en aquest municipi radica en l'edificació d'edificis amb escales de veïns.

CAPÍTOL 5. LES TENDÈNCIES MANIFESTADES A LES CONTESES ELECTORALS

Hem consultat els resultats de les consultes electorals realitzades a la nostra minicomarca de la Ribera Dreta del Ter.

Del Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya hem disposat de consultes diverses: Parlament de Catalunya 1980, Congrés dels Diputats 1982 i Municipals 1983. De l'Institut d'Estadística de Catalunya: Congrés dels Diputats 1993. De la Federació de Municipis de Catalunya i de la Conselleria de Governació de la Generalitat de Catalunya: Municipals 1991. Per informació documental directa amb les dades aportades pel diari EL PUNT: Municipals 1995.

Per a cadascuna de les tipologies de les consultes electorals i tenint compte de l'àmbit global de la Ribera Dreta del Ter sense necessitat d'aportar les informacions municipi per municipi, ens interessa la consignació dels nivells d'abstenció, l'aclaparador percentatge del domini de Convergència i Unió i les incidències que tenen un cert relleu a les eleccions municipals afectant de manera individualitzada a alguns dels nostres municipis.

Com que entenem que no són comparables les consultes al Parlament de Catalunya, al Congrés dels Diputats i quan es tracta d'unes eleccions locals, donem les dades per separat per cadascun d'aquests àmbits.

PARLAMENT DE CATALUNYA - 1980

CDC-UDC:	26'6%
PSC:	10'9%
CC-UCD:	12'9%
ERC:	7'1%
PSUC:	6'3%
Absten.:	30'5%

Comentari: En el context d'una relativa baixa abstenció (incrementada lleugerament a Flaçà, Madremanya, Sant Martí Vell i Flaçà), més de la quarta part de les tendències es decantava en aquells inicis de la democràcia per CIU, mantenint les altres opcions a una considerable distància.

CONGRES DELS DIPUTATS - 1982 - 1993

	1982	1993
CIU:	31'5%	51'2%
PSC:	24'8	22'2
AP:	7'1	(PP) 8'2
ERC:	5'5	11'2
PSUC:	2'7	(IC) 3'6
Absten.:	18'4	24'1

Comentari: Es manifesta una línia ascendent i progressiva, tant pel que afecta a l'abstenció (tot i que és baixíssima amb una relativa intensitat comparada a Madremanya) com a l'acaparament del vot per part de CIU. Pel que es refereix a la resta, el fort ascendent d'ERC es deu bàsicament a què l'any 1991 a Flaçà ja hi havia una candidatura municipal que havia jugat amb força i això es deixa sentir a la resta de la Ribera Dreta del Ter.

MUNICIPALS - 1983 - 1991 - 1995

	1983	1991	1995
CIU:	90'9%	48'3%	52'1%
Absten.:	34'9	36'7	31'6

Comentari: Diem d'entrada que als municipis de Flaçà, Juià, Sant Joan de Mollet i Sant Martí Vell s'hi ha presentat una candidatura única el que vol dir que a nivell local es tracta de candidatures sense competidors i sense rival.

En el context d'una abstenció que es mou entorn de la tercera part (més forta sempre a Flaçà i Juià), s'observa que CIU ha anat perdent pes relatiu a la Ribera Dreta del Ter. I l'explicació és ben senzilla: l'any 1991 a Bordils el Grup Independent de Bordils (GIB) acaparava el 58'6% del vot, a Celrà entre ERC (48'2% del vot) i el PSC (18'8%) sumaven més de la meitat del vot local i a Sant Martí Vell la candidatura única es presentava amb les sigles PPCG (Partit Popular de les Comarques Gironines).

La situació no millorarà l'any 1995 perquè, encara que a Sant Martí Vell aquella candidatura única es presenta ara per CIU, a Bordils el GIB arriba al 63% del vot i a Celrà ERC n'acapara el 53'1%, tot i que el PSC baixi al 13'2%.

* * *

A nivell electoral, doncs ens atrevim a fer dues induccions generals: d'una banda, **La Ribera Dreta del Ter és una comarca en la que l'abstenció és relativament petita i, d'altra banda, el domini de CIU és aclaparador; només impedit a les**

eleccions municipals a Celrà per la participació electoral d'ERC i a Bordils pel grup d'independents de la localitat.

PANORAMICA GLOBAL: CARACTERISTIQUES DEMOGRAFIOUES,
ECONOMIOUES I SOCIALS DE LA RIBERA DRETA DEL TER

De tot el que hem estat analitzant en aquests apartats precedents, podem derivar-ne un perfil global de la nostra minicomarca. Ho fem de manera molt puntual, a manera de síntesi.

- Es tracta d'una zona amb una baixa densitat de població.
- S'observa una concentració relativament àmplia de persones als municipis de Celrà i Bordils.
- Tot i que a les etapes més recents s'hi veu un cert dinamisme en el creixement de la població, la història ens revela que l'increment de població ha estat permanentment baix.
- Entre els anys 1900 i 1991, és a dir, en el període històric considerat, Flaçà, Celrà i Bordils han contemplat un creixement notable: el primer ha doblat els seus efectius i els altres dos han crescut a la meitat d'aquest ritme. Es per això que la Ribera Dreta del Ter es configura per l'eix format per aquestes tres entitats de població.
- La Ribera Dreta del Ter constitueix un espai geogràfic idoni per a fer de vàlvula de sortida per a l'assentament de la població del Gironès que és una comarca demogràficament molt dinàmica.
- Aquesta intuïció es confirma per l'estancament del creixement natural de la població; només es esperable una variació per mobilitat de la població forània motivada per la recerca de treball o per l'expectativa d'una millor qualitat de vida.
- L'estructura poblacional ens parla d'un envelliment considerable; tant des del dèficit de persones de menys de 14 anys, com per la importància relativa de l'embalum de persones de més de 65 anys.
- Hi domina la població catalana i, sobretot, de les comarques gironines. De la relativa poca rellevància dels oriünds de la resta de l'estat, a Celrà, Bordils i molt menys Flaçà s'hi troba sobrerrepresentada la població andalusa. En aquest sentit, hi ha poca població mobilitzada a la Ribera Dreta del Ter; en tot cas, aquests moviments es noten a partir de l'any 1970 i, sobretot, a Celrà on el procés comença la dècada dels 60.

- A la Ribera Dreta del Ter la població potencialment activa és important; sobretot, a Flaçà i Juià i, de fet, a la minicomarca es fa sentir més la població activa efectivament ocupada que la població inactiva.

- La Ribera Dreta del Ter tenint compte de l'ocupació efectiva de la seva gent, podem dir que és a l'ensem agrícola i industrial, i els signes de la desocupació són considerablement baixos.

- Els moviments de població per raons laborals són notables a la Ribera Dreta del Ter; globalment, acollint més treballadors que vénen de fora que no pas que se'n vagin. Baixant més al detall, hom s'adona que aquesta atracció de població treballadora forània només es realitza efectivament a Celrà (sobretot de Girona i també de Salt) i Flaçà (a l'ensem de Girona i Bordils), que es tracta d'un moviment majoritari d'homes i realitzat principalment amb un mitjà de transport individual. Per altra banda, el centre d'atracció dels qui se'n van a treballar a fora és Girona. Hi ha dues excepcions: Bordils amb mobilitzacions importants també en direcció a Celrà i els qui se'n van de Sant Joan de Mollet que ho fan dintre de la mateixa minicomarca de la Ribera Dreta del Ter.

- L'analfabetisme funcional com a nivell d'instrucció és la situació relativament més freqüent a la Ribera Dreta del Ter.

- Per manca actual d'infraestructura educativa des que s'accedeix als estudis mitjos i, per tant, per mobilitat obligada, de la Ribera Dreta del Ter en marxen més estudiants que no pas n'arriben. Aquest moviment, el fons d'atracció del qual és bàsicament Girona, afecta més les noies que els nois i el medi de transport predominant és el col·lectiu.

- La propietat immobiliària a la Ribera Dreta del Ter és més una característica de les persones físiques que no pas d'ens públics o de propietats compartides comunitàriament.

- La Ribera Dreta del Ter no és particularment abstencionista pel que fa a les eleccions i s'hi descobreix un domini aclaparador de l'opció CIU, només impedit a Celrà per ERC i a Bordils per un grup independent del poble.

APENDIX 1: SOBRE EL PERFIL SOCIOLOGIC DE CADA NUCLI MUNICIPAL

BORDILS

Amb una extensió de 7'26 Km², l'any 1991 tenia pràcticament la quarta part dels habitants de la comarca de la Ribera Dreta del Ter; amb una densitat que es troba sobre la mitja comarcal.

Entre els anys 1900 i 1991 ha incrementat el 50% la seva població i en aquests moments està contemplant un fort creixement.

Hi ha relativament molts infants de menys de 14 anys (el que vol dir molts infants escolars, essent els nivells predominants els qui han assolit l'EGB o els estudis mitjos) i una relativa presència de persones de la resta de l'estat, sobretot andalusos.

La seva població té efectivament una feina (el ram de la construcció és el de l'ocupació predominant), tot i que la majoria se'n va a treballar a fora essent els centres d'atracció tant Girona com Celrà, les branques d'activitat la metal.lúrgia, la construcció, l'administració pública i el paper o arts gràfiques i les categories professionals els obrers manuals i, també, els administratius, els professionals o tècnics i els venedors.

Entre les classes passives els "altres pensionistes" (suposem que es refereix a les pensions de viduïtat) són nombrosos. El govern municipal es troba en mans d'independents.

CELRA

Els seus 2.358 habitants de l'any 1991, quasi la meitat dels de la comarca, s'ubiquen en una extensió de 20'14 Km²; la densitat poblacional es troba sensiblement dintre la mitjà de la Ribera Dreta del Ter.

Des del començament del segle ha incrementat l'embalum de la seva població en un 50% i en aquests moments està creixent de manera forta.

El procés immigratori a Celrà va arrancar la dècada dels 60 i comparativament contempla una forta immigració de la resta de l'estat, sobretot d'Andalusia.

Hi ha relativament molts infants en edat escolar i, també, molts escolars (l'EGB i els estudis mitjos són els nivells d'assoliment d'estudis més sovintejat a la població). De totes maneres, el pes dels homes potencialment actius (entre 15 i 64 anys) és relativament molt gran.

L'ocupació predominant de la seva població activa és la industrial i l'atur o desocupació deixa sentir greument la seva presència.

Celrà és un centre d'atracció de mà d'obra forània majoritàriament de Girona i Salt. Es tracta bàsicament d'obriers metal·lúrgics.

El govern municipal des de les eleccions municipals del 1991 és en mans d'Esquerra Republicana de Catalunya.

FLAÇA

Amb 6'67 Km² d'extensió i 914 habitants l'any 1991, Flaça es manté per sobre la mitja de la minicomarca pel que es refereix a la densitat dels seus habitants.

Des de començament de segle fins ara ha doblat la seva població. Aquesta és bàsicament nascuda a Catalunya i els moviments de població contemplats a Celrà ja daten de molts anys enrera; entre els pocs que han nascut fora de Catalunya, els andalusos són abundants comparativament.

Hi ha molta població potencialment activa (entre 16 i 64 anys) entre els quals hi predominen els efectivament ocupats en el que hi destaca el sector industrial. Entre les classes passives sobresurten els jubilats.

Flaçà és un centre d'atracció de mà d'obra forània vinguda a l'ensens de Bordils i Girona; es tracta sobretot d'obriers, professionals i tècnics o administratius del ram del paper i les arts gràfiques.

El nivell d'estudis assolit per la població és baix. Excepcionalment en el context de la Ribera Dreta del Ter hi ha una presència generalitzada majoritària de la fórmula jurídica de propietat comunitària.

JUIA

283 habitants l'any 1991 en una extensió de 8'38 Km² ens donen una densitat relativament baixa.

L'estructura d'aquesta població contempla la forta presència de persones de més de 65 anys i de població potencialment activa (entre 15 i 64 anys) amb un notable predomini d'homes. Es el municipi de la Ribera Dreta del Ter que té més presència de persones nascudes a l'estranger.

L'atur hi és comparativament notable i les "altres pensions" (vídues?=moltes dones) i les mestresses de casa són les categories més destacades entre les classes passives.

Les ocupacions agrícoles i els serveis són les activitats predominants; però el balanç és absolutament favorable a les persones que se'n van a treballar a fora, de manera destacada a Girona.

Es el municipi de la Ribera Dreta del Ter que ostenta els nivells d'instrucció assolits més baixos, àdhuc pel que es refereix als analfabets absoluts.

MADREMANYA

179 habitants l'any 1991 es distribuïen en una extensió de 13'62 Km². La densitat és ínfima.

De la Ribera Dreta del Ter és l'únic municipi que observa una certa desproporció favorable a les dones per damunt dels homes.

L'envelliment de la població és ostensible: pocs infants de menys de 14 anys i molts avis de més de 65.

Madremanya contempla un cert aïllament: hi ha hagut pocs moviments de població i hi ha una sobrerepresentació de persones nascudes a Catalunya.

La seva població és força ocupada majoritàriament a l'agricultura i els serveis, tot i que s'hi observa comparativament una important proporció dels qui busquen la primera feina. De totes maneres, hi ha un balanç favorable a la població que marxa a treballar a fora, particularment a Girona.

Entre les classes passives les categories més presents són els jubilats (sobretot dones) i les mestresses de casa. La gent a Madremanya es veu compartida entre els qui tenen molts estudis i els qui en tenen molt pocs d'estudis. A notar que els escolars que es desplacen van, sobretot, a La Bisbal d'Empordà.

SANT MARTI VELL

Té una densitat baixíssima; es tracta de 204 habitants en un territori de 17'34 Km².

Sant Martí Vell s'ha deixondit recentment; és a dir, el seu creixement és molt recent i de la Ribera Dreta del Ter és el municipi que excepcionalment contempla una proporció relativa important d'homes sobre les dones.

Hi ha pocs infants de menys de 14 anys i, en canvi, molts avis de més de 65.

Hi ha hagut pocs moviments de població la qual majoritàriament és nascuda a Catalunya.

Entre la població activa hi ha comparativament força homes i moltes persones que busquen la primera feina. Les categories més representades a les classes passives són els jubilats i les mestresses de casa.

Els sectors de producció que apleguen més ocupats són l'agricultura i els serveis en el context d'un balanç favorable als qui marxen a treballar fora amb un centre d'atracció que polaritza aquests fluxos que és Girona. Els nivells d'estudis assolits són comparativament baixos. Els estudiants se'n van a l'ensem o a Girona o a Bordils on hi ha l'escola de la seva demarcació.

SANT JOAN DE MOLLET

La densitat de població es troba a la mitja de la minicomarca de la Ribera Dreta del Ter; es tracta de 312 habitants l'any 1991 en una extensió de 3'28 Km², el municipi territorialment més petit de la zona.

Hi ha moltes persones de més de 65 anys en el context d'uns moviments de població dèbils, amb molts nascuts a Catalunya i amb una sobrerepresentació dels nascuts a la comunitat autònoma andalusa.

Els homes entre 15 i 64 anys potencialment actius són comparativament força entre els qui es noten els qui busquen la primera feina en un context de predomini de l'ocupació agrícola i amb un balanç favorable a la població que marxa a treballar fora; els centres d'atracció principals són Flaçà i Celrà.

Entre les classes passives, les dones hi tenen un pes especial destacant-ne considerablement les mestresses de casa.

Els infants es desplacen a l'escola de Flaçà que, de fet, és l'escola de la seva demarcació.

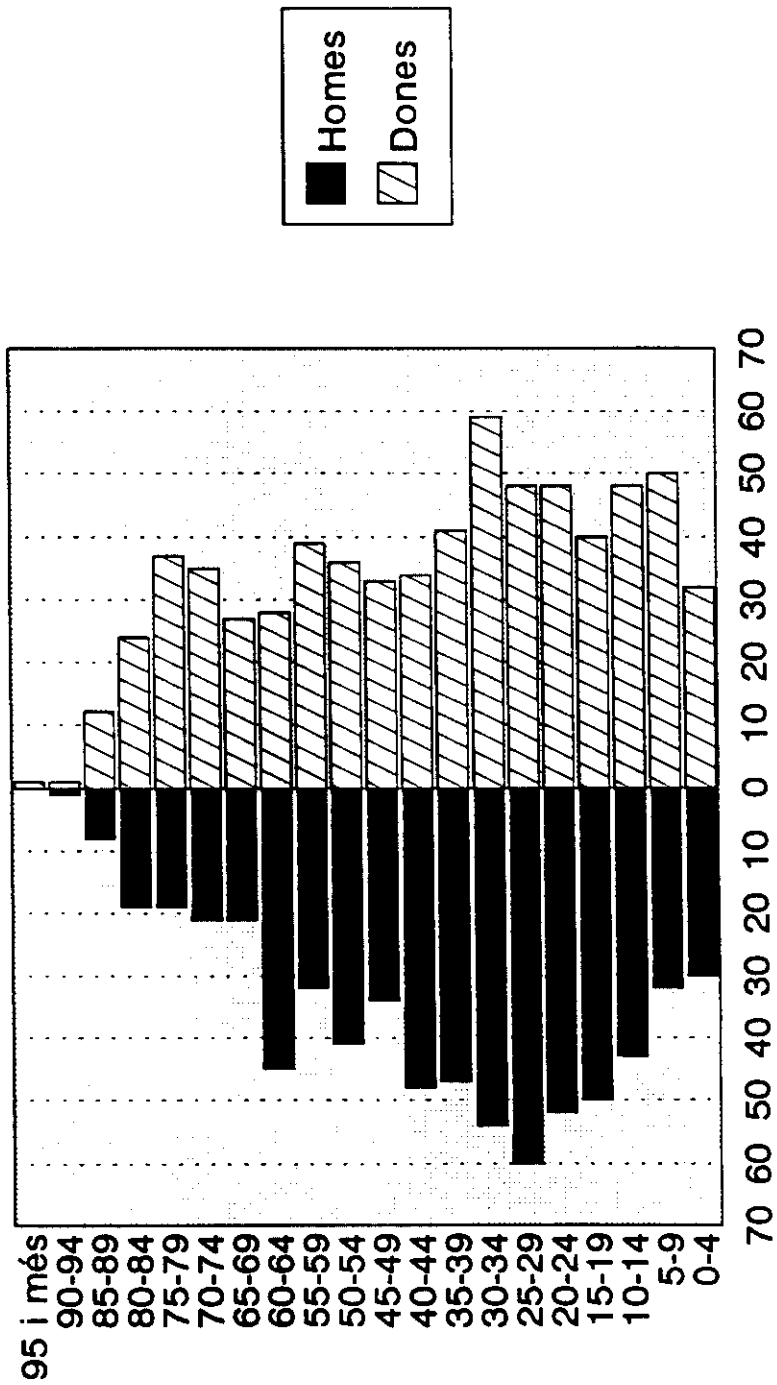
APENDIX 2: LES FONTS ESTADISTIQUES

1. Població segons sexe i edat 1991. Per municipis.
Piràmides d'edat dels diversos pobles.

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Bordils. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	30	32	62
De 5 anys a 9 anys	32	50	82
De 10 anys a 14 anys	43	48	91
De 15 anys a 19 anys	50	40	90
De 20 anys a 24 anys	52	48	100
De 25 anys a 29 anys	60	48	108
De 30 anys a 34 anys	54	59	113
De 35 anys a 39 anys	47	41	88
De 40 anys a 44 anys	48	34	82
De 45 anys a 49 anys	34	33	67
De 50 anys a 54 anys	41	36	77
De 55 anys a 59 anys	32	39	71
De 60 anys a 64 anys	45	28	73
De 65 anys a 69 anys	21	27	48
De 70 anys a 74 anys	21	35	56
De 75 anys a 79 anys	19	37	56
De 80 anys a 84 anys	19	24	43
De 85 anys a 89 anys	8	12	20
De 90 anys a 94 anys	1	1	2
De 95 anys i més	0	1	1
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	657	673	1330

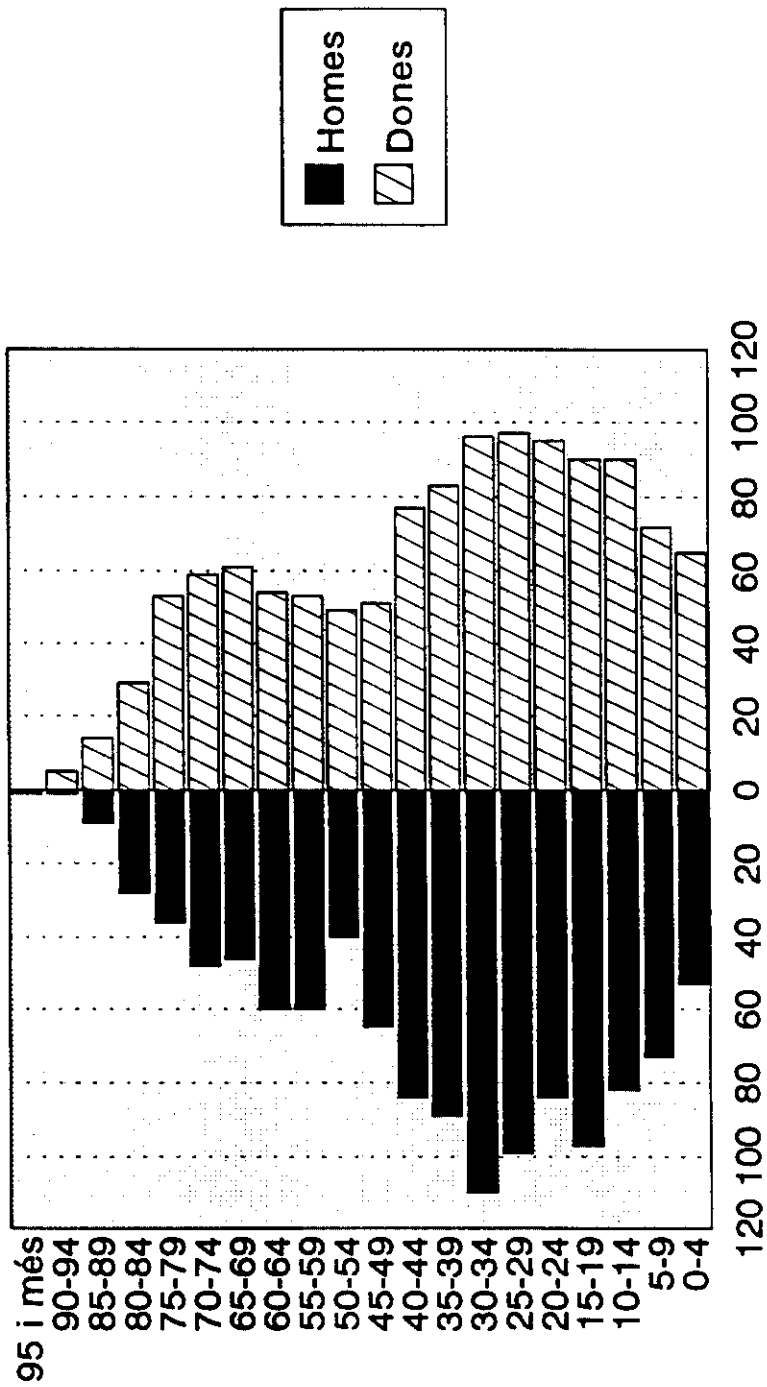
BORDILS

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Celrà. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	53	65	118
De 5 anys a 9 anys	73	72	145
De 10 anys a 14 anys	82	90	172
De 15 anys a 19 anys	97	90	187
De 20 anys a 24 anys	84	95	179
De 25 anys a 29 anys	99	97	196
De 30 anys a 34 anys	110	96	206
De 35 anys a 39 anys	89	83	172
De 40 anys a 44 anys	84	77	161
De 45 anys a 49 anys	65	51	116
De 50 anys a 54 anys	40	49	89
De 55 anys a 59 anys	60	53	113
De 60 anys a 64 anys	60	54	114
De 65 anys a 69 anys	46	61	107
De 70 anys a 74 anys	48	59	107
De 75 anys a 79 anys	36	53	89
De 80 anys a 84 anys	28	29	57
De 85 anys a 89 anys	9	14	23
De 90 anys a 94 anys	1	5	6
De 95 anys i més	1	0	1
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	1165	1193	2358

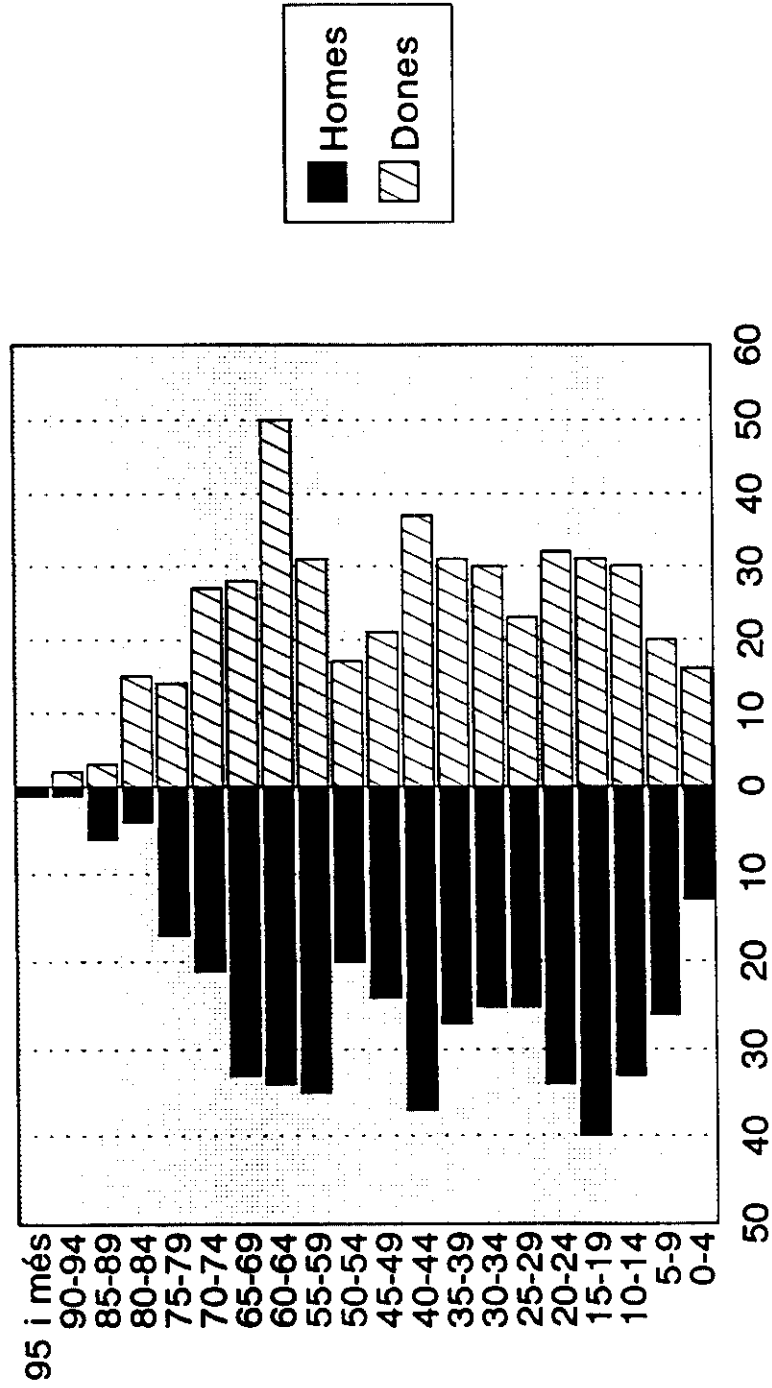
CELRA

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Flaçà. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	13	16	29
De 5 anys a 9 anys	26	20	46
De 10 anys a 14 anys	33	30	63
De 15 anys a 19 anys	40	31	71
De 20 anys a 24 anys	34	32	66
De 25 anys a 29 anys	25	23	48
De 30 anys a 34 anys	25	30	55
De 35 anys a 39 anys	27	31	58
De 40 anys a 44 anys	37	37	74
De 45 anys a 49 anys	24	21	45
De 50 anys a 54 anys	20	17	37
De 55 anys a 59 anys	35	31	66
De 60 anys a 64 anys	34	50	84
De 65 anys a 69 anys	33	28	61
De 70 anys a 74 anys	21	27	48
De 75 anys a 79 anys	17	14	31
De 80 anys a 84 anys	4	15	19
De 85 anys a 89 anys	6	3	9
De 90 anys a 94 anys	1	2	3
De 95 anys i més	1	0	1
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	456 (1,9'9)	458	914

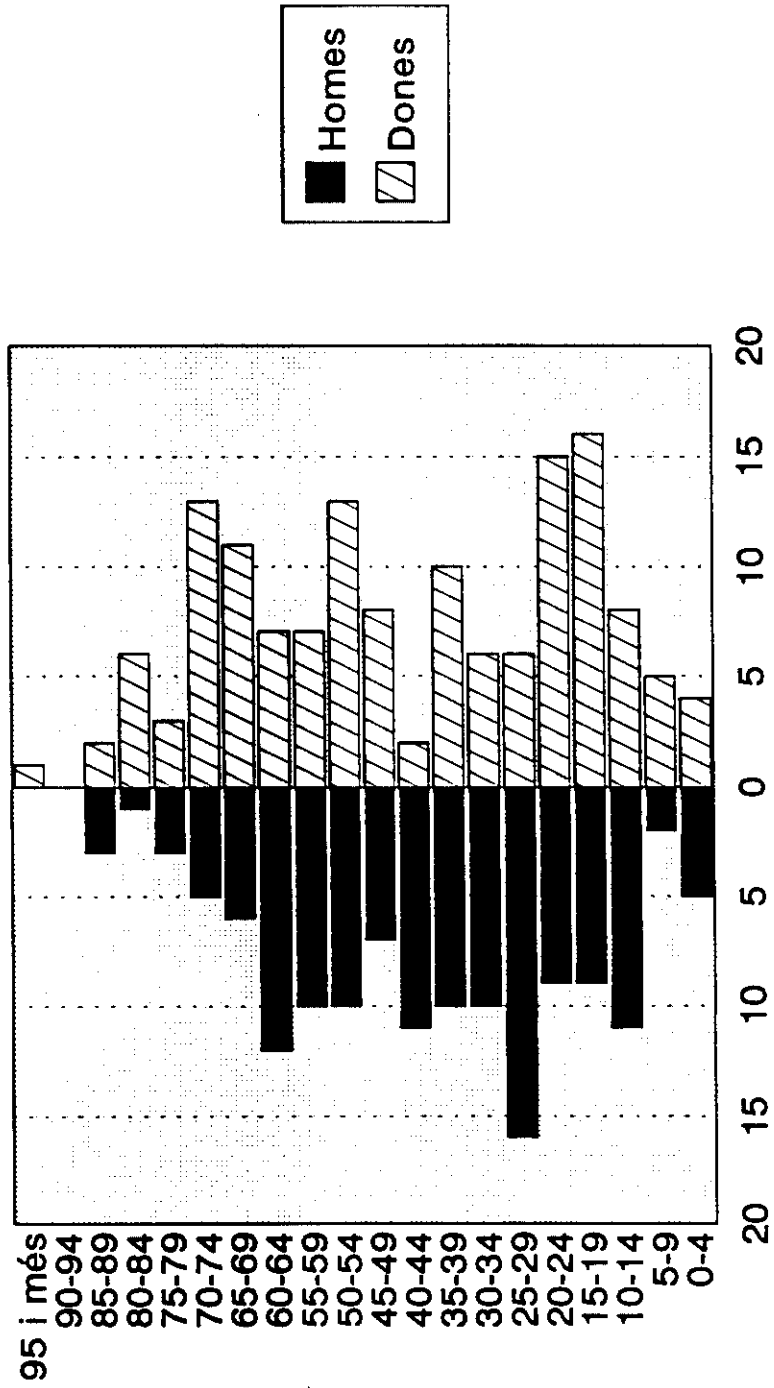
FLAÇA

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Juià. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	5	4	9
De 5 anys a 9 anys	2	5	7
De 10 anys a 14 anys	11	8	19
De 15 anys a 19 anys	9	16	25
De 20 anys a 24 anys	9	15	24
De 25 anys a 29 anys	16	6	22
De 30 anys a 34 anys	10	6	16
De 35 anys a 39 anys	10	10	20
De 40 anys a 44 anys	11	2	13
De 45 anys a 49 anys	7	8	15
De 50 anys a 54 anys	10	13	23
De 55 anys a 59 anys	10	7	17
De 60 anys a 64 anys	12	7	19
De 65 anys a 69 anys	6	11	17
De 70 anys a 74 anys	5	13	18
De 75 anys a 79 anys	3	3	6
De 80 anys a 84 anys	1	6	7
De 85 anys a 89 anys	3	2	5
De 90 anys a 94 anys	0	0	0
De 95 anys i més	0	1	1
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	140 (495)	143	283

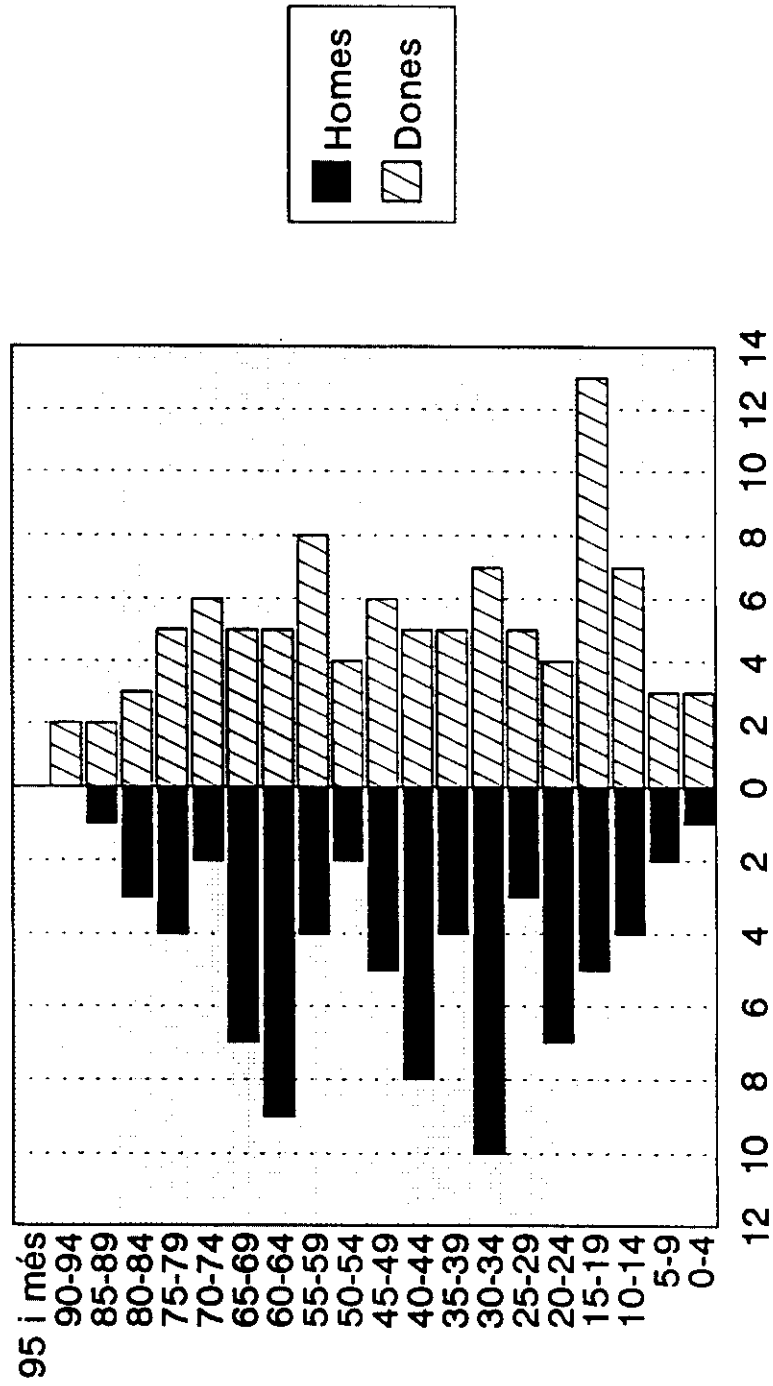
JUIA

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Madremanya. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	1	3	4
De 5 anys a 9 anys	2	3	5
De 10 anys a 14 anys	4	7	11
De 15 anys a 19 anys	5	13	18
De 20 anys a 24 anys	7	4	11
De 25 anys a 29 anys	3	5	8
De 30 anys a 34 anys	10	7	17
De 35 anys a 39 anys	4	5	9
De 40 anys a 44 anys	8	5	13
De 45 anys a 49 anys	5	6	11
De 50 anys a 54 anys	2	4	6
De 55 anys a 59 anys	4	8	12
De 60 anys a 64 anys	9	5	14
De 65 anys a 69 anys	7	5	12
De 70 anys a 74 anys	2	6	8
De 75 anys a 79 anys	4	5	9
De 80 anys a 84 anys	3	3	6
De 85 anys a 89 anys	1	2	3
De 90 anys a 94 anys	0	2	2
De 95 anys i més	0	0	0
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	81 (145'2)	98	179

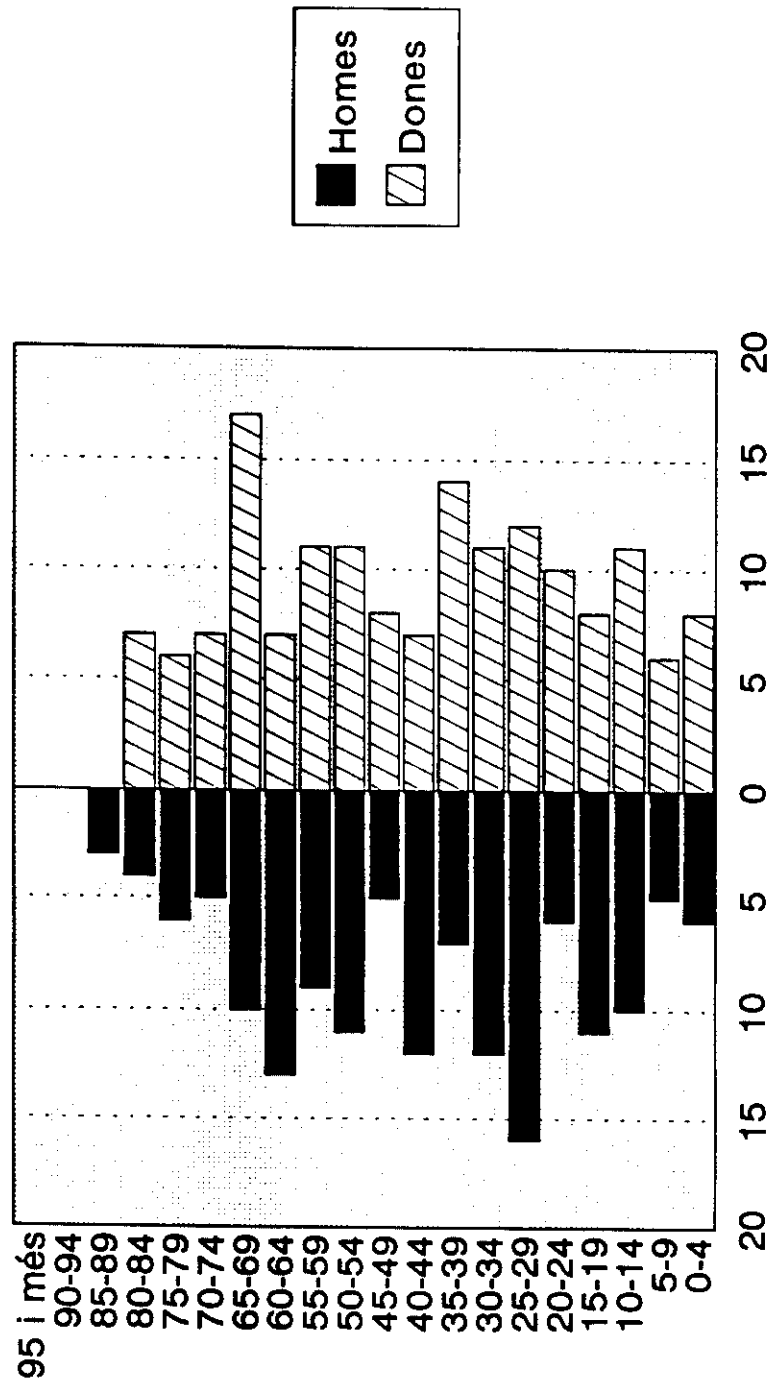
MADREMANYA

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Sant Joan de Mollet. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	6	8	14
De 5 anys a 9 anys	5	6	11
De 10 anys a 14 anys	10	11	21
De 15 anys a 19 anys	11	8	19
De 20 anys a 24 anys	6	10	16
De 25 anys a 29 anys	16	12	28
De 30 anys a 34 anys	12	11	23
De 35 anys a 39 anys	7	14	21
De 40 anys a 44 anys	12	7	19
De 45 anys a 49 anys	5	8	13
De 50 anys a 54 anys	11	11	22
De 55 anys a 59 anys	9	11	20
De 60 anys a 64 anys	13	7	20
De 65 anys a 69 anys	10	17	27
De 70 anys a 74 anys	5	7	12
De 75 anys a 79 anys	6	6	12
De 80 anys a 84 anys	4	7	11
De 85 anys a 89 anys	3	0	3
De 90 anys a 94 anys	0	0	0
De 95 anys i més	0	0	0
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	151 (454)	161	312

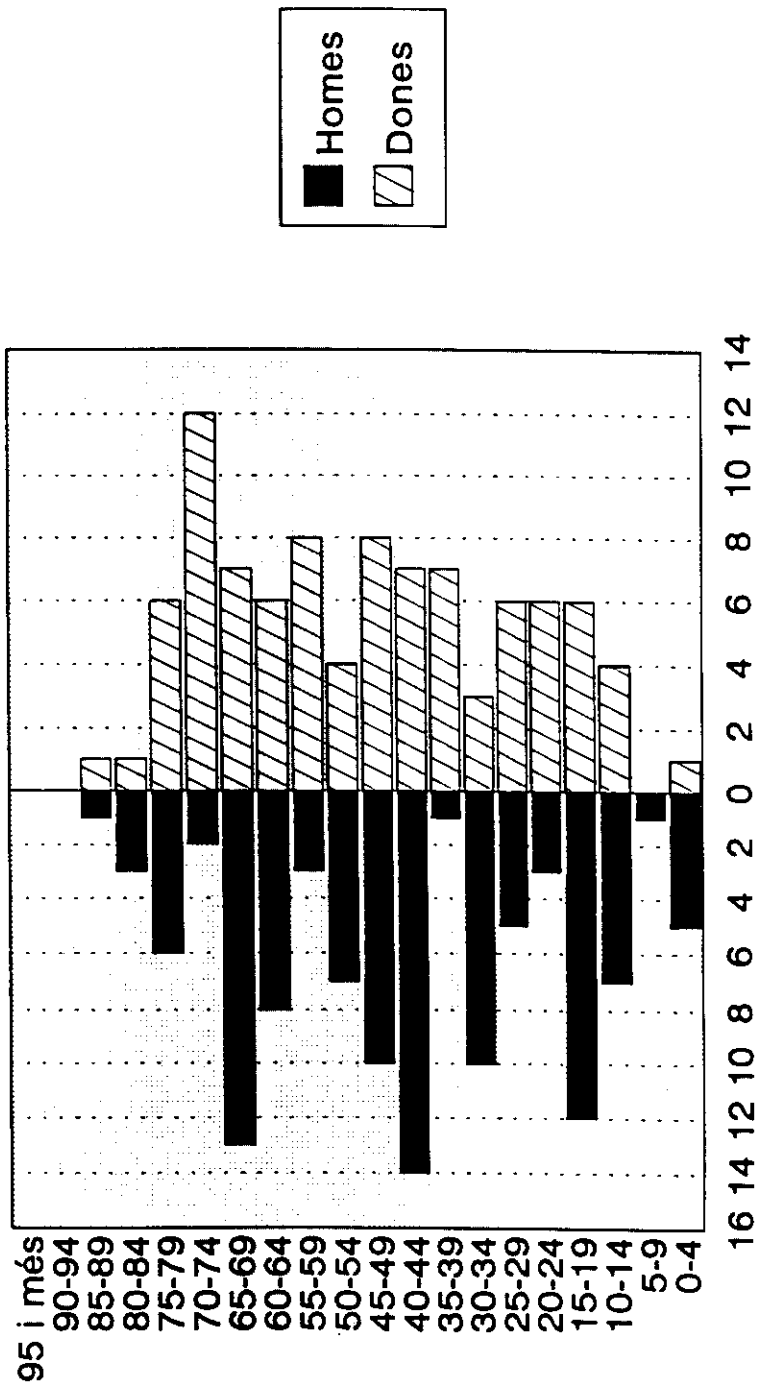
SANT JOAN DE MOLLET

Població segons sexe i edat 1991.
Municipi de Sant Martí Vell. Freqüències.

Edats	Sexe		Total
	homes	dones	
De 0 anys a 4 anys	5	1	6
De 5 anys a 9 anys	1	0	1
De 10 anys a 14 anys	7	4	11
De 15 anys a 19 anys	12	6	18
De 20 anys a 24 anys	3	6	9
De 25 anys a 29 anys	5	6	11
De 30 anys a 34 anys	10	3	13
De 35 anys a 39 anys	1	7	8
De 40 anys a 44 anys	14	7	21
De 45 anys a 49 anys	10	8	18
De 50 anys a 54 anys	7	4	11
De 55 anys a 59 anys	3	8	11
De 60 anys a 64 anys	8	6	14
De 65 anys a 69 anys	13	7	20
De 70 anys a 74 anys	2	12	14
De 75 anys a 79 anys	6	6	12
De 80 anys a 84 anys	3	1	4
De 85 anys a 89 anys	1	1	2
De 90 anys a 94 anys	0	0	0
De 95 anys i més	0	0	0
L'edat no hi consta	0	0	0
Total	111	93	204

SANT MARTI VELL

2. Població segons lloc de naixement 1991. Població segons any d'arribada a Catalunya.

Població segons lloc de naixement.Recomptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	Nascuts a							
	Catalunya	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Reste Estat	Andalusia	Aragó
Aiguaviva	328	13	314	1	0	26	14	2
Bescanó	2561	127	2421	10	3	242	138	10
Bordils	1113	62	1047	4	0	189	120	7
Campllong	242	11	229	2	0	18	9	0
Canet d'Adri	430	23	403	1	3	32	8	5
Cassà de la Selva	6144	309	5799	25	11	944	630	36
Celrà	1884	172	1692	11	9	408	260	11
Cervià de Ter	588	34	551	1	2	39	8	3
Flaçà	823	39	775	6	3	86	49	2
Fornells de la Selva	1042	89	938	11	4	96	46	4
Girona	50514	5173	44431	494	416	17007	8881	895
Juià	234	11	223	0	0	30	14	2
Llagostera	4193	453	3702	18	20	1020	698	29
Llambilles	399	13	380	2	4	25	19	1
Madremanya	175	10	162	3	0	1	0	0
Quart	1650	112	1511	15	12	409	212	14
Salt	15096	1103	13701	208	84	6387	3885	175
Sant Andreu Salou	132	5	127	0	0	1	1	0
Sant Gregori	1707	96	1601	7	3	143	95	5
Sant Jordi Desvalls	557	35	520	1	1	43	27	5
Sant Joan de Mollet	286	6	280	0	0	25	20	1
Sant Julià de Ramis	1371	85	1276	9	1	351	242	5
Sant Martí de Llémena	296	21	274	1	0	11	4	1
Sant Martí Vell	179	9	169	1	0	19	9	1
Sarrià de Ter	2357	98	2247	5	7	850	547	11
Vilablareix	922	82	830	7	3	93	42	8
Viladasens	186	12	169	1	4	3	3	0

Població segons lloc de naixement.Recomptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	Nascuts a								
	Astúries	Balears	Canàries	Cantàbria	Castella-M	Castella-LI	P.Valencià	Extremadura	Galícia
Aiguaviva	1	1	0	0	0	4	1	1	2
Bescanó	0	2	1	2	7	25	3	20	11
Bordils	2	0	0	0	12	7	10	22	4
Campllong	0	0	0	0	4	0	0	3	0
Canet d'Adri	0	1	0	0	0	6	0	2	5
Cassà de la Selva	6	1	8	0	40	58	28	63	32
Celrà	1	2	3	1	36	14	9	45	7
Cervià de Ter	0	0	0	0	2	4	3	8	1
Façà	1	1	0	1	4	5	4	18	1
Fornells de la Selva	0	0	0	0	6	6	1	14	7
Girona	155	89	97	90	992	1388	579	1735	504
Juià	0	0	1	0	2	0	2	2	0
Llagostera	7	4	2	0	41	61	35	66	28
Llambilles	0	1	0	0	0	0	0	2	2
Madremanya	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Quart	3	1	0	1	25	33	16	58	13
Salt	56	23	10	9	362	420	124	779	168
Sant Andreu Salou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sant Gregori	1	4	0	2	9	9	5	5	3
Sant Jordi Desvalls	1	0	0	0	0	1	4	0	3
Sant Joan de Mollet	0	0	0	0	1	0	0	2	0
Sant Julià de Ramis	1	0	0	0	31	13	1	31	9
Sant Martí de Llémena	0	0	0	0	1	2	0	0	0
Sant Martí Vell	0	0	0	1	0	4	0	0	0
Sarrià de Ter	9	3	1	2	61	54	11	97	21
Vilablareix	1	4	0	0	6	17	1	8	3
Vitadasens	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Població segons lloc de naixement.Recomptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	Nascuts a							Total
	Madrid	Múrcia	Navarra	País Basc	Rioja	Ceuta/Melilla	Estranger	
Aiguaviva	0	0	0	0	0	0	0	354
Bescanó	7	9	0	6	0	1	30	2833
Bordils	5	0	0	0	0	0	28	1330
Campllong	2	0	0	0	0	0	2	262
Canet d'Adri	5	0	0	0	0	0	5	467
Cassà de la Selva	8	22	2	7	1	2	77	7165
Celrà	5	11	0	2	0	1	66	2358
Cervià de Ter	0	8	0	0	2	0	10	637
Flaçà	0	0	0	0	0	0	5	914
Fornells de la Selva	6	5	0	0	0	1	14	1152
Girona	628	356	118	213	102	185	1135	68656
Juià	1	1	0	0	0	5	19	283
Llagostera	16	22	0	6	1	4	141	5354
Llambilles	0	0	0	0	0	0	5	429
Madremanya	0	0	0	0	0	0	3	179
Quart	11	8	1	8	0	5	24	2083
Salt	120	129	10	41	18	58	324	21807
Sant Andreu Salou	0	0	0	0	0	0	4	137
Sant Gregori	0	1	1	1	0	2	17	1867
Sant Jordi Desvalls	0	0	0	2	0	0	2	602
Sant Joan de Mollet	0	1	0	0	0	0	1	312
Sant Julià de Ramis	3	5	0	6	0	4	9	1731
Sant Martí de Llémena	3	0	0	0	0	0	6	313
Sant Martí Vell	0	0	1	0	1	2	6	204
Sarrià de Ter	8	20	0	2	0	3	30	3237
Vilablareix	1	0	0	1	0	1	5	1020
Viladasens	0	0	0	0	0	0	0	189

Població segons any d'arribada a Catalunya.Recomptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	Any d'arribada								Total
	1920 i abans	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	
Aiguaviva	0	0	0	4	4	7	4	7	26
Bescanó	0	1	6	16	56	78	58	70	285
Bordils	0	1	2	10	34	71	40	69	227
Campplong	0	0	0	0	1	9	0	10	20
Canet d'Adri	0	0	2	0	6	16	6	7	37
Cassà de la Selva	1	4	19	65	199	345	245	180	1058
Celrà	1	1	2	10	33	136	148	171	502
Cervià de Ter	0	1	0	1	9	25	11	5	52
Flaçà	1	2	2	13	16	9	43	9	95
Fornells de la Selva	0	0	1	11	22	43	20	23	120
Girona	103	201	465	1657	3488	5549	4275	3468	19206
Juià	0	0	2	1	5	10	1	30	49
Llagostera	16	36	55	156	289	421	420	422	1815
Llambilles	0	1	0	3	8	14	3	3	32
Madremanya	0	0	0	0	0	2	0	3	5
Quart	1	4	6	27	107	145	80	91	461
Salt	21	40	101	332	862	2103	2191	1376	7026
Sant Andreu Salou	0	0	0	0	2	3	0	0	5
Sant Gregori	0	0	0	3	28	65	49	15	160
Sant Jordi Desvalls	2	0	0	1	11	14	11	6	45
Sant Joan de Mollet	0	0	0	2	2	0	22	0	26
Sant Julià de Ramis	0	0	5	18	40	112	148	55	378
Sant Martí de Llémena	0	0	0	1	0	8	3	5	17
Sant Martí Vell	0	0	0	0	4	4	15	2	25
Sarrià de Ter	3	11	12	58	139	284	263	135	905
Vilablareix	0	0	1	5	17	33	35	16	107
Viladasens	0	0	0	0	1	2	0	0	3

3. Població per relació amb l'activitat i sexe. 1991.
Població per grans sectors d'activitat. Població de 16
anys i més.

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Bordils. Freqüències.

Sexe	Total població	població de 16 anys i més	Actius				No actius						Total no actius	
			ocupats	busquen l'ocupació	desocupats ocup anterior	total actius	servi militar	judicis o invalidesa	penionistes	altres	incapacitats permanents	escolars i estudiants		señeres de la llar
Homes	657	544	365	8	10	383	3	106	10	3	122	4	26	271
Dones	673	534	196	0	14	210	0	48	56	2	153	183	21	483
Total	1330	1078	561	8	24	593	3	154	66	5	275	187	47	754

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Calrà. Freqüències.

Sexe	Total població		Actius						No actius					
	Total població	població de 16 anys i més	ocupats	busquen 1 ocupació	desocupats ocupant-se	total actius	servei militar	jubilats o invalidesa	altres pensionistes	incapacitats permanents	escolars i estudiants	ferres de la llar	altres situacions	Total no actius
Homes	1165	943	619	5	34	658	11	192	12	6	242	0	42	496
Dones	1160	949	336	10	43	389	0	61	94	4	276	330	39	604
Total	2325	1892	955	15	77	1047	11	253	106	12	518	330	81	1300

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Plaça. Freqüències.

	Total població	Total població de 16 anys i més	Actius					No actius						Total no actius
			ocupats	busquen i ocupació	desocupats ocup anterior	total actius	servi militar	jubilats o invalidesa	afree penals	afree penals	incapacitats permanents	escolars i estudiantis	seuees de la llar	
Homes	456	373	227	4	9	240	3	101	1	0	102	0	9	213
Dones	456	347	126	2	9	137	0	48	27	92	145	9	321	
Total	914	720	353	6	18	377	3	149	28	194	145	18	534	

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Jula. Freqüències.

Sexe	Total població	població de 16 anys i més	Actius					No actius					Total no actius	
			ocupats	busquen l'ocupació	desocupats ocup exterior	total actius	servei militar	jubilats o invàlids	altres pensionistes	incapacitats permanents	escolars i estudiants	veïnes de la llar		altres situacions
Homes	140	120	69	1	15	85	2	25	1	1	21	1	4	53
Dones	143	122	33	2	0	35	0	9	16	27	55	1	108	
Total	283	242	102	3	15	120	2	34	17	48	56	5	161	

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Madremanya. Freqüències.

Sexe	Total població	població de 15 anys i més	Actius				No actius					Total no actius		
			ocupats	busquen i ocupació	desocupats ocup anterior	total actius	servi militar	jubilats o invalides	altres pensionistes	incapacitats permanentes	escolars i estudiants		veïnes de la bar	altres situacions
Homes	81	73	51	0	1	52	0	17	0	0	11	0	1	29
Dones	98	82	21	4	0	25	0	7	6	0	22	34	2	73
Total	179	155	72	4	1	77	0	24	6	0	33	34	3	102

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Sant Joan de Molist. Freqüències.

Sexe	Total població	població de 16 anys i més	Actius					No actius					Total no actius	
			ocupats	busquen l'ocupació	desocupats ocup anterior	total actius	servi militar	jubilats o invalidesa	altres pensionistes	incapacitats permanents	escriptors estudiant	lentes de la llar		altres situacions
Homes	151	128	76	2	3	81	0	40	1	0	24	0	5	70
Dones	161	132	17	4	0	21	0	1	0	33	102	4	140	
Total	312	260	93	6	3	102	0	41	1	57	102	9	210	

Població per relació amb l'activitat i sexe. Total població 1991.
Municipi de Sant Martí Vell. Freqüències.

Sexe	Total població	població de 16 anys i més	Actius				No actius							
			ocupats	bureuqen i ocupació	desocupats ocup anterior	total actius	servici militar	judicats o invalidesa	altres pensionistes	incapacitats permanents	escolars i estudianta	límits de la llar	altres situacions	Total no actius
Homes	111	96	84	3	0	67	0	24	2	0	14	0	4	44
Dones	93	85	13	4	0	17	0	7	1	0	9	59	0	76
Total	204	183	77	7	0	84	0	31	3	0	23	59	4	120

Població per grans sectors d'activitat. Població de 16 i més anys. Recòmptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	Ocupats				Desocupats				total	
	agricultura	ind./energ.	construcció	serveis	total	agricultura	ind./energ.	construcció		serveis
Aiguaviva	31	33	15	61	140	0	2	0	4	6
Bescanó	145	597	115	454	1311	3	22	2	10	37
Borolà	51	213	79	216	561	2	15	2	5	24
Campdoliu	30	52	7	26	115	2	1	0	0	3
Canet d'Audoubert	37	54	26	73	190	1	2	1	6	10
Casas de la Selva	178	1485	265	1065	3003	2	72	9	23	106
Celrà	48	433	79	395	955	4	40	5	28	77
Cervià de Ter	48	74	25	99	236	2	3	3	2	10
Fleça	16	164	19	134	353	1	7	0	10	18
Fornells de la Selva	44	124	30	278	474	1	8	1	6	19
Girona	305	7073	2069	18323	27770	30	687	307	1314	2338
Juà	11	33	8	50	102	10	3	1	1	15
Llagostera	232	765	406	818	2221	5	35	17	42	99
Llambilles	27	39	19	99	184	1	1	0	6	8
Madriamanya	16	6	6	42	72	0	0	0	1	1
Quart	27	278	117	442	864	1	11	11	15	36
Salt	115	3285	1040	4622	9082	9	344	91	326	770
Sant Andreu Salou	23	15	9	14	61	0	0	0	1	1
Sant Gregori	82	328	77	321	808	1	16	4	6	27
Sant Jordi Desvalls	64	56	24	88	232	1	2	1	7	11
Sant Joan de Mollet	21	37	9	26	93	0	2	1	0	3
Sant Julià de Ramis	44	249	71	354	718	2	7	3	7	19
Sant Martí de Llémena	57	42	6	57	164	1	0	2	4	7
Sant Martí de Vilatorrada	14	16	9	38	77	0	0	0	0	0
Sant Martí de Vilatorrada	15	538	128	609	1290	0	44	0	29	73
Vilaberçes	36	136	22	252	446	1	5	1	11	18
Viladotens	48	12	2	27	89	1	0	0	0	1

4. Població segons nivell d'instrucció. Població de 10 i més anys. 1991.

Població segons nivell d'instrucció. Població de 10 i més anys. Recomptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	No sap llegir o escriure	Sense estudis	Estudis primaris o equivalent	EGB complet, graduats escolar o equivalent	FP 1r. grau oficialia industrial	FP 2n. grau mestralge industrial	Batxillerat superior, BUP o COU	Altres titulacions grau mitjà
Aiguaviva	0	45	172	57	8	3	20	1
Bescanó	25	122	544	1369	106	69	149	55
Bordils	3	206	473	276	33	22	92	7
Camplong	1	41	132	33	12	3	8	1
Canet d'Adri	4	18	207	92	19	6	31	11
Cassà de la Selva	73	572	3473	1138	279	122	349	60
Celrà	45	418	770	509	63	20	137	18
Cervià de Ter	2	17	376	106	8	10	28	5
Flaçà	4	53	502	147	15	13	54	10
Fornells de la Selva	11	116	486	193	33	18	75	12
Girona	1685	7133	20204	14328	2337	1138	5681	1968
Juià	10	18	147	55	7	2	14	1
Llagostera	88	433	2703	753	252	89	265	61
Llambilles	4	44	138	93	15	3	35	18
Madremanya	1	47	71	22	0	3	6	3
Quart	16	159	831	463	49	27	140	34
Salt	405	2962	8445	4371	707	332	1131	183
Sant Andreu Salou	3	6	70	21	17	0	3	0
Sant Gregori	30	138	849	325	48	17	120	30
Sant Jordi Desvalls	2	20	328	125	8	7	30	2
Sant Joan de Mollet	2	111	92	53	4	2	16	0
Sant Julià de Ramis	18	215	675	358	47	28	99	31
Sant Martí de Llémena	12	37	135	61	13	4	9	9
Sant Martí Vell	2	82	51	38	7	0	8	3
Sarrià de Ter	69	437	1298	688	102	52	186	41
Vilablareix	5	100	358	281	30	16	57	18
Viladasens	1	14	76	40	17	1	8	0

Població segons nivell d'instrucció. Població de 10 i més anys. Recomptes 1991.
Municipis. Freqüències.

	Arquitectura i enginyeries tècniques o equivalents	Diplomatura d'escoles universitàries o equivalent	Arquitectura i enginyeries superiors	Llicenciatura universitària	Titulació estu- dis superiors no universitaris	Doctorat	Titulació de postgrau o especialització	Total
Aiguaviva	2	6	0	8	0	0	0	322
Bescanó	11	40	5	38	8	2	1	2544
Bordils	8	34	5	24	1	0	2	1186
Campllong	1	3	1	1	0	0	0	237
Canet d'Adri	1	5	1	13	3	0	2	413
Cassà de la Selva	31	133	6	121	10	1	1	6369
Celrà	26	36	3	47	0	2	1	2095
Cervià de Ter	2	20	0	13	0	0	1	588
Flaçà	5	22	1	11	2	0	0	839
Formells de la Selva	8	31	5	23	8	1	3	1023
Girona	788	1851	270	2386	398	163	340	60670
Juià	3	6	0	4	0	0	0	267
Llagostera	27	63	5	46	1	2	1	4789
Llambilles	3	14	2	10	2	3	2	386
Madremanya	0	9	1	6	1	0	0	170
Quart	8	39	2	34	9	2	3	1816
Salt	41	225	18	173	29	10	16	19048
Sant Andreu Salou	2	1	0	2	0	0	1	126
Sant Gregori	9	34	5	38	5	1	2	1651
Sant Jordi Desvalls	3	11	0	9	0	1	0	546
Sant Joan de Mollet	0	2	0	4	0	1	0	287
Sant Julià de Ramis	8	25	0	18	5	0	3	1530
Sant Martí de Llémena	0	5	0	6	1	0	1	293
Sant Martí Vell	0	0	1	4	1	0	0	197
Sarrià de Ter	10	29	1	31	4	3	6	2957
Viablareix	8	24	11	14	2	1	1	926
Viladasens	0	8	0	5	1	0	0	171

5. Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudis.
Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball.
Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Bordils						
Desplaçaments dins del municipi	73	88	161	1	17	143
Desplaçaments a altres municipis	49	65	114	75	34	5
Girona	39	48	87	59	26	2
Barcelona	4	2	6	3	2	1
Bisbat d'Empordà, la	2	4	6	4	1	1
Celrà	0	5	5	3	2	0
Cerdanyola del Vallès	0	4	4	4	0	0
Sabadell	1	0	1	1	0	0
Flaçà	1	0	1	0	1	0
Sant Gregori	1	0	1	0	1	0
Sant Martí Vell	0	1	1	0	0	1
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	1	1	2	1	1	0
Desplaçaments des d'altres municipis	22	23	45	21	21	3
Juià	5	5	10	3	5	2
Sant Martí Vell	7	3	10	7	2	1
Pera, la	5	2	7	6	1	0
Madremanya	2	4	6	3	3	0
Castelló d'Empúries	0	4	4	1	3	0
Celrà	0	3	3	0	3	0
Pals	1	0	1	0	1	0
Flaçà	0	1	1	0	1	0
Palamós	0	1	1	1	0	0
Serra de Daró	1	0	1	0	1	0
Torroella de Montgrí	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	122	153	275	76	51	148
Total desplaçaments atrets pel municipi	95	111	206	22	38	146
Diferència entre entrades i sortides	-27	-42	-69	-54	-13	-2

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col.lectiu	individual	altres
Celrà						
Desplaçaments dins del municipi	154	168	322	24	44	254
Desplaçaments a altres municipis	88	108	196	131	57	8
Girona	76	90	166	113	49	4
Barcelona	2	7	9	9	0	0
Cerdanyola del Vallès	3	5	8	7	1	0
Vic	2	2	4	1	0	3
Bordils	0	3	3	0	3	0
Anglès	1	0	1	0	1	0
Blanes	0	1	1	0	0	1
Flaçà	1	0	1	0	1	0
Torroella de Montgrí	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	2	0	2	1	1	0
Desplaçaments des d'altres municipis	17	17	34	16	14	4
Juià	7	7	14	12	2	0
Bordils	0	5	5	3	2	0
Salt	3	1	4	0	2	2
Sant Joan de Mollet	1	2	3	0	3	0
Girona	1	1	2	0	2	0
Bellver de Cerdanya	1	1	2	1	1	0
Cervià de Ter	1	0	1	0	1	0
Corçà	1	0	1	0	0	1
Sant Julià del Llor i Bonmatí	1	0	1	0	1	0
Palafugell	1	0	1	0	0	1
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	242	276	518	155	101	262
Total desplaçaments atrets pel municipi	171	185	356	40	58	258
Diferència entre entrades i sortides	-71	-91	-162	-115	-43	-4

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Flaçà						
Desplaçaments dins del municipi	60	47	107	1	22	84
Desplaçaments a altres municipis	42	45	87	59	27	1
Girona	34	31	65	49	15	1
Barcelona	1	3	4	4	0	0
Cerdanyola del Vallès	1	2	3	2	1	0
Olot	1	2	3	0	3	0
Sant Joan de Mollet	0	3	3	0	3	0
Torroella de Montgrí	0	2	2	0	2	0
Vic	1	0	1	0	1	0
Anglès	1	0	1	1	0	0
Banyoles	1	0	1	1	0	0
Bisbal d'Empordà, la	0	1	1	1	0	0
Bordils	0	1	1	0	1	0
Salt	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	1	0	1	1	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	25	30	55	2	50	3
Sant Joan de Mollet	15	21	36	0	34	2
Pera, la	4	2	6	1	5	0
Foixà	2	3	5	0	5	0
Girona	2	2	4	1	2	1
Rupià	0	2	2	0	2	0
Celrà	1	0	1	0	1	0
Bordils	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	102	92	194	60	49	85
Total desplaçaments atrets pel municipi	85	77	162	3	72	87
Diferència entre entrades i sortides	-17	-15	-32	-57	23	2

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col.lectiu	individual	altres
Julià						
Desplaçaments dins del municipi	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments a altres municipis	21	27	48	26	19	3
Girona	6	12	18	7	10	1
Celrà	7	7	14	12	2	0
Bordils	5	5	10	3	5	2
Barcelona	2	0	2	2	0	0
Pontós	0	2	2	2	0	0
Sant Cugat del Vallès	1	0	1	0	1	0
Cerdanyola del Vallès	0	1	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	0	0	0	0	0	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	21	27	48	26	19	3
Total desplaçaments atrets pel municipi	0	0	0	0	0	0
Diferència entre entrades i sortides	-21	-27	-48	-26	-19	-3

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Madremanya						
Desplaçaments dins del municipi	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments a altres municipis	11	22	33	12	21	0
Bisbal d'Empordà, la	3	12	15	8	7	0
Girona	5	4	9	1	8	0
Bordils	2	4	6	3	3	0
Calonge	1	2	3	0	3	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	0	0	0	0	0	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	11	22	33	12	21	0
Total desplaçaments atrets pel municipi	0	0	0	0	0	0
Diferència entre entrades i sortides	-11	-22	-33	-12	-21	0

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col.lectiu	individual	altres
Sant Joan de Mollet						
Desplaçaments dins del municipi	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments a altres municipis	24	33	57	11	44	2
Flaçà	15	21	36	0	34	2
Girona	7	8	15	9	6	0
Celrà	1	2	3	0	3	0
Barcelona	0	1	1	1	0	0
Anglès	1	0	1	1	0	0
Bisbal d'Empordà, la	0	1	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	0	3	3	0	3	0
Flaçà	0	3	3	0	3	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	24	33	57	11	44	2
Total desplaçaments atrets pel municipi	0	3	3	0	3	0
Diferència entre entrades i sortides	-24	-30	-54	-11	-41	-2

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-estudi. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Sant Martí Vell						
Desplaçaments dins del municipi	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments a altres municipis	14	9	23	18	4	1
Girona	7	6	13	11	2	0
Bordils	7	3	10	7	2	1
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	0	1	1	0	0	1
Bordils	0	1	1	0	0	1
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	14	9	23	18	4	1
Total desplaçaments atrets pel municipi	0	1	1	0	0	1
Diferència entre entrades i sortides	-14	-8	-22	-18	-4	0

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Bordils						
Desplaçaments dins del municipi	135	57	192	1	72	119
Desplaçaments a altres municipis	230	139	369	29	339	1
Girona	64	56	120	8	112	0
Celrà	62	42	104	5	99	0
Flaçà	27	9	36	5	31	0
Sarrià de Ter	11	2	13	5	8	0
Sant Joan de Mollet	7	5	12	1	10	1
Juià	8	3	11	0	11	0
Barcelona	3	4	7	2	5	0
Salt	3	3	6	1	5	0
Fornells de la Selva	3	1	4	0	4	0
Palafugell	1	3	4	0	4	0
Palamós	4	0	4	0	4	0
Banyoles	2	1	3	0	3	0
Lloret de Mar	2	1	3	0	3	0
Pera, la	1	2	3	0	3	0
Sant Gregori	3	0	3	0	3	0
Sant Jordi Desvalls	3	0	3	1	2	0
Torroella de Montgrí	1	2	3	0	3	0
Belcaire d'Empordà	2	0	2	0	2	0
Bisbal d'Empordà, la	1	1	2	0	2	0
Olot	2	0	2	0	2	0
Resta de Catalunya	18	4	22	1	21	0
Fora de Catalunya	2	0	2	0	2	0
Desplaçaments des d'altres municipis	88	26	114	4	107	3
Celrà	13	6	19	0	19	0
Girona	6	9	15	1	13	1
Sant Martí Vell	8	0	8	0	8	0
Besanó	7	0	7	0	7	0
Juià	4	2	6	0	6	0
Torroella de Montgrí	4	2	6	0	5	1
Parlavà	3	1	4	0	4	0
Pera, la	3	1	4	0	4	0
Flaçà	1	3	4	0	4	0
Foixà	4	0	4	0	4	0
Salt	3	0	3	0	3	0
Sant Joan de Mollet	3	0	3	0	3	0
Bisbal d'Empordà, la	2	1	3	1	2	0
Sils	3	0	3	1	2	0
Maçanet de la Selva	3	0	3	0	3	0
Forallac	3	0	3	0	3	0
Palafugell	2	0	2	1	1	0
Barcelona	2	0	2	0	1	1
Banyoles	2	0	2	0	2	0
Cornellà del Terri	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	11	1	12	0	12	0
Total desplaçaments generats en el municipi	365	196	561	30	411	120
Total desplaçaments atrets pel municipi	223	83	306	5	179	122
Diferència entre entrades i sortides	-142	-113	-255	-25	-232	2

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comercials i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Celrà						
Desplaçaments dins del municipi	332	211	543	7	349	187
Desplaçaments a altres municipis	287	125	412	38	361	13
Girona	125	72	197	16	171	10
Sarrià de Ter	39	5	44	8	36	0
Flaçà	18	7	25	8	17	0
Salt	12	8	20	3	17	0
Bordils	13	6	19	0	19	0
Juià	3	7	10	0	10	0
Fornells de la Selva	8	0	8	0	8	0
Figueres	7	0	7	0	7	0
Banyoles	6	0	6	0	6	0
Bisbal d'Empordà, la	4	2	6	0	6	0
Sant Julià de Ramis	6	0	6	0	6	0
Cerdanyola del Vallès	1	3	4	1	3	0
Castell-Platja d'Aro	4	0	4	0	4	0
Palamós	2	2	4	0	4	0
Sant Joan de Mollet	3	1	4	0	4	0
Barcelona	2	1	3	0	3	0
Vilobi d'Onyar	3	0	3	0	3	0
Pallejà	2	0	2	0	2	0
Albons	1	1	2	0	1	1
Cornellà del Terri	2	0	2	1	1	0
Resta de Catalunya	26	9	35	1	32	2
Fora de Catalunya	0	1	1	0	1	0
Desplaçaments des d'altres municipis	761	290	1051	60	957	34
Girona	304	111	415	26	366	23
Salt	99	26	125	9	114	2
Bordils	62	42	104	5	99	0
Bisbal d'Empordà, la	31	20	51	3	45	3
Sarrià de Ter	38	10	48	2	46	0
Flaçà	17	15	32	1	31	0
Juià	16	9	25	1	24	0
Corçà	15	4	19	2	17	0
Sant Julià de Ramis	12	1	13	1	12	0
Pera, la	9	3	12	2	10	0
Sant Joan de Mollet	7	5	12	0	12	0
Torroella de Montgrí	11	1	12	0	9	3
Barcelona	10	1	11	2	9	0
Banyoles	9	2	11	0	11	0
Sant Martí Vell	6	4	10	0	10	0
Escala, l'	4	4	8	0	8	0
Palafrugell	6	1	7	0	7	0
Amer	5	2	7	0	7	0
Forallac	4	3	7	1	6	0
Palamós	4	2	6	0	6	0
Resta de Catalunya	92	24	116	5	108	3
Total desplaçaments generats en el municipi	619	336	955	45	710	200
Total desplaçaments atrets pel municipi	1093	501	1594	67	1306	221
Diferència entre entrades i sortides	474	165	639	22	596	21

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Fiaça						
Desplaçaments dins del municipi	144	55	199	1	68	130
Desplaçaments a altres municipis	83	71	154	18	134	2
Girona	33	32	65	12	51	2
Celrà	17	15	32	1	31	0
Bisbal d'Empordà, la	5	4	9	3	6	0
Sant Joan de Mollet	5	1	6	0	6	0
Bordils	1	3	4	0	4	0
Foixà	2	2	4	0	4	0
Banyoles	2	1	3	0	3	0
Salt	1	2	3	0	3	0
Barcelona	1	1	2	0	2	0
Hospitalet de Llobregat, l'	2	0	2	0	2	0
Sant Cugat del Vallès	1	1	2	0	2	0
Corçà	1	1	2	0	2	0
Figueras	1	1	2	0	2	0
Portbou	2	0	2	2	0	0
Ullà	1	1	2	0	2	0
Blanes	0	1	1	0	1	0
Cadaqués	0	1	1	0	1	0
Cornellà del Terri	1	0	1	0	1	0
Escaja, l'	1	0	1	0	1	0
Juià	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	5	4	9	0	9	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	162	53	215	36	173	6
Bordils	27	9	36	5	31	0
Girona	19	14	33	14	17	2
Sant Joan de Mollet	23	3	26	0	26	0
Celrà	18	7	25	8	17	0
Sant Jordi Desvalls	8	2	10	0	10	0
Bisbal d'Empordà, la	5	4	9	0	8	1
Pera, la	6	2	8	0	8	0
Juià	6	0	6	0	6	0
Salt	4	1	5	2	3	0
Foixà	4	1	5	0	5	0
Rupià	3	2	5	0	5	0
Sarnà de Ter	4	1	5	2	2	1
Colomers	3	0	3	0	3	0
Sant Martí Vell	3	0	3	0	3	0
Pals	3	0	3	0	3	0
Ultramort	3	0	3	0	1	2
Sant Julià de Ramis	2	0	2	1	1	0
Corçà	2	0	2	0	2	0
Bàscara	1	1	2	1	1	0
Palafregell	2	0	2	2	0	0
Resta de Catalunya	16	6	22	1	21	0
Total desplaçaments generats en el municipi	227	126	353	19	202	132
Total desplaçaments atrets pel municipi	306	108	414	37	241	136
Diferència entre entrades i sortides	79	-18	61	18	39	4

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Julià						
Desplaçaments dins del municipi	15	3	18	0	13	5
Desplaçaments a altres municipis	54	30	84	4	80	0
Girona	20	15	35	2	33	0
Celrà	16	9	25	1	24	0
Bordils	4	2	6	0	6	0
Flaçà	6	0	6	0	6	0
Barcelona	2	1	3	0	3	0
Sarrià de Ter	2	1	3	0	3	0
Banyoles	1	0	1	0	1	0
Bisbal d'Empordà, la	0	1	1	0	1	0
Fornells de la Selva	1	0	1	0	1	0
Salt	0	1	1	1	0	0
Sant Joan de Mollet	1	0	1	0	1	0
Vilaür	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	31	16	47	1	45	1
Bordils	8	3	11	0	11	0
Celrà	3	7	10	0	10	0
Besanó	8	1	9	1	8	0
Girona	4	4	8	0	7	1
Salt	6	0	6	0	6	0
Begur	0	1	1	0	1	0
Quart	1	0	1	0	1	0
Flaçà	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	69	33	102	4	93	5
Total desplaçaments atrets pel municipi	46	19	65	1	58	6
Diferència entre entrades i sortides	-23	-14	-37	-3	-35	1

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Madremanya						
Desplaçaments dins del municipi	24	8	32	0	2	30
Desplaçaments a altres municipis	27	13	40	2	38	0
Girona	12	5	17	0	17	0
Bisbal d'Empordà, la	1	3	4	0	4	0
Celrà	4	0	4	0	4	0
Calonge	1	1	2	0	2	0
Llagostera	2	0	2	0	2	0
Barcelona	0	1	1	1	0	0
Sant Cugat del Vallès	1	0	1	0	1	0
Blanes	1	0	1	1	0	0
Bordils	1	0	1	0	1	0
Riudellots de la Selva	0	1	1	0	1	0
Salt	0	1	1	0	1	0
Sant Joan de Mollet	1	0	1	0	1	0
Sant Julià de Ramis	1	0	1	0	1	0
Sant Martí Vell	1	0	1	0	1	0
Tallada d'Empordà, la	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	1	1	0	1	0
Desplaçaments des d'altres municipis	6	1	7	0	7	0
Cruïlles, Monells i S. Sadurni de l'H.	4	0	4	0	4	0
Bisbal d'Empordà, la	1	1	2	0	2	0
Bordils	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	51	21	72	2	40	30
Total desplaçaments atrets pel municipi	30	9	39	0	9	30
Diferència entre entrades i sortides	-21	-12	-33	-2	-31	0

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.
Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col.lectiu	individual	altres
Sant Joan de Mollet						
Desplaçaments dins del municipi	25	0	25	0	3	22
Desplaçaments a altres municipis	51	17	68	1	67	0
Flaçà	23	3	26	0	26	0
Girona	8	5	13	1	12	0
Celrà	7	5	12	0	12	0
Bordils	3	0	3	0	3	0
Sant Gregori	2	0	2	0	2	0
Torroella de Montgrí	2	0	2	0	2	0
Cerdanyola del Vallès	1	0	1	0	1	0
Banyoles	0	1	1	0	1	0
Corçà	1	0	1	0	1	0
Figueres	0	1	1	0	1	0
Pera, la	1	0	1	0	1	0
Riudellots de la Selva	1	0	1	0	1	0
Sarrià de Ter	0	1	1	0	1	0
Ultramort	1	0	1	0	1	0
Vilablareix	1	0	1	0	1	0
Crullies, Monells i S. Sadurn de l'H.	0	1	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	34	12	46	1	43	2
Bordils	7	5	12	1	10	1
Flaçà	5	1	6	0	6	0
Celrà	3	1	4	0	4	0
Girona	2	2	4	0	4	0
Parlavà	3	0	3	0	3	0
Sant Martí Vell	3	0	3	0	3	0
Salt	1	1	2	0	2	0
Rupià	1	1	2	0	2	0
Sarrià de Ter	2	0	2	0	2	0
Sils	1	1	2	0	1	1
Pera, la	1	0	1	0	1	0
Besanó	1	0	1	0	1	0
Bisbal d'Empordà, la	1	0	1	0	1	0
Julià	1	0	1	0	1	0
Madremanya	1	0	1	0	1	0
Corçà	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	76	17	93	1	70	22
Total desplaçaments atrets pel municipi	59	12	71	1	46	24
Diferència entre entrades i sortides	-17	-5	-22	0	-24	2

Mobilitat obligada per desplaçaments residència-treball. Distribució segons sexe, mitjà de transport i principals destinacions i orígens.

Fluxos municipals: capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants.

Nombre de persones que es desp

	Total			Mitjà de transport		
	homes	dones	total	col·lectiu	individual	altres
Sant Martí Vell						
Desplaçaments dins del municipi	27	5	32	0	8	24
Desplaçaments a altres municipis	37	8	45	1	44	0
Girona	8	3	11	0	11	0
Celrà	6	4	10	0	10	0
Bordils	8	0	8	0	8	0
Flaçà	3	0	3	0	3	0
Sant Joan de Mollet	3	0	3	0	3	0
Sarrià de Ter	2	0	2	0	2	0
Barcelona	1	0	1	0	1	0
Esplugues de Llobregat	1	0	1	0	1	0
Begur	1	0	1	0	1	0
Bellcaire d'Empordà	1	0	1	0	1	0
Corçà	1	0	1	1	0	0
Quart	0	1	1	0	1	0
Sant Gregori	1	0	1	0	1	0
Vilablareix	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Fora de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Desplaçaments des d'altres municipis	3	0	3	0	3	0
Bordils	1	0	1	0	1	0
Corçà	1	0	1	0	1	0
Madremanya	1	0	1	0	1	0
Resta de Catalunya	0	0	0	0	0	0
Total desplaçaments generats en el municipi	64	13	77	1	52	24
Total desplaçaments atrets pel municipi	30	5	35	0	11	24
Diferència entre entrades i sortides	-34	-8	-42	-1	-41	0

Població de dret ocupada de 16 anys i més per branques d'activitat i localització de l'ocupació laboral. Capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants. 1991. Municipis. 1991. (1/3).

Nombre de persones

	Agricultura i ramaderia	Pesca i piscicultura	Combustibles sòlids, petroli i gas natural	Electricitat, gas i aigua	Extracció i transformació de minerals	Indústria química	Metal·lúrgia, maquinària i mat. elèctric	Material de transport
Gironès								
Bordils								
Residint i treballant en el municipi	42	0	0	1	1	4	9	0
Resid. en el municipi i treb. fora	9	0	0	4	5	19	66	0
Resid. fora i treb. en el municipi	14	0	0	0	0	2	5	0
Total treballant en el municipi	56	0	0	1	1	6	14	0
Celrà								
Residint i treballant en el municipi	38	1	3	2	11	41	132	1
Resid. en el municipi i treb. fora	7	2	2	4	12	15	44	2
Resid. fora i treb. en el municipi	22	1	1	11	31	108	458	2
Total treballant en el municipi	60	2	4	13	42	149	590	3
Flaçà								
Residint i treballant en el municipi	12	0	0	0	4	1	5	0
Resid. en el municipi i treb. fora	4	0	0	0	3	7	27	0
Resid. fora i treb. en el municipi	1	0	0	1	2	2	5	0
Total treballant en el municipi	13	0	0	1	6	3	10	0
Julià								
Residint i treballant en el municipi	8	0	0	1	0	0	0	0
Resid. en el municipi i treb. fora	3	0	0	2	2	3	11	0
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	1	0	1	0
Total treballant en el municipi	8	0	0	1	1	0	1	0
Madremanya								
Residint i treballant en el municipi	14	0	0	0	0	0	0	0
Resid. en el municipi i treb. fora	2	0	0	0	1	0	3	0
Resid. fora i treb. en el municipi	1	0	0	0	0	0	0	0
Total treballant en el municipi	15	0	0	0	0	0	0	0
Sant Joan de Mollet								
Residint i treballant en el municipi	18	0	0	0	0	0	0	0
Resid. en el municipi i treb. fora	3	0	0	0	1	0	6	0
Resid. fora i treb. en el municipi	2	0	0	0	3	0	10	0
Total treballant en el municipi	20	0	0	0	3	0	10	0
Sant Martí Vell								
Residint i treballant en el municipi	10	0	0	0	1	0	0	0
Resid. en el municipi i treb. fora	4	0	0	0	0	0	11	0
Resid. fora i treb. en el municipi	1	0	0	0	0	0	0	0
Total treballant en el municipi	11	0	0	0	1	0	0	0

Població de dret ocupada de 16 anys i més per branques d'activitat i localització de l'ocupació laboral. Capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants. 1991. Municipis. 1991. (2/3).

Nombre de persones

	Aimentació, begudes i tabac	Tèxtil, confecció i cuir	Fusta, suro i fabricació de mobles de fusta	Paper, arts gràfiques i edició	Cautxú, plàstics i in- dústries ma- nufactureres	Construcció	Comerç i reparacions	Restaurants, cafès i hostaleria	Transport i activitats annexes
Gironès									
Bordils									
Residint i treballant en el municipi	21	1	5	1	1	41	35	8	1
Resid. en el municipi i treb. fora	23	12	4	33	3	38	30	13	10
Resid. fora i treb. en el municipi	33	0	0	1	1	22	13	4	4
Total treballant en el municipi	54	1	5	2	2	63	48	12	5
Celrà									
Residint i treballant en el municipi	12	37	5	17	2	43	92	16	8
Resid. en el municipi i treb. fora	27	11	2	49	2	36	63	3	8
Resid. fora i treb. en el municipi	23	84	11	4	6	57	99	16	20
Total treballant en el municipi	35	121	16	21	8	100	191	32	28
Flaçà									
Residint i treballant en el municipi	2	2	4	113	0	3	24	4	8
Resid. en el municipi i treb. fora	3	5	1	6	1	16	16	2	9
Resid. fora i treb. en el municipi	3	2	2	149	2	15	6	2	7
Total treballant en el municipi	5	4	6	262	2	18	30	6	15
Julià									
Residint i treballant en el municipi	0	0	0	0	0	1	6	1	0
Resid. en el municipi i treb. fora	3	4	0	7	0	7	10	2	3
Resid. fora i treb. en el municipi	35	0	0	0	0	2	6	0	1
Total treballant en el municipi	35	0	0	0	0	3	12	1	1
Madremanya									
Residint i treballant en el municipi	0	0	0	0	0	4	1	9	0
Resid. en el municipi i treb. fora	0	1	0	1	0	4	6	2	3
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	0	5	0	1	0
Total treballant en el municipi	0	0	0	0	0	9	1	10	0
Sant Joan de Mollet									
Residint i treballant en el municipi	0	0	1	0	0	2	4	0	0
Resid. en el municipi i treb. fora	6	2	0	20	1	7	9	0	2
Resid. fora i treb. en el municipi	6	4	0	1	0	7	10	0	0
Total treballant en el municipi	6	4	1	1	0	9	14	0	0
Sant Martí Vell									
Residint i treballant en el municipi	0	0	1	0	1	6	0	7	0
Resid. en el municipi i treb. fora	0	0	0	2	0	3	6	2	5
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Total treballant en el municipi	0	0	1	0	1	7	0	8	0

Població de dret ocupada de 16 anys i més per branques d'activitat i localització de l'ocupació laboral. Capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants. 1991. (3/3).

Nombre de persones

	Comunicacions	Financeres, assegurances i activitats immobiliàries	Serveis donats a les empreses i loguers	Administració púb., defensa i Seguretat Social	Educació, investigació i cultura	Sanitat, assistència social	Altres serveis	Total
Gironès								
Bordils								
Residint i treballant en el municipi	1	0	1	5	7	3	4	192
Resid. en el municipi i treb. fora	4	11	13	38	15	13	6	369
Resid. fora i treb. en el municipi	0	3	0	0	7	3	2	114
Total treballant en el municipi	1	3	1	5	14	6	6	306
Celrà								
Residint i treballant en el municipi	2	12	1	9	43	5	10	543
Resid. en el municipi i treb. fora	2	19	10	28	32	20	12	412
Resid. fora i treb. en el municipi	3	15	18	19	18	10	14	1051
Total treballant en el municipi	5	27	19	28	61	15	24	1594
Flaçà								
Residint i treballant en el municipi	1	0	1	5	5	0	5	199
Resid. en el municipi i treb. fora	1	11	9	11	12	4	6	154
Resid. fora i treb. en el municipi	0	2	2	1	9	0	2	215
Total treballant en el municipi	1	2	3	6	14	0	7	414
Julià								
Residint i treballant en el municipi	0	0	0	1	0	0	0	18
Resid. en el municipi i treb. fora	3	2	5	8	2	2	5	84
Resid. fora i treb. en el municipi	1	0	0	0	0	0	0	47
Total treballant en el municipi	1	0	0	1	0	0	0	65
Madremanya								
Residint i treballant en el municipi	0	1	0	0	1	0	2	32
Resid. en el municipi i treb. fora	2	3	3	0	6	3	0	40
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	0	0	0	7
Total treballant en el municipi	0	1	0	0	1	0	2	39
Sant Joan de Mollet								
Residint i treballant en el municipi	0	0	0	0	0	0	0	25
Resid. en el municipi i treb. fora	0	1	0	7	0	0	0	68
Resid. fora i treb. en el municipi	1	0	1	0	3	0	0	46
Total treballant en el municipi	1	0	1	0	0	1	0	71
Sant Martí Vell								
Residint i treballant en el municipi	1	0	2	0	1	2	0	32
Resid. en el municipi i treb. fora	0	2	1	3	4	2	0	45
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	0	0	0	3
Total treballant en el municipi	1	0	2	0	1	2	0	35

Població de dret ocupada de 16 anys i més per professió i localització de l'ocupació laboral. Capitals comarcals i municipis de més de 5000 habitants. 1991. Municipis. 1991.

Nombre de persones

	Professionals i tècnics	Personal directiu	Serveis administratius	Comerciants i venedors	Hostaleria i altres serveis	Agricultors i pescadors	Minaires, paletes, treballadors indústria	Professionals de les forces armades	Total
Gironès									
Bordils									
Residint i treballant en el municipi	15	5	8	27	13	44	82	0	192
Resid. en el municipi i treb. fora	55	2	60	26	25	5	195	1	369
Resid. fora i treb. en el municipi	9	2	6	12	9	9	67	0	114
Total treballant en el municipi	24	7	12	39	22	53	149	0	306
Celrà									
Residint i treballant en el municipi	33	6	63	63	30	37	311	0	543
Resid. en el municipi i treb. fora	60	7	59	57	24	6	199	0	412
Resid. fora i treb. en el municipi	85	35	104	56	36	20	714	1	1051
Total treballant en el municipi	118	41	167	119	66	57	1025	1	1594
Flaçà									
Residint i treballant en el municipi	13	2	17	15	12	12	126	2	199
Resid. en el municipi i treb. fora	22	1	33	18	9	4	67	0	154
Resid. fora i treb. en el municipi	15	4	14	9	6	4	162	1	215
Total treballant en el municipi	28	6	31	24	18	16	268	3	414
Julià									
Residint i treballant en el municipi	0	0	2	2	1	8	5	0	18
Resid. en el municipi i treb. fora	10	2	13	9	8	5	37	0	84
Resid. fora i treb. en el municipi	1	0	4	4	0	0	38	0	47
Total treballant en el municipi	1	0	6	6	1	8	43	0	65
Madremanya									
Residint i treballant en el municipi	1	0	0	2	10	15	4	0	32
Resid. en el municipi i treb. fora	14	0	4	4	2	0	16	0	40
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	0	1	6	0	7
Total treballant en el municipi	1	0	0	2	10	16	10	0	39
Sant Joan de Mollet									
Residint i treballant en el municipi	0	0	0	3	0	17	5	0	25
Resid. en el municipi i treb. fora	9	0	7	7	0	4	41	0	68
Resid. fora i treb. en el municipi	3	2	7	4	0	2	28	0	46
Total treballant en el municipi	3	2	7	7	0	19	33	0	71
Sant Martí Vell									
Residint i treballant en el municipi	4	0	1	1	5	10	11	0	32
Resid. en el municipi i treb. fora	9	1	1	1	2	3	27	1	45
Resid. fora i treb. en el municipi	0	0	0	0	1	1	1	0	3
Total treballant en el municipi	4	0	1	1	6	11	12	0	35

II. LA QUALITAT DE VIDA DELS HABITANTS DE LA RIBERA DRETA DEL TER

INTRODUCCIO

Hem volgut en aquest apartat completar el perfil demogràfic i social de la nostra comarca de la Ribera Dreta del Ter a través d'una aproximació directa sobre el terreny per medi de converses amb informants posicionats en miradors privilegiats als diversos pobles i capaçs de parlar-nos amb una visió de globalitat sobre la qualitat de vida de tots i cadascun dels set nuclis habitats. Hem parlat amb pagesos, industrials, gerents d'empreses, gestors d'entitats cíviques, culturals o esportives, policies, capellans, treballadors socials, mestres, grups de joves, metges i farmacèutics.

Segons fos l'interlocutor, les temàtiques versaven entorn de la consciència i la identitat de poble, de l'organització social de la vida col·lectiva, de l'educació escolar i sanitària de la gent, de l'epidemiologia, de la salut ambiental, dels malalts crònics, del temps lliure, dels problemes de desorganització social, de les problemàtiques que més preocupen a la població, del paper efectiu de l'administració local en contrast amb les expectatives, etc. Evidentment, més enllà de les nostres previsions de conversa, els nostres interlocutors ens conduïen a l'explicitació i ponderació de totes aquelles qüestions que afecten directament la gent que habita aquests municipis.

En definitiva, hem volgut reconstruir la vida col·lectiva entenent que aquesta, més enllà d'una estructura, és una realitat dinàmica edificada no solament sobre pràctiques quotidianes sinó també sobre representacions simbòliques; no solament sobre el que passa efectivament, sinó sobre les aspiracions i desigs reals o imaginaris de la població.

El conjunt ens permet edificar una realitat que configura la quotidianitat i que s'inscriu en la construcció i reconstrucció de la dinàmica de la vida col·lectiva d'aquestes poblacions. El discurs dels nostres interlocutors és un discurs d'experiència i de realitat i ens han parlat, no solament com a informadors del que passa en el seu propi món, sinó com actors que construeixen l'acció social i col·lectiva de les persones des d'un àmbit propi i específic que singularitza de forma permanent el seu testimoniatge; la verosimilitud i plausibilitat científica d'aquestes afirmacions és essencialment la nostra tasca.

I aquesta és ara únicament la de donar coherència teòrica a un saber pràctic. I és per això que la nostra funció es limita quasi exclusivament a ordenar unes idees que, en definitiva, no en tenen massa d'ordre i que en les seves

CAPÍTOL 1. "FER POBLE" O LA IDENTITAT COL·LECTIVA

1. Pobles cohesionats

"A Bordils, si no es parla de l'handbol, no has parlat de Bordils: és el centre entorn del qual gira tota la vida del poble. Sentir parlar la gent gran o els joves de l'handbol, et fa entrar en la convicció que és més que un signe d'identitat. Tothom ha d'ésser soci de l'entitat".

Aquesta és l'afirmació categòrica que se'ns ha lliurat amb l'intent de manifestar com **Bordils** ha trobat una identitat col·lectiva des de fa una vintena d'anys. Pagar el carnet de soci a l'handbol local és un signe d'identificació amb el poble que té el mèrit de què, tot i estant a la divisió d'honor, no ha pagat mai una fitxa. Els jugadors tots són del poble o de municipis veïns i, malgrat que hi ha hagut propostes de fitxatge per part d'equips forasters, s'ha renunciat a quantitats milionàries expressant la seva voluntat de fer poble.

L'handbol aglutina pràcticament tots els nois i, des de fa relativament poc, les noies que també han trobat el seu esport: el voleibol que, portat per un mestre aficionat i voluntari, l'any passat va arribar a anar a Reus a la final del campionat de Catalunya essent el primer any que estaven federades. Allà tot és una pinya perquè s'expressa una unió inconfusible a partir de l'esport.

En altres temps hi havia hagut rivalitat entre l'handbol de Bordils i el de Celrà; però el primer ha anat a més i a Celrà ha pràcticament desaparegut. A Bordils tot se'n ressent de les activitats de l'handbol. Els pares lluiten per això i fan tota mena d'activitats per a recollir fonts (sardinades, arrossades, etc.) i s'ha de dir que el lleure del poble centrat en l'esport és el que ajunta més la gent.

"Com que a Bordils el nivell econòmic és força acceptable, a l'handbol hi ha persones que s'hi gasten una porrada de diners entre entrades, palcos i col·laboracions de tota mena. Una família de quatre persones es gasta vuit o nou mil pessetes mensuals. I això sense tenir en compte els convidats que es puguin tenir a casa. Si anem comptant no acabaríem mai: anuncis, cartells anunciadors, la quota de soci, les festes: la porcada, l'arrossada i la sardinada anuals, els sorteigs, etc.".

D'una banda els jugadors són bons i, per l'altra, s'ha de reconèixer que han lluitat per a ésser-ho; s'ha arribat a fites molt importants: ésser campions de Catalunya i a

guanyar equips com el Barça. El pavelló està pleníssim i s'acompanya l'equip en els desplaçaments (a Rubí en una final contra el Barça, de quatre-centes persones que cabien al pavelló, tres-centes eren de Bordils) i acaba essent un cercle viciós: quan la gent respon, l'handbol ho fa millor. I tothom hi té un fill, un parent, un amic o el promès: això convida a fer pinya. L'handbol és com una família.

"Acabes fent les coses per la gent que t'envolta. Veus el pavelló ple de gent que vibra i els hi agrada; els coneixes a tots i allà hi ha set-centes persones", ens ha confessat un jugador.

A Bordils hi ha quatre organitzacions que capitalitzen l'activitat del lleure del poble: l'handbol, el Jovent de Bordils, el grup Atlètic i el Grup Sardanista. Són quatre entitats amb organitzacions independents que apleguen la pràctica participació de tot el poble. La de més ambient i amb més capacitat de convocatòria és l'handbol amb el seu pavelló i la seva moguda constant.

"El Jovent quan neix ja ho fa amb una pilota d'handbol que no abandona fins als 22 o 23 anys".

El Jovent de Bordils, del qual en parlarem més endavant, es cuida de la festa major i de tres o quatre festes senyalades durant l'any, el Grup Atlètic de marxas a peu o amb bicicleta i excursions a llocs diversos i el Grup Sardanista de les trobades de sardanes.

Aquest Grup Sardanista es va iniciar fa uns dinou anys a partir d'un curset per a ensenyar a ballar sardanes i d'una ballada organitzada com a cloenda del curset. Actualment, té dos-cents socis (una dècima part del poble) que cotitzen mil pessetes l'any. Van començar fent una audició mensual que culminaven amb "la nit de la sardana" amb participació de tres orquestres. Se'n van arribar a fer deu d'esdeveniments d'aquesta mena. Com que s'hi perdien diners, es va acabar fent un aplec que dura només una tarda el primer diumenge de març i també amb tres cobles on la participació sol ésser d'unes mil persones amb gent provinent de molts i diversos indrets; és un petit aplec que comença a ésser una mica gros.

No es participa en els aplecs de la comarca perquè els obligaven a què la seva duració fos de matí i tarda i econòmicament no els era rentable. I les ballades ja no són mensuals, sinó només els mesos d'hivern, alternant les trobades sardanístiques amb dues cobles petites o amb una i aprofitant, també, per fer una mica de ball; per exemple, lligant-ho amb el carnaval.

De Flaçà també ens en parlen amb la mateixa música:

"Es evident que hi ha un sentit de poble, sobretot per part de la gent que fa anys i panys, des de generacions, que són aquí. Hi ha unes arrels que demostren que hi ha interès pel poble i entorn de totes les coses que fan referència al poble. Flaçà és un poble molt unit", ens han dit.

A Flaçà s'hi viu bé i és el primer poble de la zona que, després de les primeres eleccions democràtiques, va posar en evidència que estava molt unit aconseguint ajuntar-se per a disposar immediatament d'una mínima urbanització, com voreres i enllumenat públic. Es el poble en ell mateix que genera cohesió i és simptomàtic que els nens que van a una escola fora del poble, s'hi senten com desplaçats

I quina és la força cohesionadora de Flaçà? No és fàcil respondre a aquesta pregunta perquè sembla que hi ha hagut una evolució. No fa gaire anys que, amb la implantació de la fàbrica Torras Domènech, el futbol de la localitat donava força a una identitat col·lectiva voltant entorn de la fàbrica i el club esportiu local; l'afecció era potent arribant a quedar campions i àdhuc a jugar contra el Barcelona. L'element de cohesió aleshores era certament el futbol.

En aquests moments, l'Associació Recreativa i Cultural (l'ARC, com es diu popularment) n'ha pres el relleu i està capitalitzant la vitalitat del poble; la que aconsegueix aglutinar una certa identitat col·lectiva, no solament de Flaçà sinó també de Sant Joan de Mollet.

"El futbol ha anat a menys. Tot i que tenen un camp de futbol nou, l'interès de la gent de Flaçà és que hi juguin els de casa; ha acabat essent un club de veterans sense massa transcendència dintre del poble".

Hi ha una activitat paral·lela a Flaçà, la de l'Associació Fotogràfica que, tot i la seva força de dinàmica cultural en la constitució d'un arxiu i en la realització de mostres o exposicions anuals ⁴, no aconsegueix ofegar la forta

⁴ L'exposició es du a terme amb motiu de la festa major i no solament mostra fotografies, sinó documents de l'arxiu parroquial, iconografia religiosa, quadres a la ploma sobre racons de Flaçà, tapissos i manualitats. S'aprofita l'obertura de la mateixa per a fer una conferència de tipus cultural.

L'any 1986 hi havia una secció fotogràfica dintre del conglomerat de les seccions de l'ARC. Es posteriorment que es va anar constituint com una entitat independent.

embranzida de l'ARC amb les seves seccions ⁵ i la seva vida cultural interna i d'espais i temps de diversió. El Casal, com se'l coneix, disposa d'un local que permet acollir tota mena d'activitats del poble, des de les accions culturals dinamitzadores de l'escola (karaoke, simultània d'escacs, màgia, etc.) a tota mena d'iniciatives diverses.

La constitució legal de l'ARC és relativament recent: del deu de juliol de 1986. Però la seva legalització només va fer que confirmar o donar forma jurídica a una activitat que ja portava funcionant aproximadament uns vint-i-dos anys.

L'ARC ve a ésser la continuïtat d'una tradició que feia durant els anys 40 i 60 de Flaçà un centre de diversió extraordinari. La situació geogràfica del poble, ubicat a la cruïlla de camins i dotat de l'estació del tren, feia de Flaçà un lloc de concentració privilegiat. Eren cèlebres els seus balls de saló en els que s'hi aglutinava la gent de la rodalia que arribava fins a Torruella. Ara han estat recobrats des de fa un parell d'anys; hi assisteix només la gent gran, la majoria matrimonis i les persones segueixen concentrant-s'hi.

Es innegable que Flaçà és un poble cohesionat en el que hi ha consciència de poble. La morfologia urbana en la configuració dinàmica de l'espai ha anat superant una distància que havia existit entre el poble vell de Flaçà i la colònia Sant Fermí que la fàbrica Torras Domènech havia edificat pels seus treballadors; aleshores hi havia una diferenciació entre els

⁵ Fa vint-i-dos anys que Flaçà celebra l'Aplec sardanístic que ara és capitalitzat per l'ARC; exactament des del 19 de març del 1974. L'Agrupació Sardanista local porta a terme activitats com curssets d'aprenentatge de sardanes, trobades infantils i audicions, a més del cèlebre Aplec. Les Trobades infantils són importants: el curs 1994-1995 s'ha participat en catorze, a més de dues trobades generals i intermitentment, s'han realitzat sis programes de ballades a la localitat.

La secció de Teatre Infantil sol fer una representació anual. I pel que fa al teatre dels grans, s'han acollit representacions de grups forans en set ocasions.

Al Casal s'hi han realitzat esdeveniments diversos com cantada d'havaneres, cant coral i concert d'orquestra de cambra. A més, durant deu diumenges, s'hi han fet balls de saló amb diversos conjunts.

La secció "Jovent de l'ARC", que aplega nois i noies a partir dels 15 anys, organitza una arrossada anual al mes de maig, una marató de ball de quatre hores de duració, curssets de balls de saló i de rock and roll, un play-back amb més de trenta artistes locals, la cavalcada dels Reis i la festa del carnestoltes. En projecte hi ha un concert de música moderna i una trobada literària.

La secció de la Gent Gran, que s'ocuparà del ball en el futur, habilita al Casal un espai per a la trobada diària de les persones grans.

L'ARC també promou l'Homenatge a la Vellesa que ja ha complert la tercera edició i la Marxa Popular en Bicicleta que es troba a la segona edició amb 160 participants dels quals una tercera part provenia d'altres localitats.

El lema és que l'ARC "sigui quelcom de tots i per a tots, on cadascú ocupi el seu lloc".

del poble i els de la colònia perquè els amos de la fàbrica deixaven a les seves senyores la responsabilitat del poble i àdhuc s'hi havien fet concursos de bellesa que quedaven molt bé. Quan es va acabar el tipus de patró paternal que es preocupava dels malalts i de les activitats més o menys benèfiques, va quedar com un barri que anava decaient i amb una clara depressió. La fàbrica va acabar venent fa uns cinc anys els habitatges als treballadors i, des que és propietat privada, la gent que hi habita se sent de Flaçà.

L'evolució morfològica ha fet possible que el poble vell de Flaçà hagi anat quedant pràcticament deshabitat i la població s'ha anat concentrant entorn del carrer comerç que s'ha estès fins els edificis de les Maioles a l'encreuament de la carretera de Palamós. El poble s'ha desdibuixat o s'ha configurat d'una altra manera: la plaça del poble és la de l'estació i el Casal de l'ARC situat al seu costat va aglutinant i alimentant la consciència de poble perquè és on s'hi fan pràcticament totes les activitats de cap de setmana i moltes de caràcter lúdic.

L'ARC té 180 famílies sòcies entre Flaçà i Sant Joan de Mollet, el que vol dir que s'arriba al nombre de 660 socis individuals. Sant Joan de Mollet i Flaçà formen una unitat urbana i han dut a terme moltes coses conjuntament (la cavalcada de Reis, per exemple), malgrat que hi ha hagut les tensions clàssiques entre dos pobles veïns. Aquest nombre de socis fa que s'aculli a l'ARC més de la meitat del poble i les expectatives immediates són les de seguir aquesta tensió de creixement.

L'ARC mou molta gent; però la tendència general és l'apatia (per exemple, hi ha activitats com el teatre que tenen una audiència molt limitada; però que es continuen fent com una activitat cultural a la qual cal acostumar-hi la gent) i, com totes les entitats d'aquesta mena, costa trobar qui vulgui ocupar els càrrecs de responsabilitat de les diverses seccions de l'entitat. Normalment és entre molt poques persones que aquestes entitats es dinamitzen: els de l'ARC, del poliesportiu, del futbol, etc, són també els de l'ajuntament (abans era la fàbrica la que aglutinava).

"Els motors d'aquestes seccions sempre són els mateixos, perquè una mateixa persona és a l'ajuntament, al casal dels jubilats, a l'ARC, al consell escolar, etc. Entre l'ARC, el poliesportiu i la parròquia s'aglutina tot".

Les necessitats d'infraestructura o de millora d'instal·lacions sentida pels responsables associatius d'entitats privades o no, són pràcticament assumides pels responsables municipals (per exemple, les casetes construïdes pel poliesportiu a l'estiu, serviran pel futbol a l'hivern).

A pobles com a Flaçà tothom està d'acord en què els nivells de participació són elevats i no precisament perquè hi hagi la tradició de ballar. Però aquesta participació col·lectiva només és pels actes de caràcter lúdic o recreatiu; però, quan es tracta de coses de tipus cultural (una conferència sobre les Illes Medes o sobre el Tchad), la participació és molt migrada i sobretot el públic és d'una majoria d'alumnes de l'escola.

"A vegades ens lamentem que a les xerrades hi ha poca gent; però, si ho compares amb altres pobles, te'n adones que aquí hi ha el doble de públic. Sembla que hi ha alguna cosa que no acaba de lligar perquè hom no es pot resignar del fet que sigui un mal comú".

Efectivament, aquesta problemàtica no és específica de Bordils o de Flaçà, sinó que és comú a molts pobles, àdhuc dels que presenten símptomes d'una forta cohesió.

"Es fa una cosa al poble i els de la localitat surten poc; la gent ve de fora. Si aquesta activitat es fa al poble veí, allà hi van tots. És més còmode pagar i no anar-hi. Per exemple, a Bordils mateix, pel que és el poble i per la força que té l'handbol, no hi anem gaire".

La quota familiar de l'ARC és de 1.500 pessetes l'any i als balls que s'han recomençat fa dos anys, els socis paguen 100 pessetes i 200 els no socis i, per a tenir una idea aproximada dels ingressos efectius, a una sessió de ball els socis són més o menys cinquanta i els no socis, dels quals la majoria són forasters, superen el centenar.

Aquest poder cohesionador ha vingut reforçat pel poliesportiu privat que es va posar en marxa l'any 1976 i, sobretot, la seva piscina descoberta; tant la gent gran com la mainada pràcticament s'hi estan tot l'estiu perquè s'hi fan curssets i constitueix un altre centre d'atracció de persones vingudes de Corçà, de Foixà i de tota la rodalia ⁶.

Madremanya, per la seva banda, és un poble on tothom va a la una i qualsevol pretext els hi serveix als qui hi habiten per a trobar-se.

⁶ El Club Poliesportiu Flaçà té 1.245 socis. S'hi fan curssets de natació durant l'estiu en grups de matí, tarda i nit amb una participació de 263 persones. Hi ha també esport de competició amb 102 nedadors federats i participant en diverses competicions.

En atletisme s'han celebrat ja quinze Marxes Populars. Hi ha activitats de futbol-sala, waterpolo, tennis, voleibol i petanca. El Club organitza també les seves festes.

"Una cosa tan atípica per Madremanya com és una calçotada, ja fa vuit anys que s'està fent. Hi ha, a més, un grup de teatre aficionat, la germandat de la gent gran que celebra homenatges des de temps immemorial, la festa petita ⁷, la festa grossa, carnivals, cavalcada de Reis, la marxa a peu del setembre de la qual ja se'n han fet 16 edicions, etc. En un poble d'escassament 200 habitants, cada mes hi trobaríem una festa o una altra".

Encara hi ha un grapat de mainada a Madremanya que va a l'escola de Bordils i hi ha força jovent que, quan es casa, es queda al poble. I, tot i que hi ha molta gent forastera, es veu que s'integra ràpidament. Pel sopar de germanor de la festa major, hi participen molts dels que aquí a Madremanya hi tenen la segona residència (hi ha 54 cases ocupades per gent del poble i 53 per persones de fora); de gent de Girona, de Barcelona i de l'estranger. A l'estiu els residents a Madremanya passen dels quatre-cents habitants.

"A Madremanya, o s'integren, o se'ls hi avorreix la vida. Hi ha uns estrangers que tenen la rectoria i veus com el dia del Roser pugen a peu als Angels amb tot el poble, van a la calçotada i a la processó de Corpus en la qual encara se surt amb tàlem".

A Madremanya hi ha una forta unió: tant la religió, com la festa popular, com el que sigui. Hi ha una comissió de festes animadora i com sempre són els mateixos que estan a l'ajuntament, al teatre, arreu. Això arriba fins a l'extrem que l'alcalde encara és del temps franquista i segueix essent votat democràticament; se li dóna la confiança perquè és una persona acceptada i forma part del grup de persones en les quals els veïns confien.

"Es un poble del qual sobresurten sempre les qualitats i, crec, que algun defecte deu tenir".

Madremanya és un poble cohesionat i la participació és total, a part del qui voluntàriament s'automargina que és l'excepció.

⁷ La festa petita se'n diu de la Germandat, fidel a l'associació que es va constituir a Madremanya des de principis de segle per a les persones necessitades del municipi. La presidència d'honor d'aquesta Germandat l'ostentava el Rei d'Espanya (perquè Madremanya no perteneixia a un comtat o a un marquesat, sinó directament a la corona). Es pagava una petita quota i s'ajudava les famílies que tenien un malalt o un necessitat; altres vegades se'l ajudava donant-li feina. Tothom hi anava i ajudava la família i es feia una festa a la patrona, que normalment era la Verge de la Mercè. Després d'una missa amb tots els eren de la Germandat, es feia un ball. Ara se celebra el darrer diumenge de setembre.

Des de fa quaranta o cinquanta anys, hi ha un grup de teatre aficionat. Cada any s'acostuma a fer una obra que es representa amb motiu de l'homenatge a la vellesa. Tots els qui representen l'obra són veïns de Madremanya. Sense poder buscar una gran actuació artística, la representació acaba aplegant tot el poble ⁶. Es una característica més de la forta cohesió i identitat col·lectiva de Madremanya.

A més del grup de gent gran del teatre, hi ha el grup de teatre jove integrat per persones que no arriben als trenta anys i la seva representació la solen fer per la festa major.

La tradició del teatre, no solament arranca de molt enrera, sinó que consta que s'han fet representacions molt bones; per exemple, "La puntaire", drama en el que s'explica que la gent sortia plorant de la sala.

2. Pobles la identitat dels quals depèn d'una cohesió forània

La darrera setmana d'agost **Sant Joan de Mollet** celebra la seva festa major i al mes de maig es fa l'homenatge a la vellesa. Ambdues són promocionades per l'ajuntament. Són festes simpàtiques que, sobretot a la gent gran, els hi agrada molt. N'hi havia d'altres de festes que s'han anat perdent.

S'intenta que la festa d'agost no sigui una repetició rutinària d'actes estereotipats: aquest any s'hi fa un concurs de dibuix, l'altre s'hi introdueix un de fotografia d'imatges retrospectives del poble aportades per la gent (els grups escolars, la inauguració de l'aigua potable, el tren petit de Palamós quan passava per aquí, etc.) amb la idea de fer-ne un llibre publicable.

Uns joves del poble s'estan movent en aquests moments per a posar en marxa una activitat esportiva de futbol-sala aprofitant una plaça que reuneix les mides reglamentàries. A la ment hi ha la promoció d'una sala polivalent que pogués acollir activitats diverses: a més de futbol-sala, bàsquet, gimnàs, teatre o cinema i podria acollir la festa de la vellesa i moltes altres coses. Allà s'hi podria promocionar l'esport infantil sense estar condicionats per les circumstàncies climàtiques.

⁶ El dia 4 de juny d'aquest 1995, l'investigador va presenciar la representació anual d'aquesta obra. L'ambientació i la relació de la gent és quelcom que difícilment es pot expressar amb paraules. S'ha de veure. Es tractava d'una obra divertida i llarga en tres actes, "Jo seré el teu gendre", d'una duració aproximada de dues hores. Es fan els programes amb ordinador i la sala on es representa ha estat remodelada i queda molt digne.

Però el que passa és que Sant Joan de Mollet no té res que creï cohesió. De fet l'atracció de l'ARC de Flaçà és important.

"Aquí tothom que és de Mollet és de Flaçà i els nens ja hi van a col·legi i el seu món d'amistats és a Flaçà".

A Flaçà, a més, hi ha més botigues que a Sant Joan de Mollet i entre la piscina, el poliesportiu i el Jovent de l'ARC, la vida quotidiana de Sant Joan de Mollet es realitza pràcticament a Flaçà.

Una situació molt semblant passa a Juià per respecte a Celrà. De fet, Juià és petit, morfològicament dispers, marcat per la forta presència de masies i amb un lligam quotidià fortament centralitzat a Celrà. Juià per si mateix és un poble absolutament dependent.

3. Pobles anònims

Sant Martí Vell no té identitat de poble.

"Es un poble poc cohesionat i dividit en els seus habitants. Hi ha rancors i divisions que arranquen de la guerra civil espanyola".

La propietat del poble està copada per una dona que viu als Estats Units i que és de procedència italiana; aquesta ha comprat mig poble, té les cases més o menys arreglades i tancades sense vendre-les ni llogar-les i és la propietària de pràcticament tot el casc antic, si es pot dir així, on hi viuen unes poques persones grans. La resta són masies disperses, algunes habitades per antics estadants de sempre que no poden viure del treball de la terra perquè el sistema de pagès demana gent jove i dinàmica.

A Sant Martí Vell hi ha ben poca mainada i els pocs habitants que resten es barregen amb persones vingudes de fora i amb estrangers. S'arriba a conèixer les cares; però s'ignora si són actualment veïns.

Es un poble poc cohesionat, fins al punt que l'alcalde, molt bona persona, és un senyor vingut de fora, que fa d'administrador de les finques d'aquella propietària i a qui els mateixos del poble han delegat les seves funcions.

4. Pobles amb cohesió difícil

A Celrà la fàbrica Pagans tenia cap a l'any 1930 uns 350 treballadors, la seva gran majoria de Celrà mateix i rodalies. Hi havia nascut un petit moviment obrer que no deixava de tenir la seva importància ja des de principis de

segle. I, a més, entre els camperols hi havia la idea que anar a treballar a la fàbrica era com claudicar del camp i preferien estar sota les ordres del senyor Cors, que era l'amo de la majoria de les terres cultivables.

La vida del poble, aleshores, voltava entorn de l'Ateneu, que era centre social del moviment obrer, i Can Cors, on s'hi reunien els camperols.

"Curiosament encara hi ha vells odis que marquen una mica les pautes del tarannà dels habitants de Celrà; és a dir, recels entre les famílies antigament obreres o camperoles", ens han dit.

Aquesta història més o menys recent fa de Celrà un poble tancat, amb manca d'identitat; uns treballen al polígon i la resta a Girona. Celrà no és un poble ni tampoc una ciutat; és un poble gran amb una dinàmica que recorda la ciutat: és menys poble que Bordils. La majoria de comerços es localitzen al peu de la carretera que va de Girona a La Bisbal d'Empordà i el poble ha crescut linealment arran de la carretera. Ha pogut més el pes de la indústria que els blocs massificats de la carretera de Juià i en aquests moments té un Ateneu infrutilitzat.

Girona, que es troba a deu minuts de la població amb automòbil i que està comunicada per la SARFA i per l'estació del tren (mitjans de transport predilectes pels joves i per la gent gran), es configura com el nucli urbà on tothom s'hi trasllada pel metge, per a comprar, per a divertir-se...

Des de determinades institucions com, per exemple l'escola maternal, s'intenta fer activitats amb els pares com trobades o colònies.

"Per a poder dir que ens estem socialitzant", ens diuen des de la mateixa escola.

Aquesta dinàmica respon a una doble consciència; d'una banda, l'enorme distància que hi ha entre les persones habitant el mateix poble i, d'altra banda, la necessitat de generar una cohesió diferent que permeti anar cap a una identificació que de cap manera hi és present. La sorpresa és de què, quan la gent ha participat tant en les coses des d'un àmbit petit i cohesionat com és l'escola maternal, tenen dificultat a participar en les coses del poble.

A què és deguda aquesta constatació? Hom té la impressió que a Celrà tothom va pel seu costat. No són pas poques les hipòtesis que es llencen entorn d'aquesta realitat comprovada. La primera explicació interpretativa és la distància relacional entre les persones pertanyents a

català. Quan es troben al carrer o en d'altres circumstàncies lluny dels seus pares, empren sobretot el castellà.

"Amb tot, com que el jovent no té tants prejudicis com la resta de la població, els castellanoparlants i els altres solen anar plegats".

La segona interpretació del tancament de Celrà neix de l'interrogant: tenint Girona tan a prop, no ho té més fàcil la població d'anar-se'n a Girona, que de quedar-se a Celrà? El que manca a Celrà és quelcom que faci d'aglutinador.

"Acaba essent a "can miquetes". Hi ha moltes iniciatives que s'apaguen i que acaben generant una identitat forta pels qui en formen part, sense cap mena d'incidència a la resta de la població. Passa amb el bàsquet, amb el futbol, amb les sardanes, amb tot...".

Per altra banda, no hi ha res que identifiqui el poble de Celrà i, si a més de la manca d'aglutinant, el poble es va quedant sense botigues (es perd el comerç?), li serà molt difícil retrobar una identitat.

"Si el local del teatre de l'Ateneu que tenen a Celrà el tinguéssim a Madremanya, el lluiríem. El grup jove de Madremanya hi va anar a fer una representació i es van endur un públic de vint persones i de Celrà només n'hi havia una altra vintena; això en un poble de més de dos mil habitants".

El problema de Celrà és que proporcionalment hi ha massa gent que és de fora. I sembla que podem parlar d'una identitat de poble que s'ha perdut perquè la fàbrica de Can Pagans jugava un paper aglutinador i donava no solament vida, sinó identitat. En desaparèixer la fàbrica, s'ha perdut la cohesió. El polígon industrial actual que acull més de vuit-cents treballadors, és molt dispers amb procedències tan diverses com Girona, Sarrià, Salt, Celrà, Bordils, Sant Joan de Mollet, La Bisbal, Torroella de Montgrí, etc. La majoria hi va a treballar. No solament no hi ha fixat la seva residència, sinó que s'han trobat que no s'hi ha fet una pinya que permeti tenir en compte aquesta diversitat.

Excepcionalment, sembla que el grup del teatre, amb motiu de la representació del pessebre vivent, va aconseguir aglutinar pel Nadal de 1994 el poble, obtenint una participació més que notable.

"El pessebre d'aquí a Celrà, dóna mil voltes a aquests pessebres d'altres pobles que fan pagar".

CAPÍTOL 2. LA VIDA QUOTIDIANA

1. Alguns elements d'estructura morfològica i humana

La configuració dels pobles de la Ribera Dreta del Ter té uns aspectes singulars que en subratllen unes característiques específiques. Les relacions que s'articulen entre les persones en el context rural de la Ribera Dreta del Ter es centren en el coneixement directe i en la relació cara a cara en un món que tothom es coneix i que, encara que no es coneixin, de seguida es lliga una relació; uns lligams que són impensables en una ciutat.

"Vaig a la casa del veí, agafo el diari, m'assec a la cuina, el llegeixo i me'n vaig", ens ha explicat un jove de Bordils.

La gent és senzilla, acollidora, confiada, persones típiques i identificables amb la idiosincràsia de pagès.

D'una banda, hi ha pobles envellits com, per exemple, Sant Martí Vell i Madremanya, ambdós abundants amb la presència de la segona residència; en el primer convertida en primera en part i en el segon encara no vivint-hi a tot estar.

Els nombrosos veïnats de Madremanya, són heterogenis: el Pedró és de cap de setmana, Millars constituït per un grup de trenta o quaranta cases i un castell que és d'uns senyors de Barcelona que hi tenen un majordom que ho cuida, i Vilarès, Bevià, Mas Ripol i Mas Torrent.

"Aquests pobles tenen el Casc Antic tan petit que d'algun lloc han de sortir els habitants del terme".

Aquesta configuració amb veïnats és general a tots aquests pobles siguin grans o petits, amb l'excepció de Sant Joan de Mollet, i obeeix a l'evolució històrica del desplegament en l'espai de tots aquests municipis. Flaçà té els veïnats de la Bolla i les Ferreres; Celrà: Campdorà, Palagret, Mas Blanc i Mabarrera amb un castell; Sant Martí Vell: Puig, Vilosa, Mercadal i el barri de l'estació; Bordils: Mas Bec, Rissec, el Molí i les Hortes; i Juià: Costa, Mas Nadal, Mas Seguer i Sant Joan de Salerm amb un santuari.

La configuració geogràfica i ecològica de la Ribera Dreta del Ter és d'una bellesa notable en un marc de muntanyes preciós i amb l'abundància de paratges acarats per l'aigua i el verd. No és estrany que racons tan pintorescos com Madremanya i Sant Martí Vell hagin esdevingut centres de gastronomia amb una cuina variada i selecta.

Per altra banda, cal tenir en compte la gran mobilitat de la gent de la Ribera Dreta del Ter.

"Qualsevol cosa desballesta la missa del diumenge", ens ha dit un capellà.

Per setmana santa, per exemple, hi ha famílies que han marxat el divendres i no han tornat fins el dilluns de Pasqua; és el símptoma, no solament de l'evolució que han experimentat els canvis de formes, sinó que és un indicador d'un nivell de vida més que arreglat.

"Al poble de Bordils no s'hi deixa edificar perquè és considerat rústic i això en frena el creixement; altrament molta gent hi vindria a viure perquè la veritat és que s'hi està molt bé: és més sa i no hi ha tantes boires. Amb tot contempla un cert allau de gent de fora que pot fer-se una casa a les urbanitzacions, residència que es converteix en segona".

En aquest sentit s'ha de dir que aquests pobles són molt religiosos, tot i que necessàriament s'absentint de la pràctica tradicional. I quan són practicants, han rebut ja el pes de la secularització i no tenen consciència de la imposició social de la religió i del capellà.

"Es aquella religió típica de pagès: pots comptar-hi en tot i per tot; però no els obliguis a venir a missa. Es tracta de gent que creu dintre del seu estil. Estan convençuts", ens ha dit un capellà.

Quan hi ha un enterrament, a l'església no s'hi cap i els actes litúrgics com el baptisme o la missa són seguits amb un gran silenci i respecte. Sempre hi ha gent disponible per a tot: l'escolania, el cor parroquial amb els seus assaigs, els catequistes, la comunió als malalts, etc. Tenen la seva manera d'ésser.

Aquests pobles han experimentat una evolució considerable en l'espai curt de pocs anys, pràcticament coincidint amb les primeres eleccions democràtiques. Els pobles estaven abandonats: no hi havia aigua potable, els carrers eren sense asfaltar i l'enllumenat públic era cobert amb quatre bombetes. Ara hi ha asfalt als carrers, s'ha agençat l'urbanisme i la gent està contenta. Es podria fer més? Segurament. De totes maneres, els recursos públics són escassos.

L'avantatge és que es tracta de pobles molt ben comunicats: es vagi on es vagi, es tracti de persones grans o menors, hi ha possibilitat de comunicació.

2. Aspectes econòmics

La pagesia afirma de manera contundent que

"cada dia hi ha més problemes per a viure i ens hem d'estrènyer el cinturó".

Les parcel·les són petites i només hi ha dos o tres masos grans a la contrada. Cal Cuní, per exemple, té camps de vint vessanes i disposen de maquinària i ramaderia amb vaques, conills i pollastres, a més de la terra; la resta es mou en unes dimensions que van de les tres a les vuit vessanes. Una família hi arriba a viure, segons els nostres informants pagesos; però cada vegada és més difícil.

"Sort n'hi ha que a pagès es viu del que no es gasta a diferència de la ciutat".

Aquí, com que no es gasta, es va tirant. I, a més, de l'horta en surt un tomàquet, una patata, una col... que ajuden a viure. I, per altra banda, com que hi col·labora tota la família, entre tots es fa tot.

"El nivell de vida va baixant, perquè els costos són alts i els guanys cada vegada afluixen més. Aquest és el problema: tenim l'embut amb el coll massa estret".

Alguns pagesos han intentat complements econòmics alternatius al treball de pagès; però sempre es topa amb les inversions a fer que es disparen sense control possible. Hi ha la idea entre la població que els pagesos lliguen els gossos amb llonganisses i la gent diu: "Oh! i tenen tractors i tantes coses". Hi ha la imatge que són els qui van millor. Hi ha qui ens ha dit:

"Els pagesos són els qui millor van, perquè s'han modernitzat i han gastat molt en inversions".

Però els problemes són pel pagès per anar pagant i sempre s'ha d'anar amb l'aigua al coll. El que està clar és que l'agricultura va a menys i la gent en té sort que alterna la fàbrica amb el treball del camp.

"La setmana passada vam anar amb els nens de l'escola amb bicicleta fins a Celrà; fèiem la setmana cultural i vaig poder observar el canvi en els conreus".

Entre Bordils i Celrà i de Bordils cap a Flaçà es va substituint el sembrat pels arbres, es cultiven tota mena d'arbres i s'incrementa el conreu de viver. El que queda és la petita propietat que és pràcticament de regadiu en un context en la que la terra és bona. Només hi ha sembrat de

blat de moro i farratja en el terreny que no és de regadiu perquè ja no s'hi pot cultivar res més. No hi ha vinyes, ni oliveres. Els nostres informants ho comparen amb l'Empordà on encara es cultiva molt: conreus amb inversió, que generen llocs de treball i exporten.

L'arbreda del riu és preciosa i al final hi ha el torrent de Bordils. Quan hi ha secada no hi passa aigua; però, quan plou, sol desbordar-se i no s'hi pot passar. De fet, a Bordils n'hi ha molts de torrents que van canalitzant l'aigua del riu. Les moltes hortes que hi ha serveixen de cultiu de les cases, encara que no són objecte d'explotació. Fa uns 60 anys (encara en queden de supervivents d'aquells fets) l'ajuntament va repartir l'arbreda segons l'extensió de terra que tenien els pagesos; però allò ja no donava per a viure. D'arbres tothom en té; però han baixat molt i no els dona per viure com els hi havia proporcionat temps enrera.

A la Ribera Dreta del Ter no hi ha gaire gent que treballa a l'agricultura (almenys en règim de plena dedicació); la indústria i els serveis dintre o fora de la comarca són els sectors productius que atreuen un gran contingent de població activa.

"Hi ha molta classe obrera i molta gent que busca feina de tota mena com la d'ocupar-se en feines per les cases, cuidar-se d'un avi o d'un infant, etc. A dones de trenta o quaranta anys els hi és difícil trobar feina".

La Ribera Dreta del Ter no ofereix massa activitats de l'àmbit de l'economia submergida. Qui treballa a la fàbrica tot ho declara i, si hi ha alguna activitat submergida, és la de les hores extres no declarades.

En l'aspecte social, la gent en general té una posició de classe mitjana; viu principalment dels serveis, de treballar a Girona, al polígon de Celrà, quedant el treball del camp com a complementari; de viure del camp cada vegada són menys.

Les dones solen treballar, a més de les fàbriques, en professions administratives o infermeres a la residència de Girona i la veritat és que en determinats contextos no n'hi ha massa que estiguin a casa. De fet, el treball de les dones encara és molt un treball de complement i això

"fa pensar que el mitjà de vida que tenen les famílies de la Ribera Dreta del Ter és força arreglat".

La facilitat de trobar feina pels homes en aquest entorn del Gironès és evident i, per poc qualificada que una persona sigui, se'n troba; això permet parar el cop de les

oscil·lacions de la feina al polígon de Celrà. A Bordils, concretament, hi ha una mitja dotzena d'empreses de construcció que tenen feina i en donen a força gent.

D'oferta de llocs de treball no n'hi ha gaire als municipis de la Ribera Dreta del Ter, a part de la importància lògica del polígon de Celrà. Hi ha pobles, com Madremanya per exemple, en els que pràcticament tothom treballa fora i de pagesos, pocs de grossos i, sobretot, petits agricultors que han viscut no fa gaire de pagès.

A Flaçà la indústria i el comerç són les branques productives que proporcionen més mà d'obra. No fa gaire anys la fàbrica Torras Domènech era la que cohesionava el poble: la mainada quan plegava de l'escola se'n anava a treballar a la fàbrica i aquesta donava no solament treball sinó també seguretat. Això ha fet que a Flaçà no hi hagi petita empresa ni petit comerciant; ha conformat el caràcter d'un poble perquè no hi ha iniciativa, ni afany de superació, ni esperit d'empresa. Tothom s'ho havia trobat tot fet.

"Des que van tancar l'aixeta, no hi pot entrar tanta gent a la fàbrica i hem d'anar a buscar el treball a Girona. Si en compte d'una fàbrica n'hi haguessin hagut tres o quatre, potser hagués estat diferent. Tot Flaçà ha estat una colònia".

Els anys 60 sembla que Flaçà era un dels pobles amb una renda per càpita més elevada; la gent hi venia a fer diners, era un poble ric, tot i que la gent d'empresa no fos de Flaçà. Aquest esperit d'empresa ha surat una mica més davant de la suspensió de pagaments de la Torras Domènech; si els mercats no venen, els has d'anar a buscar. De totes maneres, sembla que ara les coses van millor i s'ha guanyat en tranquil·litat quan s'ha sabut que la fàbrica no feia suspensió de pagaments. Això vol dir que els problemes d'atur o de precarietat són una cosa llunyana, que hi ha famílies que segueixen treballant a la fàbrica i que es poden acollir a la seva protecció.

"El poble continua essent la lloca de la identitat de la gent. La Torres Domènech ara està fent una política molt bona perquè prioritza la feina a la gent que és d'aquí".

Entre la Torras Domènech i la Henri de Sant Joan de Mollet es capitalitza l'activitat productiva del poble.

A Bordils es treballa molt a la indústria.

"Al polígon de Celrà, a la Torras Domènech de Flaçà, a Girona (hi estem molt a prop: estem molt

industrialitzats), o als vivers de Can Paraire que és la nova reconversió de l'agricultura".

La gent marxa de Bordils perquè no hi ha oferta de treball. El treball agrícola ja fa més de vint anys que ha deixat d'ésser l'activitat principal amb una ocupació que es movia entorn del 50% de la població activa. Abans el que hi havia eren els arbres que els tallaven i se'ls venien per fusta de la qual se'n feien caixes i altres coses. Algunes propietats agrícoles cullen molta fruita que és un cultiu de temporada i es compta amb la cooperativa que proporciona feina i dóna una mica de vida.

A Madremanya la gent sol treballar a Girona i el poble, tot i que només és a 11 Km. de La Bisbal, tendeix a anar a Girona que és a dinou quilòmetres. Potser s'explica perquè en direcció a La Bisbal no hi havia carretera i la que va a Monells era un camí la majoria de les vegades impracticable; la gent tendia més a anar a l'altra banda per Bordils.

"Som del Gironès i se'ns va deixar escollir entre el Baix Empordà i el Gironès i, com que tota la vida ens havíem dirigit al Gironès, es va decidir continuar-hi; però els costums alimentaris i la idiosincràsia són els de l'Empordà".

Sant Joan de Mollet, per la seva banda, ha tingut la sort de la fàbrica de paper en la que molta gent hi ha treballat i hi treballa encara. L'agricultura pràcticament hi ha desaparegut i només hi ha dos o tres famílies que encara en viuen i dels pocs que en queden, cada vegada necessiten més terreny per a viure'n.

"El gran avantatge per Mollet i per a tots aquests pobles és el sistema de regadiu que fa molts anys que funciona. Alimenta una horta rica, encara que no sigui precisament per a viure d'ella, i els vivers. Aquí es pot regar i molts pobles ja voldrien tenir-ho".

Això ha fet que durant una època la gent en marxava per causa de la feina i era preocupant perquè hagués quedat un poble de gent molt gran. Ara hi comença a haver-hi joves que s'hi han quedat del fet que és una època que es construeix molt. A part de la possibilitat de trobar treball a prop, la Ribera Dreta del Ter és molt ben comunicada: la Sarfa hi passa cada mitja hora i el tren està a l'abast dels veïns de Sant Joan de Mollet perquè és a cinc minuts.

A Sant Joan de Mollet no s'hi ha instal·lat empresa i només n'hi de molt i molt petites d'empreses. Els joves s'han espavilat per trobar feina al polígon de Celrà que ha estat

un centre d'oferta de mà d'obra que ha provocat que a Mollet s'hi hagin assentat moltes persones vingudes de fora.

3. Aspectes culturals

Les tres institucions escolars d'ensenyament bàsic de la Ribera Dreta del Ter tenen característiques clarament diferenciades.

A Bordils hi havia hagut anys enrera, entorn dels cinquanta, un parvulari de monges que va tenir que plegar per falta de personal. Per altra banda, com que l'escola pública cobria l'escolarització de la mainada, van acabar creient que ja no hi feien falta. La casa que els hi havia estat cedida per un ric del poble va tornar al seu antic propietari i és així com es va acabar la missió d'aquella escola privada.

L'escola actual de Bordils és del temps de la República, els anys 30: en forma de triangle. La configuració de l'edifici és d'aquella època i les millores que s'hi han fet posteriorment suposen només una modernització d'aquella primitiva estructura: ara és circular amb un pati central pels petits i un altre pati gran al darrera. L'escola de Bordils és maca i es pot dir a terme un treball amb eficiència; tot i que s'hi comença a notar la davallada demogràfica que fa que hi hagi aules que s'han quedat amb menys alumnes, és una escola de força moviment infantil. El projecte de començar secundària a Celrà el curs que ve genera una certa inquietud a Bordils: hi ha el risc que acabi convertint-se amb un centre residual.

La història del col·legi públic de Celrà, per la seva banda, afavoreix la integració de tots els seus membres; és un centre que per la seva estructura mateixa genera cohesió.

El centre escolar de Flaçà, ubicat en un edifici molt antic, ha experimentat reformes estructurals successives en les que les subvencions, més que les obligades, de l'ajuntament local, que sempre hi ha estat al davant, han fet avançar uns diners que el Departament d'Ensenyament els hi deu. La col·laboració de les famílies també ha estat important sense tenir-hi massa obligació.

"Hi ha malentesos nascuts del fet que la gent no acaba de veure o entendre què hi fem aquí a l'escola i en aquestes limitacions també hi participa l'ajuntament: tothom s'estreny el cinturó. Són coses més de caire ideològic", ens diuen des de l'escola.

De necessitats imprevisibles n'hi ha poques en una escola d'aquesta mena i tot s'arregla a través del consell escolar que funciona quan ha de funcionar. Hi ha una bona entesa i

tant l'ajuntament, com els pares, com els mestres fan més del que els hi toca. Tothom hi aporta el seu granet de sorra.

Hi ha, a més tres escoles maternals a Celrà, a Sant Joan de Mollet i a Bordils. Les dues primeres són d'iniciativa municipal, encara que les tres són gestionades privadament sota l'exclusiva responsabilitat de qui se'n cuida. Aquests centres han notat una certa devallada quan a les escoles van introduir el P3 i per la davallada demogràfica generalitzada.

La presència d'aquestes escoles es justifica pel treball dels pares, tutors o responsables al polígon de Celrà i, sobretot, per les obligacions laborals que realitzen fora de la Ribera Dreta del Ter. Hi ha una preocupació clara d'aquests centres per jugar més un paper educatiu que de guarderia tot i tenint compte dels ritmes laborals dels pares. Per part dels mateixos pares, hi ha consciència que no es tracta de venir a deixar el paquet que després vindran a recollir. Es tracta que els pares vegin que amb ells hi ha una relació educadora i una confiança. En aquest sentit la relació és molt bona, els pares responen i la relació amb els infants és positiva. Pel que es refereix a la llengua, l'ús normal és el català sense conflictes, malgrat la presència de molts castellanoparlants.

"L'important és que estem amb els petits i que estem duent a terme una tasca educadora. Si en un moment donat es necessita una atenció, es pot oferir i, si es presenta un problema, es pot assumir".

Es per això que sovint es manté una relació amb l'ICASS de Girona (pels menors que no poden pagar el servei) i amb l'EAP que permet fer un seguiment dintre el centre. També sovint es disposa d'un servei de psicomotricitat o de música amb persones contractades. Els equipaments estructurals pel que es refereix a l'espai intenten respondre a les necessitats de les oscil·lacions demogràfiques de les poblacions. I entre els centres maternals i les escoles de bàsica de la Ribera Dreta del Ter, es passen els informes i es manifesta una molt bona relació.

Tots els centres escolars disposen de menjador (amb una infraestructura, a vegades com la de l'escola pública de Celrà, vella de disset o divuit anys) gestionat autònomament pels claustres de professors o per la gerència, amb una cuina feta a la mateixa escola i, en alguns casos preparada fora, que s'està revelant un servei fonamental i bàsic per a la Ribera Dreta del Ter. Hi ha pares que deixen els alumnes al menjador com si es tractés d'un luxe i per pura comoditat i en el cas dels més petits amb la voluntat declarada de que aprenguin a menjar.

"Tot i que treballen, ens els portarien encara que no treballessin: els grans vindrien perquè és una comoditat i els petits perquè els ensenyéssim a menjar", ens han dit des de l'escola de Bordils.

Sovintegen les raons socials del menjador per causa de les obligacions laborals del pare i també de la mare perquè moltes vegades són tots dos els qui treballen. Els podrien deixar a la cura d'altres familiars; però prefereixen dur-los a l'escola. Hom té dret a preguntar-se si la raó fonamental és la consciència de la important socialització del centre escolar.

Les escoles han notat les oscil·lacions del treball des del moment que els ritmes de l'atur i de la productivitat repercuteixen en deixar o no l'alumne al menjador; fidel reflex de que els pares hi porten els seus fills perquè se'n han d'anar a guanyar les garrofes; hi ha moments que els números no quadren.

Les associacions de pares de les escoles, que sempre contempen un fort relleu generacional amb una estabilitat limitada i amb els alts i baixos que comporta, solen ésser en general relativament dinàmiques en aquests moments. Hi ha persones que tenen moltes ganes de col·laborar i que han assumit el seu paper dintre l'escola superant aquella tendència a la fiscalització de no fa gaire anys. La tasca de les associacions de pares no és fàcil donat que moltes vegades la massa dels pares no aprecia la funció social de l'escola, des del moment que han caigut en un cert conformisme o fatalisme i, sobretot, una certa mentalitat fonamentada en la comoditat davant del treball i de l'esforç.

Aquestes associacions prenen iniciatives (assumeixen econòmicament activitats docents com la plàstica, la gimnàstica o la psicomotricitat) intentant que no estiguin en contradicció competitiva ni pel tipus d'activitat ni per l'horari amb les activitats dels pobles.

S'apunta el relleu d'iniciativa que tenen les nenes per damunt dels nens; l'empenta i l'organització de les coses sempre recauen en elles.

"La gent d'aquí té un nivell cultural alt; o, si res més no, tenen molt d'interès per saber", ens han dit des de l'escola maternal de Celrà.

Als centres maternals la col·laboració dels pares ha estat generalment òptima: ajuden i participen en tot el que afecta als diversos centres. I es dóna la circumstància que moltes famílies, encara que no treballin, porten als centres els

seus fills: han assumit que és un camí d'integració i de socialització. En aquest sentit, hi ha un bon intercanvi entre les educadores i els pares.

"Es important que els pares vagin agafant consciència; és el reflex que ells mateixos tenen una educació i que han assumit petites coses que són bàsiques a aquestes edats. Hi ha metges, psicòlegs i mestres que sembla normal que ho entenguin; però hi ha treballadors que els van portant a l'escola".

Hom té la impressió que, més enllà dels pares participants en la vida, les reunions i la dinàmica del centre (a vegades, donat que el manteniment d'aquestes escoles és car, fins i tot col.laborant directament amb la provisió de fons per a procurar material didàctic, fungible, pedagògic, logístic o mobiliari lúdic pels infants) i que manifesten una necessitat d'informació desangoixant sobre els problemes d'aquestes edats, el poble també va assumint el que és una llar d'infants en el seu aspecte educatiu i de servei.

Potser més que vida cultural pròpiament dita, el que queda evident és que hi ha molta inquietud. Hi ha interès per part dels pares que la mainada faci patinatge artístic, que toquin piano, que juguin al futbol, que facin natació, que estudiïn idiomes i altres activitats extraescolars. La mainada no té hores, no té temps.

Des de l'escola pública de Celrà, en concret, en la que hi ha una clara voluntat d'obertura, l'escola s'utilitza per a fer activitats extraescolars aprofitant que és l'únic local del poble que disposa d'un local gran amb provisió de tecnologia apropiada. L'escola genera cohesió: festes, dinar a final de curs, conferències obertes (els avis del Casal sobre la història del poble, el grup d'història de Celrà sobre les Gavarres...), teatre, biblioteca oberta a tothom (és l'única del poble), etc. Els antics alumnes s'hi troben com a casa seva i en fan ús i les famílies sempre hi troben la porta oberta.

Sembla que no són pas pocs els que, per exemple a Celrà, han arribat als estudis universitaris entre els alumnes que han sortit de l'escola. Segons ens diuen, més les nenes que els nens. Tot i que hi ha alumnes que s'inscriuen a formació professional i que pleguen al cap de dos mesos i que busquen feina o que han entrat a treballar de seguida, les estadístiques canten.

"Hi ha cursos en els que, de cinquanta alumnes, trenta han anat a l'Institut la majoria seguint posteriorment una carrera i han quedat una vintena de repetidors a l'escola".

Comparant-ho amb èpoques relativament recents, a Bordils sembla que els joves estudien també molt, més enllà dels estudis mitjos. Sobretot, formació professional als salesians o batxillerat a Girona, essent els d'estudis superiors a la Universitat de Girona un tant per cent més reduït. També hi ha nois o noies que ho comencen i no ho acaben, tot i que existeix un mercat de classes particulars molt ampli en el que n'hi ha que es procuren uns bons estalvis.

A Sant Joan de Mollet, Juià, Madremanya o Sant Martí Vell els estudis més enllà de la bàsica són més aviat excepcionals, perquè tampoc hi ha grans aglomeracions de mainada.

4. Aspectes conflictius

La Ribera Dreta del Ter és una zona tranquil·la; hi ha els problemes típics d'un lloc de trànsit perquè és una mica la porta de la Costa Brava.

"Aquí és un lugar de paso y hay muchas personas que van y vienen. No se puede hablar de delincuencia, sino sólo de gamberradas juveniles que todos hemos cometido. Las diligencias son pocas y, en todo caso, por causa de robos o hurtos. Si se ha dado algún atraco, ha sido por gente de paso", ens ha dit la policia.

Hi ha molta pau i passen ben poques coses que es refereixin a l'ordre públic i la gent ens diu que se'n enteren pel diari de petits robatoris a la llum del dia, o de què algú s'ha trobat gent a casa, o de què a una persona li han buidat la benzina del cotxe, o de què han entrat a un garatge a robar les rodes; es pot dir que es tracta d'anècdotes pràcticament sense importància. Hi ha una pau relativa molt notable i tampoc és un indret on es doni una particular conflictivitat laboral.

A l'escola de Flaçà s'han trobat amb alguns robatoris; es calcula que sofreixen un atropellament d'aquesta mena una vegada cada any. Es curiós que es va incrementar quan a les escoles dels pobles veïns van posar alarmes i, aleshores, a Flaçà també es van veure obligats a instal·lar-ne.

"Almenys crea consciència de culpabilitat en els lladres; estem segurs que no s'aconsegueix res més. Com que encara hi ha lladres que són poc professionals, en fan cas. Ara desmunten el vidre i ho fan de tal manera que el pots tornar a posar amb els mateixos llistons i sense cridar el fuster. Són detalls. Amb lladres així, les alarmes encara poden funcionar".

Qui pot estar interessat a entrar furtivament a l'escola de Flaçà? De fet, ja ho saben el que hi poden trobar. Es un

indicador que es tracta de gent marginada que es troba de pas i potser el que busquen és un sostre perquè, la vegada que es van endur més coses, ni van tocar els ordinadors. Hi buscaven diners?

No és un indret on s'hi donin problemes de marginació i pobresa; el nivell de vida és força arreglat. L'indicador més evident és el fet que ens han explicat els nostres informants que, quan les parròquies organitzaven colònies d'estiu i demanaven als ajuntaments si havien d'ajudar alguna família a pagar-ne les despeses, no van tenir que ajudar ningú.

"De pobresa no es pot dir que n'hi hagi. S'ha hagut d'ajudar puntualment alguna família amb les joguines que es donaven per Reis; no tant perquè fossin pobres com perquè no sabien administrar-se", ens han dit.

La mendicitat o la pobresa visible és per causa d'algú que ha desembarcat del tren a la Ribera Dreta del Ter.

Pel que es refereix a la droga, el consum no és important, ni tampoc es pot parlar de tràfic. Com a tot arreu, de la droga se'n parla, es diuen coses; però ningú és capaç de definir amb certesa el que hi ha de veritat. També com a tot arreu fàcilment es generalitza a partir d'alguna cosa que ha passat o quan s'ha vist la guàrdia civil patrullant. Per exemple, l'arbreda del riu ha estat identificada moltes vegades com un lloc de transaccions i de consum de droga; però ningú sap el que hi ha de veritat o mentida. Dóna la impressió que es tracta d'un rumor que corre.

"En todo caso, como una vez al año, tenemos que asistir o trasladar a alguien por problemas con el alcohol", ens ha dit la policia.

D'altres, refermant els rumors que corren entorn de la droga, identifiquen, o tal banc de pedra d'una plaça com un lloc de trobada de joves traficants que, segons el que es diu, han contactat un vehicle foraster que porta la mercaderia, o tal descampat de Juià on dos joves, un de Bordils i un de Flaçà, els van veure fent transaccions.

"A vegades sense voler ho he vist. Es va distribuint de mica en mica. Potser no és greu; però no podem tancar els ulls i dir que no hi és aquest tràfic i potser fins i tot a alguna casa en sofreixin les conseqüències. Ni confidencialment no m'he vist involucrat en cap cas concret", ens ha dit un informant.

Aquesta tímida i inconcreta sospita es veu reforçada per l'experiència viscuda per alguns joves que, concretament a Bordils, si no s'integraven a l'handbol, anaven per rutes

equivocades o es trobaven completament perduts. Efectivament, en el cas de joves particularment conflictius, l'handbol els serveix de contenció ja des de petits, dels 6 anys als 17 o 18: van tres dies durant la setmana a entrenar i el fi de setmana tenen el compromís d'anar a jugar ocupant tot el matí o la tarda de dissabte. Els pares els tenen controlats sense pagar res i acaba essent una manera d'educar el fill; i més enllà que s'estigui ensenyant els joves a comportar-se, la tasca cultural que es porta a terme és impressionant.

"N'hi ha que han plegat a 12 o 13 anys i ara els veus bastant fotuts. L'handbol no és solament un recolzament esportiu, sinó un espai de comunicació juvenil. Si estàs estressat, vas a l'handbol, xutes fort i t'esbraves: una bona cosa per a treure't l'estrés de sobra", ens ha confessat un jove.

S'explica tota una casuística de nois que, després d'abandonar l'handbol molt aviat, aïllant-se o quan van tornar del servei militar, s'han perdut donant-se a la beguda, els porros i fumant com desesperats i àdhuc fent fugides de casa. I la interpretació d'aquests itineraris conflictius es centra, per part dels nostres joves informants, en el fet d'haver abandonat el recolzament que proporciona la relació comunicativa dels companys.

"Tinc un amic que ha estat adreçat pels companys: en tornar a jugar a l'handbol, a casa seva ha estat més bé que mai, ha trobat una feina i tot ha anat bé. Entre tots el vam ajudar. Si no hi hagués l'handbol a Bordils, s'hauria perdut irremissiblement" ens expliquen.

En aquest sentit de la inadaptació infantil o juvenil, sobretot a l'escola de Celrà, es plantegen aspectes de problemàtica social; segons com es miri força importants. Com ha estat parlat abans, la inadaptació infantil no es manifesta directament a l'escola perquè els menors s'hi troben bé i dintre les aules només hi ha concretes dificultats d'aprenentatge com a totes les escoles degut a vegades a un baix coeficient intel·lectual o a una problemàtica sensorial determinada.

Del que es tracta és d'una inadaptació al medi de fora de l'escola a partir d'unes colles o d'uns moviments determinats clarament definits. Es tracta d'infants o de joves que no s'apuntaran mai a cap curset dels que munta l'ajuntament i que sempre estan al carrer formant colles compactes d'aquelles que cada membre es recolza en ell mateix i busca tot allò que no té dintre del grup. Això a la llarga pot portar alguns maldecaps.

Com que a la Ribera Dreta del Ter es viu a pagès sense pagesos, el que passa és que hi ha alumnes de l'escola que tenen una problemàtica familiar i social que, quan es troben als nivells més elevats, quan són preadolescents, quan tenen actituds més agressives i més provocadores es reflecteix a les aules i concretament en el fracàs escolar.

"Qui té una problemàtica social important té moltes probabilitats de trobar un fracàs escolar, una desorientació de la seva personalitat", diuen des de l'escola.

Les trapelleries típiques, doncs, es manifesten fora de l'escola, perquè dintre hi ha una problemàtica molt relativa; només la que neix d'una circumstància ambiental que depèn d'una natalitat molt fluctuant. L'alumne que va a parar a una aula de quaranta persones, tindrà un risc o probabilitat de fracàs escolar molt diferent del que per circumstàncies demogràfiques hagi anat a parar a una classe de trenta; els seus problemes personals seran assumits de manera molt diferenciada. Per tractar aquests temes els mestres i responsables es reuneixen mensualment amb els serveis socials.

De totes maneres, aquestes causes externes, sembla que a Celrà han provocat que, a partir de l'any 1992, es desapareixin els casos problemàtics entre el jovent. Es repeteix en part el mateix problema que a Flaçà (quan hem al·ludit al paper que havia jugat històricament la fàbrica Torras Domènech) perquè, fins ara, al saber que tenien al costat el polígon, la majoria es despreocupés del seu futur quan acabava la bàsica i es trobava força desmotivats. Des del tancament de la secció de vídeos a la Panasonic i el paral·lel augment de l'atur, han hagut de buscar una alternativa. Els uns, com hem vist abans, segueixen estudis sobretot a la formació professional; altres, han fet evident el seu descontentament amb la manifestació de petits aldarulls per cridar l'atenció: trencament de fanals públics o destrossa de mobiliari urbà i pintades arreu.

Des de l'ajuntament i, sobretot, des de serveis socials, s'intenta que participin en les activitats del poble ja que, en no tenir una ocupació ni disposar de recursos monetaris, s'han de quedar a Celrà. Per altra banda, aquesta és una manera de prevenir problemes greus com ara la droga que, de moment, sembla que encara no ha arrelat.

CAPÍTOL 3. LA DIVERSITAT CULTURAL

No és estadísticament significativa la presència de minories culturals a la comarca; de manera molt poc nombrosa, es dona la presència d'africans, els uns magrebins del nord d'Àfrica i els altres de l'Àfrica central, sobretot Gambia, que solen treballar d'assalariats als vivers que és una feina no massa agraïda.

"Els negres s'han integrat molt i et diuen "bon dia" en català. A les botigues la gent els tracta com un de més. A més, fan les seves festes vestits amb el tipisme de la seva terra. Aquest tarannà no es dona entre els magrebins", ens han dit a Celrà.

Aquesta bona acollida, de moment, és perquè el factor del nombre en fa un nucli petit que no és contemplat en termes de rivalitat en el mercat laboral ni com a font de problemes. Els immigrants no participen massa, en general, a les activitats de Celrà o, si ho fan, és més com a curiositat que com una integració real. Cal tenir en compte que, a diferència dels castellanoparlants, els immigrants viuen dispersos geogràficament dintre la població; només hi ha tres famílies vivint a la mateixa masia.

El grup de Voluntariat Social de Celrà creat recentment està treballant amb les dones dels immigrants perquè aquestes es van manifestar interessades en aprendre la lectoescriptura en castellà. A part d'aquest grup de Voluntariat Social i de les quatre botigues que freqüenten, no es relacionen massa amb la gent del poble.

Des de finals de 1991 i començament de 1992, Càritas del bisbat de Girona va posar en marxa algunes escoles d'alfabetització per immigrants adults a les quals algun jove de Bordils hi havia participat com a voluntari.

Poc després, juntament amb dues noies també de Bordils, van decidir que havien de muntar una escola d'alfabetització pròpia. No havien tingut contacte amb la realitat dels immigrants estrangers i només els veien transitar per la Ribera Dreta del Ter. Van contactar amb un cap que vivia a La Pera, que jugava un cert lideratge entre ells, i li van explicar la seva idea d'oferir aquest servei escolar als homes (els havien assessorat que per raons culturals de la

seva ètnia no ho proposessin a les dones ⁹); a ell li va semblar fantàstic.

A la rectoria de Flaçà es va fer una convocatòria amb la sorpresa que hi van assistir entre trenta i trenta-cinc persones que residien a Bordils, Flaçà, Foixà, La Pera, Juià, Celrà i fins i tot Pont Major de Girona. Tots parlaven soningue, que és la seva llengua, i aquell cap de La Pera feia de traductor.

Van reclutar amb un criteri selectiu persones per a fer les classes; la condició és que haguessin tingut relació amb l'ensenyament, la filologia o el magisteri. Es va fer una prova prèvia amb exercicis orals, escrits, nivells de lectura i comprensió i les classes començaven el mes de juliol de 1992 amb dues sessions per setmana i dividits els quasi bé trenta alumnes en quatre grups per nivells.

De totes maneres, al cap del primer any de treball, s'adonaren que no funcionava massa bé; d'una banda, el voluntariat professor era massa inestable sense poder assumir un compromís amb constància i, de l'altra, l'alumnat era massa passavolant: la població africana anava marxant. Al principi, era només fer la classe i marxar.

Fou posteriorment que uns i altres van donar garanties de permanència i que l'escola d'alfabetització es va anar consolidant. La relació entre professors i alumnes es va anar fent més fluïda amb un intercanvi més directe fins el punt que hi ha sessions en les que a la classe els alumnes es limiten a explicar coses del seu país.

"Parlar, poder parlar: al cap del temps hem anat descobrint que potser és el més important. Es fa inútil ensenyar els adjectius possessius, del que es tracta és de refermar el contacte entre ells i nosaltres", ens ha dit un responsable.

⁹ "A llocs on ja porten més anys treballant-hi, com a Banyoles, a les escoles d'alfabetització s'incideix sobretot amb dones.

A la cultura africana, a Gàmbia i a la pròpia ètnia que és la "soningue", la dona és la que té el rol fonamental a la família. I, precisament quan arriben, el col·lectiu femení és el que es troba més desplaçat. Aquí les dones són a casa i quasi no en surten, precisament quan a la seva societat d'origen són les que porten la batuta de la família.

Treballar amb la dona és fer-ho amb l'eix fonamental de la família. I el que es fa és el que se'n diu "servei a domicili": els voluntaris van a les cases, se'ls acompanya a comprar, se'ls hi ensenya què són ofertes, per a què serveix cada cosa, com està distribuït un supermercat, quina nutrició és la completa pels seus fills (llegums, cereals, peix, carn, etc.), normes bàsiques d'higiene, etc.", ens ha explicat des del centre d'alfabetització.

Per a arribar a ells, les classes serveixen d'excusa i els professors s'han anat erigint en el referent de la societat que els acull; molt més que l'empresari que veuen cada dia perquè, al cap i a la fi, quan surten del treball es tanquen.

Els criteris pedagògics han variat substancialment; s'ha passat d'estar dues hores copiant i copiant i amb el llapis a la mà intentant respondre a la seva demanda obsessionats com estaven amb la idea que havien d'aprendre a llegir i escriure quan abans millor, a utilitzar cada cop menys el llapis per intensificar l'intercanvi oral. Efectivament, es trobaven amb gent adulta i analfabeta, dotada d'una cultura i uns paràmetres absolutament diferents dels nostres pels quals la utilització d'uns determinats criteris no servien.

"T'adones que ni amb quaranta anys aquesta gent assolirà un nivell mínim. Es impossible".

Ha de passar temps ("quinze anys"?) per a què entenguin la carta que els arriba del govern civil de Girona o aquell document de la seguretat social. Un vocabulari senzill l'arriben a entendre, podran seguir aquella conversa sobre coses quotidianes; però res més. El més important és proporcionar-los-hi habilitats socials per a saber-se desenvolupar. Saber utilitzar el bitllet de tren o uns horaris o que sàpiguen desglossar una factura de la compra comprenent el perquè de cada cosa.

"Has comprat dos iogurts i cadascun val tant. Coses molt pràctiques".

Al principi, els voluntaris de l'escola d'alfabetització de Bordils s'havien anat fent un material didàctic propi amb els recursos que els permetia la seva imaginació; però, fruit del contacte amb Càritas, van decidir integrar-se a la xarxa d'aquest organisme i, des de fa uns sis o set mesos (la informació s'obtingué el 19 d'abril d'aquest 1995), es disposa d'un material supervisat per una filòloga de l'Escola Oficial d'Idiomes de Barcelona que és molt ben fet, que té una duració de dos o tres anys i que potencia bàsicament el treball oral.

L'escola en aquests moments es recolza amb un col·lectiu de sis o set voluntaris als quals s'exigeix com a mínim un compromís d'almenys un any de duració, prèvia una conversa amb el responsable de les escoles d'alfabetització de Càritas de Girona per a tenir informació sobre què vol dir ésser voluntari; està molt clar que tenir voluntat de col·laboració vol dir comprometre's.

CAPÍTOL 4. LES DIFERENCIES DEMOGRAFIOUES

En un context humà com el de la Ribera Dreta del Ter on la població envellida es fa notar, la diferència entre la gent gran i els joves s'accentua.

Als grans els és fàcil veure el poble com a poble i no tenen dificultat a fer coses conjuntament (la llar del jubilat de Celrà, per exemple, té molta vida i acull dues o tres-centes persones amb una coral que ha incorporat a tres directors joves). El poble de sempre juga un paper de cohesió compacte. Tot i que cada vegada més es dóna una mobilitat del fet de tenir una doble casa, es mouen molt per relacions d'amistat.

Els joves, per la seva banda, són més individualistes o, potser, més tancats dintre del seu propi món. Com que, quan accedeixen als estudis mitjos, ja van a Girona, una part important de la seva relació es realitza fora de la Ribera Dreta del Ter ("tot i que Girona és una ciutat morta, freda, tancada i provinciana"). Fins a catorze anys van molt junts i, quan van a estudiar a fora, es genera la dispersió.

"Girona tira molt. A mitja tarda dels diumenges no veus cap jove al poble. Els joves són lliures, independents i els agrada fer el que els dóna la gana", ens han dit des de Celrà.

Per altra banda, l'oferta lúdica juvenil de Celrà és nul·la; no hi ha propostes. L'atracció que havia exercit l'Ateneu ha deixat d'ésser i ara no hi ha cap lloc de trobada i a certa edat la dispersió és total: els petits als gronxadors que hi ha a la plaça, els adolescents a Girona al cinema, els més grans a Platja d'Aro o allà on sigui a la discoteca. Àdhuc joves d'entitats amb un projecte engrescador i idealista com la penya ecològica, quan surten plegats, acaben anat a La Nau de Banyoles.

A Bordils, a part de l'handbol, tampoc hi ha res més i la joventut no està tan depenent de Girona com de l'automòbil: l'agafen i se'n van, tot i que n'hi ha dels qui aprofiten el cap de setmana per estudiar, o van amb la parella, o van a casa d'un altre a veure la televisió, o xerren i surten, o van a Girona a un sopar d'amics. El poble no ofereix cap alternativa i els joves marxen, fan la vida fora i els caps de setmana no en queda de jovent. El bar del poble que es troba a la carretera s'omple els diumenges perquè hi tenen el canal plus i es pot veure el Barça.

Aquest bar juga un important paper de contacte i de trobada juvenil.

"Quan sortim el dissabte, ja sabem tots que a Can Plata ens trobem i sempre sabràs que hi haurà algú que està disposat a sortir. I a l'estiu ja ni cal quedar; el dissabte al vespre a les dotze aniràs a Can Plata i hi trobaràs tota la colla", ens ha explicat un jove.

A Flaçà o a Sant Joan de Mollet també solen anar-se'n del poble; o a Girona o a La Bisbal i a l'estiu cap a la costa a l'Escala o Roses. N'hi ha que fan trobades en bars molts acollidors de jovent on hi van a jugar al billar o al futbolí o també d'altres a la piscina del poliesportiu. S'han de buscar les coses fora perquè a Flaçà no hi ha cinema ni discoteques ni ocis de consum. Aquí també ja hem esmentat el grup de joves dintre l'ARC que organitza puntualment coses pel poble: cursets de ball, arrossades o play-backs.

Costa cohesionar un grup jove com a jove i a Celrà, per exemple, ens han dit que creuen que s'hauria de fer un centre de jovent sense etiquetes ni adjectius, una referència que serveixi de pal de paller pels joves.

En aquest sentit, Bordils és una excepció. Hi ha el Grup de Jovent que ja hem esmentat més amunt integrat per quaranta o quaranta-cinc persones, d'edats entre els setze i els vint-i-cinc anys, que actuen de comissió de festes. No és una entitat reconeguda i, per tant, no té estatuts tot i que a la Generalitat consta al llistat d'entitats juvenils. Són els que organitzen els actes de la festa major amb concursos com el del "pagès de ferro": portar grosses bales de palla, partir amb una serra un pa sec i coses semblants. Organitzen coses col·lectives com la pujada als Angels el primer diumenge d'octubre amb una arrossada popular, un dinar popular a les escoles amb lligam amb la llar dels jubilats, la cavalcada de Reis, una xocolatada sortint de la missa del gall per Nadal.

La iniciativa del grup jove de Bordils és variant perquè depèn molt de les persones i ja és una activitat amb una inèrcia; però amb una certa continuïtat. I la participació en règim de voluntariat fa que la col·laboració s'estengui a un àmbit molt més ampli.

"Aquell és el que porta el remolc per dur les taules, aquell altre instal·la els micros i els bafles a la plaça; amb quatre telefonades ho tenen tot i estan tots a la confiança col·lectiva".

Els joves de Bordils actuen sense ànim de lucre ni rebre cap ajuda; només tenen el suport de l'ajuntament en la hipòtesi que hi hagi pèrdues. La importància d'aquesta activitat juvenil altruista cal considerar-la des de la perspectiva que

emmanega un pressupost de tres milions de pessetes que no és fàcil als disset o divuit anys.

"Esser del Jovent només fa que crear-te problemes; s'hi perden moltes hores i el mes d'agost només existeixes pel Jovent. A més, és impossible fer-ho bé per a tothom. De totes maneres, és maco ésser del Jovent de Bordils", ens ha dit un jove.

La distància entre generacions pot arribar al punt com, per exemple, és el cas de l'associació de pares de l'escola de Flaçà; voldria posar mobiliari lúdic infantil als parcs i es troba que els costa fer prosperar la idea perquè els de l'ajuntament són persones grans que no tenen mainada i que, per tant, no en són conscients d'aquesta necessitat.

CAPÍTOL 5. LES PREOCUPACIONS DE LA POBLACIÓ

Allò que preocupa a una població posa en evidència i és simptomàtic de dues coses: el que simbòlicament domina en les aspiracions concretes d'una societat determinada i el que inconscientment distingeix una determinada manera de veure les coses. El seu interès és evident.

Hi ha una primera inquietud, conscientment explicitada, centrada en el discurs que es basa en el fet que no es pot mirar el futur perquè és massa incert; només es pot mirar el present. Si la Panasonic tanca una secció, si hi ha dues empreses més que estan fent aigües, de feina no se'n troba quan vols. Hi ha iniciatives empresarials que es comencen i no prosperen. Un primer termòmetre d'aquesta inseguretats en el treball és el fet que la gent constata com abans les empreses col.laboraven fent de suport en coses dels pobles i ara han deixat de fer-ho. I els informants manifesten com un altre indicador d'aquesta inseguretats que les botigues es queixen que la gent compra poc.

Després d'haver gaudit d'una bona època, es veuen venir temps difícils; hi ha cases que han vist de prop l'atur que, quan s'han complert els cinquanta-cinc anys, es viu amb la sensació que ja no es trobarà una feina oficial per no tenir una preparació adequada; la inseguretats acaba generant por. I això repercuteix directament en el desconcert del jovent amb el discurs fatalista de preguntar-se: "per què estudies si després no trobaràs feina?".

Independentment de les perspectives més o menys optimistes o fal.lagueres, la butxaca no arriba segons a on. I és d'aquí que neix la tendència generalitzada a desplaçar-se cap a les superfícies comercials, carregar l'automòbil i tothom va a mirar el duro.

"La gent treballa; però...: es deixa el però penjat. I, sobretot els més grans, tenen una forta inquietud, no ho veuen clar, no durarà, és insegur...".

Com s'arriba a final de mes? Mantenir la casa, cuidar-se de les criatures, vestir-les, les despeses dels col.legis i les activitats fora de l'escola, pagar els impostos... N'hi ha que no s'expliquen com les famílies se'n poden sortir amb els jornals petits de què es disposa. I, per altra banda, quan vénen despeses ostentatòries com les primeres comunions, la gent es gasta el que no té; els nivells de consum són alts. En aquest sentit, es viu en una contradicció constant.

Una segona preocupació és la de la sensibilitat manifestada per la possible contaminació del polígon de Celrà; risc d'abandó manifest de l'administració pública que deriva i

CAPÍTOL 6. UNA QÜESTIO A PART: L'ASSISTENCIA SANITARIA

1. L'organització sanitària actual. L'administració sanitària

Celrà (amb Campdorà), Bordils (amb Juià, Sant Martí Vell i Madremanya) i Flaçà (amb Sant Joan de Mollet i La Pera) són actualment sengles partits sanitaris.

De moment, a la Ribera Dreta del Ter hi ha quatre ATS: tres infermeres i una comadrona titular. Tant la comadrona com l'assistent social s'ubiquen a Celrà i es desplacen allà on faci falta. Pel que es refereix a la llevadora, n'hi havia una al carrer Santa Clara de Girona que feia gimnàs previ al part; però el servei es va saturar i aleshores van desviar aquests serveis a La Bisbal. Actualment, la llevadora fa els tractaments indicats a la seva consulta (gimnàs i controls) i la gent no ha d'anar a La Bisbal. Es compta a més amb les farmàcies, una per cada partit sanitari, encara que el titular de Flaçà és el farmacèutic de Bordils, no el de la farmàcia de Flaçà.

Així, doncs, es tracta de tres pobles amb tres metges, tres farmacèutics i tres practicants; entre ells s'organitzen els torns de guàrdies. En una ocasió van disposar d'una noia aturada de Bordils que va entrar un temps al torn rotatori. De fet, s'ho munten a la seva manera i al propi gust; per exemple, mentre que el metge de Flaçà prefereix anar pels dispensaris dels pobles i canviar d'ambient, el de Celrà concentra tota la consulta a l'ambulatori on s'atén a tota la població, tant els nens com els adults. Al matí solen fer-se les visites als domicilis i les pràctiques de sanitat pública (revisions escolars, piscines, etc.) i a les tardes la visita ambulatoria.

Les urgències solen ésser ateses al domicili i així no s'ha de mobilitzar el malalt sobretot el cap de setmana i, si es fa necessària una evacuació, no hi ha problema: es truca a l'ambulància si s'ha d'anar a la Residència o als serveis contractats si cal anar a una entitat privada. De totes maneres, molta gent ja s'ha acostumat a un desplaçament directe a la consulta.

El servei d'ambulàncies són sempre trasllats programats a compte de l'Institut Català de la Salut en funció de tenir que recórrer a un servei de quimioteràpia, rehabilitació o un altre tipus de tractament. N'hi havia pocs casos. De totes maneres, sembla que això s'ha acabat perquè el fisioterapeuta es desplaça al domicili.

"Des d'aquest any, suposo que per criteris econòmics, deu resultar més desplaçar al domicili un equip de fisioterapeutes", ens han dit.

Les especialitats són bàsicament les de Girona; de fet, la distància és curta de només 15 Km. Els trasllats als especialistes fins ara eren fàcils perquè es resolien amb l'ambulància que venia de fora o amb un taxi els costos del qual posteriorment es reintegraven; però recentment s'han denegat per part de la Creu Roja que, segurament que per problemes de contractes interns, ha dit que deixava de fer aquest servei mentre no es tractés d'una urgència.

La relació dels metges de la Ribera Dreta del Ter amb els especialistes, per causa dels importants canvis experimentats, ha deixat d'ésser personalitzada i directa tal com era una pràctica habitual fins ara.

"El tracte amb l'especialista per part nostre depèn molt de la relació personal; havies conegut els especialistes en una xerrada, en una conferència o en un sopar. Ara aquella relació ha canviat radicalment perquè hi ha molts professionals a qui ja no coneixes perquè hi ha gent nova que ha vingut de fora. Ha canviat moltíssim", ens ha dit un facultatiu.

El paper de l'administració en la sanitat ha canviat considerablement; ha variat la mateixa consideració de la medicina i del metge que han perdut protagonisme des del punt de vista de l'administració: s'ha passat de la preeminència del criteri del benestar del malalt, a un criteri economicista i de curació de les molèsties.

"Els que estàvem acostumats a una altra manera de fer, no estem gaire satisfets. Ens agradava més que se'ns considerés com persones que procuren el benestar de la gent, perquè intentàvem el·liminar el dolor amb el mínim de temps possible encara que això representés més despesa econòmica. Jo sempre havia pensat que el criteri econòmic era impensable des del punt de vista de la medicina. En educació i salut s'hauria de prescindir dels criteris econòmics", ens ha dit un facultatiu.

I les coses es podrien resoldre amb molta facilitat; però la burocràcia provoca que, d'una banda, s'estigui malgastant descaradament i de l'altra, s'intenti fiscalitzar el consum de farmàcia posant un "tope" a la despesa farmacèutica mensual. Els metges dels districtes sanitaris de la Ribera Dreta del Ter estaven acostumats a veure el malalt i la medicina des d'un punt de vista global; però això sembla que ara no és així: s'ha incrementat la despesa en burocràcia amb una àrea que es cuida del control de la despesa farmacèutica, una altra que es cuida del control dels que estan de baixa, una altra...

Es "martiritza" -la paraula és textual- els metges amb estadístiques, amb informes de les visites, amb el temps que es dedica a cada malalt, quants malalts s'envien a tal o qual lloc. Dóna la sensació que són ganes de tenir un control. El que més hauria de pesar és el benefici de la salut. La gestió és criticable des del punt de vista de la medicina de base perquè es demanen moltes coses i no se'n faciliten massa; hom té la sensació que s'està massa en mans de buròcrates.

"Ningú em pregunta quants malalts curo a l'any, només quants en visito. No és el criteri adequat valorar la sanitat mercantilment per medi dels costos i beneficis. El que acaba comptant és el balanç econòmic de fi d'any".

Si la medicina pública serveix bé, la gent de la Ribera Dreta del Ter té tendència a anar-hi. Directament a la medicina privada no s'hi sol anar si s'ho poden estalviar i el que hi va és perquè el funcionament intern de les llistes d'espera va malament o que s'ha trobat amb un servei deficient i la prova és que, quan a la medicina pública un especialista procura un bon servei, a la privada no s'hi va. Encara que el tracte amb el professional pugui tenir una certa influència, el problema més greu és el de les llistes d'espera. Quan s'ha d'enviar algú a l'especialista, no és un bon servei; s'acaba anant per urgències en patologies que no ho són per anar a urgències. Això genera tensió per part dels pacients perquè ni la proximitat de Girona no es tradueix en fluïdesa per causa de les maleïdes llistes d'espera. És el problema més greu. És aleshores que se'n van a la medicina privada.

A més, a Celrà, el dispensari simultanejat amb les dues consultes, la del metge i la del practicant, que diàriament realitza entre quaranta i seixanta visites (moltes de les quals no són visites per anar al metge), s'ha fet petit (a una mateixa visita, a vegades hi acudeixen tres persones) i és inadequat i, pel que es refereix a l'utilitatge, gràcies als ajuntaments que se'n preocupen, en principi és suficient; sempre que es demana alguna cosa a l'Institut Català de la Salut s'hi ha estat reaci.

I si ens referim al desaprofitament dels recursos, ens trobem primerament el metge fent molta i molta feina que podria fer el practicant: el control de la hipertensió o fins i tot el de la diabetis per exemple. Una vegada el malalt està controlat i se sap que cada quinze dies es va a prendre la pressió, la persona està bé i no requereix necessàriament del metge. Algunes coses es converteixen més en actes burocràtics que fan perdre el temps que no pas en actes mèdics.

Sobre l'aprofitament de recursos, a més, es fa una pobra valoració del farmacèutic que pràcticament no és un sanitari

del medicament o de la salut. Des del punt de vista de la salut pública, el farmacèutic s'ocupa de les vacunacions i de determinades cures, del control de la pressió, de les glucèmies... Els controls de les dietes, dels malalts crònics i dels problemes de la diabetis o les leucèmies el professional més indicat és el farmacèutic i no com ara que el realitza l'infermera. Es difícil trencar l'engranatge estructurat de la medicina pública perquè no es vol qüestionar res per a no tenir que crear més llocs de treball.

En aquests moments, s'està en camí de constituir una àrea bàsica de salut a Flaçà i a Celrà; però encara no estan en marxa. En principi, la filosofia de la llei que organitza aquestes àrees de salut sembla correcta, encara que el funcionament tal com ve proporcionat per l'experiència (La Bisbal, per exemple) és molt deficitari a nivell organitzatiu; tant pel que fa a la coordinació dels serveis mèdics per la visita domiciliària, com pels desplaçaments amb ambulància, com pel que opina l'usuari. L'àrea bàsica de salut que es preveu a Flaçà serà petita amb cinc metges i cinc infermeres que, com que el treball es fa en nuclis dispersos, s'espera que la incidència sigui menys important com pugui ésser la d'un nucli gran. Aquesta organització futura encara està per concretar. I el que passa en aquests moments és que, com que l'any vinent hi haurà el CAP, no es toca massa res.

El paràmetre que regeix les àrees bàsiques de salut s'estructura més en base als criteris econòmics que als de la qualitat assistencial vista des del punt de vista de l'usuari i aquesta és la raó que provoca moltes queixes per part dels pacients, requeriments que s'haurien de tenir en compte. Per entendre bé la ignorància de la gent per respecte a l'organització sanitària, només cal veure que, quan es va inaugurar l'àrea bàsica de Sarrià, molta gent de la Ribera Dreta del Ter s'hi va desplaçar per error creient-se que era allà on havien d'anar.

2. L'educació sanitària

"L'educació sanitària de la població és bastant deficient, potser perquè la generació que està entorn dels cinquanta anys no havia rebut en la seva infantesa cap educació sanitària".

Ara se'n fa d'educació sanitària; però fins que aquesta població que n'és la receptora no arribi a ésser adulta, ha de passar un temps. Es fan les campanyes a les escoles (hepatitis i totes les altres) que sanitat demana anualment.

De totes maneres, s'està observant que la sanitat dels infants és molt cuidada per les mares amb una gran lògica,

sobretot si es compara amb no gaire anys enrera quan s'anava a l'especialista per un no res. Aquesta pràctica es nota i va sedimentant les coses.

L'automedicació és un problema greu que, més que dels hàbits de la gent, depèn de la facilitat d'accés al metge. I s'escau que a la Ribera Dreta del Ter el contacte dels metges amb la població és fàcil donat que es tracta de nuclis petits, en els que alguns metges hi viuen i són pobles molt ben comunicats. No es pot parlar d'una tendència generalitzada a l'automedicació. Amb tot, hi ha persones que van a la consulta a fer una recepta dient: "m'han receptat això" i, per altra banda,

"La gent ve a la farmàcia dient: "una vegada em van receptar això que em va anar molt bé". I jo els dic: "i el metge què hi diu?", ens ha dit un farmacèutic.

D'educació sanitària en grup no se'n fa gaire perquè l'experiència demostra que la gent no està per reunions col·lectives; en tot cas, s'havien fet ja fa alguns anys reunions (alimentació, drogoaddicció, etc.) d'alumnes o dels seus pares tant per part dels metges de la zona com de professionals vinguts de fora a nivell d'escola; reunions que es van abandonar fa dos o tres anys per causa de l'increment de feina a l'escola que havia variat el seu pla d'estudis.

L'educació del diabètic es fa de manera individualitzada donant dietes i pautes; està demostrat que prefereixen més el consell individualitzat perquè, quan s'ha fet una xerrada, l'endemà van a demanar aclariments.

3. L'epidemiologia

En malalties de poca importància, des de fa dos anys, el que es veu amb una considerable freqüència (entre deu o dotze casos diaris) són les gastroenteritis víriques. Pel que es refereix a les malalties cròniques, a part dels diabètics, són les artrosis i els problemes particulars. De malalts amb insuficiència renal que necessitin dialització, no n'hi ha cap en aquests moments, encara que sí que n'hi va haver no fa gaire temps.

Aquestes malalties cròniques, segons sigui la receptivitat del malalt, són tractades des dels serveis sanitaris locals o s'envien a l'especialista sabent que uns o l'altre faran el mateix del fet que es tracta d'un problema degeneratiu que ningú pot resoldre; a vegades es queden més tranquils si se'l veu una vegada l'any o potser anant a l'especialista de Girona. Preferentment, el control es fa des dels serveis més pròxims.

El mateix passa amb al malalt terminal, que si no té problemes tècnics com pot ésser el de la necessitat de sonda tres o quatre vegades al dia, s'acostuma a controlar al mateix domicili. La sobresaturació dels hospitals produeix que, per la seva banda, aquests es desfacin ràpidament de les persones malaltes que, en principi i segons sembla, haurien d'ésser controlats a l'hospital; hi ha coses que ni és feina del centre local de salut ni de la família. A més, sembla que en context rural encara hi predomina la idea que, quan no hi ha res a fer, s'ha d'anar a casa.

Pel que es refereix a la drogoaddicció, n'hi ha com a per tot arreu sense poder dir que sigui una àrea particularment tocada pel problema; no és un problema important.

"Encara que n'hi haguessin dos o tres, tot i que certament és un problema, no és suficient per a poder alarmar ningú. En el medi rural l'alcoholisme segueix essent molt més problemàtic que la drogoaddicció", ens han dit facultatius.

L'alcoholisme està afectant homes de mitjana edat entorn dels quaranta anys i treballadors industrials. Es un problema més amagat perquè es queda dintre de la família; no és tant la borratxera pública i visible com haver arribat a una dependència, a una situació clínica que passa més desapercebuda i que es tolera. A més, el tractament no és fàcil des del moment que molts no ho volen reconèixer i aleshores s'hi pot fer ben poca cosa.

Hi ha un sector important de la població que està vacunada periòdicament: és la que, com a personal ocupat i en actiu, està controlat pel servei mèdic d'empresa. En aquesta s'hi solen fer revisions anuals, encara que per les baixes laborals moltes empreses dirigeixen les persones cap el dispensari.

El control preceptuat per la Generalitat de les vacunes i les revisions escolars és realitzat pels districtes sanitaris: l'estrabisme, pesar, medir, etc. Aquestes revisions abans es feien a primer, a cinquè i a vuitè de bàsica i els metges veien les alteracions de millora o empitjorament del nivell sanitari dels nens i nenes; ara es comença a pàrvuls de quatre anys i es controla, sobretot, les vacunacions. Les incidències depenen molt de l'època estacional (per exemple, les otitis de la temporada d'estiu).

Una de les assignatures pendents de la sanitat és la cura del medi ambient; per exemple, la contaminació de les fàbriques. Malgrat que es controli més i es sigui més conscient de les deficiències, no es porten a terme les mesures correctores

perquè sovint suposa una càrrega important a una indústria amb uns costos socials i laborals forts.

"Des del punt de vista sanitari, hauríem de prescindir dels problemes econòmics d'una empresa i corregir el que s'hagi de modificar", ens diuen decididament els metges.

Des del medi ambient, hi ha problemes tant a nivell de residus com en l'emanació de gasos. Per aquesta causa, no s'han notat particulars problemes respiratoris a la Ribera Dreta del Ter; la humitat ambiental explica per sí mateixa que sigui una zona marcada per les al·lèrgies respiratòries i seria agosarat dir que les fàbriques siguin les causants directes de massa problemes ambientals.

"La contaminació atmosfèrica venia molt d'una empresa que ha tancat; però no et diré que alguna vegada no he sentit olor d'amoníac".

El que sí que és un problema greu de les fàbriques és el tractament de les seves aigües residuals; sense ésser altament contaminants, embruten i són aigües d'uns colors escandalosos. Tot i que els responsables del medi ambient se'n ocupen, hom té la impressió que es tracta d'una qüestió de la que se'n hauria de parlar; la informació que se'n té des dels serveis sanitaris públics locals, és que es tracta d'un problema molt greu que acaba essent una qüestió particular que pot ésser un perill públic.

Per altra banda, els farmacèutics s'ocupen de la depuració de les aigües i s'ha de dir que ho controlen bé. El problema real de la Ribera Dreta del Ter és que hi ha un percentatge important de gent que segueix aprofitant els pous particulars que poden generar problemes incontrolables. I la inconsciència de la gent es posa en evidència quan diuen: "n'hem begut tota la vida i és ben bona".

"M'atreviria a dir que hi ha situacions de pous que són clarament no potables".

CAPÍTOL 7. EL PAPER DE L'ADMINISTRACIO

L'ajuntament de Celrà amb una segona legislatura d'Esquerra Republicana de Catalunya s'ha erigit en un actor important en la revitalització del dinamisme urbanístic, cultural i esportiu del poble: es preocupa per les coses i això és veu. S'han fet obres capaces de generar un paisatge més humà on hi hagi racons de trobada. L'esforç de l'ajuntament és el de donar identitat perduda (per exemple, les plaques dels carrers) en un context on no hi ha res capaç d'aglutinar la gent de Celrà.

Les iniciatives han estat bones encara que a vegades s'han emportat crítiques justificades. Hi ha un interès i es té una visió de futur; però hi ha un desfasament en la relació amb el poble i no es marxa al ritme de la gent; s'ha de mirar que no hi hagi trencaments.

"El problema és que va a la seva i no escolten prou el poble. Tenen una visió de futur que no coincideix necessàriament amb la visió immediata que en té el poble", ens han dit.

A Celrà s'han arreglat carrers, s'ha regulat la circulació, es va condicionar la plaça, es va il·luminar l'església, s'està preparant una urbanització molt gran, ara faran el CAP...; però per exemple els botiguers no veuen clara la limitació dels aparcaments o els inconvenients que provoquen determinades obres i els veïns del carrer Nou, quan les cases es van inundar, en van patir manifestament.

L'ajuntament es revela un formidable impulsor d'iniciatives com hem pogut veure més amunt; no estalvia esforços en aquest sentit per a fer coses engrèscadores: suport a l'escola maternal, activitats lligades més o menys directament amb la infància escolar o l'adolescència post-escolar (màgia, teatre, video, informàtica, gimnàstica, escola esportiva, casal d'estiu, etc.), i l'ajuntament juga un paper engrèscador, d'"aixecador de llebres", com ens ha dit gràficament algú.

Bordils, per la seva banda, és un poble regit per un grup independent. El poble n'està content per les persones que els representen; no hi ha coses en contra. L'ajuntament, conjuntament amb la parròquia i el Departament de Cultura de la Generalitat han arranjat la façana de l'església i la col·laboració del consistori amb les entitats del poble és molt estreta.

"Hi ha discussions o debat en el poble perquè estan fent un ajuntament nou; però el que passarà és que després

estarem orgullosos de tenir un edifici nou", ens han dit.

Es el mateix que passa a Madremanya on l'alcalde encara és el del temps d'en Franco i votat democràticament. S'ha fet un ajuntament nou i s'han fet reformes a la plaça amb pedra nova i traient el pou amb un disseny que no agrada massa a la població.

"Ha estat criticat per la gent del poble; però ens diuen que som pagesos i no hi entenem".

El consistori de Flaçà, per la seva banda, és molt actiu i eficient; està integrat per persones que s'ocupen de la cosa material i cultural del municipi amb una mica més de criteri que no pas temps enrera: van a buscar més les inversions que no pas esperar que arribin.

"Aquí hi ha una sola llista electoral i aquest fet explica més el tarannà del poble que no pas molts discursos; tant a favor com en contra. Tots són "primos entre sí", ens han dit

Es tracta de la gent que està a l'escola, a l'ajuntament, al poliesportiu, a l'Arc, etc. No en el sentit de governar, sinó en el de fer-hi feina.

Es fan coses al poble en les quals l'ajuntament és al darrera i això és una cosa bona. S'hi han fet grans obres amb despeses milionàries: les aigües, l'enllumenat, el cementiri, el barri de Sant Fermí que havia estat la colònia de la Torras Domènech que ha estat revitalitzat i és un dels llocs més agradables de Flaçà, etc.

Es podrien fer les coses d'una altra manera? Els cèntims del poble que s'inverteixen s'adrecen veritablement al que es necessita? Hom té dret a preguntar-se sobre la importància de les despeses ocasionades amb motiu de les festes majors. Els qui prenen decisions sobre aquestes despeses encara estan molt lligats a èpoques passades. Les festes majors es viuen molt i molt, no solament perquè tenen una tradició, sinó perquè s'ha d'amenitzar, per exemple, amb la presència de La Principal de la Bisbal; altrament, ja no és festa major: aquestes idees encara són vigents àdhuc entre el jovent.

"No vull dir que això s'hagi de perdre; però és una cosa que s'hauria d'estudiar per a ésser més conscients del món que vivim", ens han proposat.

Seria una forma de conèixer la idiosincràsia d'aquesta zona que, efectivament, condueix a què les despeses públiques i privades per les festes majors són altíssimes. I l'anàlisi no

seria debades des del moment que per segons què (una exposició o unes colònies, per exemple) hom té problemes per a trobar ajuts.

"Son aquelles contradiccions de les quals cap poble se'n escapa. Potser cal un estudi per a fer-les sortir a la llum".

CAPÍTOL 8. ASPECTES DE DESORGANITZACIO SOCIAL-FAMILIAR A LA RIBERA DRETA DEL TER

Per a completar la nostra anàlisi hem accedit a la informació de la problemàtica social i relacional tal com es presenta a la realitat quotidiana de la nostra comarca.

Les dades que segueixen presenten dues característiques que cal tenir en compte. La primera, és que normalment es tracta d'una problematització de les conductes que pot passar desapercibuda a la resta de la població per la seva manca de visibilitat pública, i la segona característica ve configurada pel seu caràcter incomplet, parcial i fragmentari, donat que es tracta d'una simple aproximació, el que no vol dir que aquests siguin els únics casos que es donin en la realitat: les fonts utilitzades es troben sovint condicionades per una enorme discrecionalitat per la prudència que imposa l'accés a determinades informacions i pel caràcter confidencial d'un coneixement que, de cap manera, ha d'ésser usat per la seva publicació.

Aquestes informacions provenen d'un doble front de coneixement. D'una banda, el dels serveis d'atenció primària ubicats a Celrà des del moment que són els receptors d'una demanda que explícitament s'ha expressat amb el requeriment d'un ajut concret dels serveis d'atenció, educació o assistència pertinents. D'altra banda, s'ha recorregut a les institucions gironines que es dediquen a atencions diverses i especialitzades segons el tipus de problemàtica donada i que s'han fet ressò d'una demanda que no necessàriament ha estat controlada pels serveis socials de Celrà; però que han realitzat un acolliment efectiu d'una determinada problemàtica que, no per incontrolada, existeix efectivament.

Així com la primera és d'una fiabilitat absoluta i abarca l'univers de les demandes d'atencions que han estat contemplades des d'un mirador privilegiat, la segona es troba condicionada a la disponibilitat de les diverses institucions i el contingut de les dades que es demanaven pateix d'un greu dèficit informatiu; no solament era un problema de voluntat de col.laboració, sinó que moltes vegades ni les mateixes institucions visitades coneixien el contingut del que permetia donar una resposta satisfactòria.

No necessàriament es tracta d'incompatibilitats informatives, sinó que hi pot haver coincidència en el casos tractats per una o altra font. En efecte, a les institucions gironines es dona un acolliment que, com veurem posteriorment, a vegades són casos tractats i que ja han estat derivats pels serveis d'assistència primària. En aquests moments no tenim una base suficient per a poder discriminar o diferenciar les

situacions i, per tant, no és qüestió de fer un sumatori estadístic entre les dues fonts considerades amb la seguretat que aquesta seria la problemàtica global que es dóna a la Ribera Dreta del Ter.

Dividim aquesta petita exposició o informe en dues parts ben diferenciades en funció de cadascuna de les fonts informatives elaborades.

1. Les demandes d'ajut al Centre d'Atenció Primària de Celrà

Es tracta de seixanta-quatre episodis que han sol·licitat els serveis dels treballadors socials del centre d'atenció primària ubicat a Celrà durant els anys 1993 i 1994. Dels expedients corresponents a cadascun dels casos els mateixos treballadors socials n'han fet un buidatge sistemàtic en funció de les informacions següents: poble de procedència, àmbit demogràfic afectat per la demanda concreta (infància, adolescència, joventut, adulta o vella), qui o quina institució ha derivat efectivament el cas, quin és l'objecte de la demanda?, realitat social que problematitza la situació, problemes contextuals condicionadors de la situació que provoca la demanda, resposta efectiva del servei amb les seves possibles derivacions i, per últim, elements colaterals referits a l'habitatge que s'afegeixen a la situació.

La nostra elaboració es limita a treballar estadísticament les informacions quantificables i a exposar en perfil el que afecta a valoracions de tipus qualitatiu; tant pel que es refereix directament als casos, com també pel que té relació amb la intervenció dels serveis socials.

1.1 Poble de procedència i àmbit geogràfic

Un primer quadre vol ja donar compte de la correlació entre el poble de residència i l'àmbit demogràfic que ha fet l'objecte de la demanda.

Municipi	Àmbit demogràfic					Total
	Infància	Adoles.	Jov.	Adult	Vellesa	
Bordils		10		10	6	17
Celrà	6	3	2	11	9	31
Flaçà	1		1	4	3	9
Juià		2				2
Madreman.					1	1
S.M.Vell					2	2
S.Joan M.			1		1	2
<hr/>						
Total	7	6	4	25	22	64

Aquesta correlació ens porta a fer les consideracions següents:

1. Entre Celrà i Bordils s'absorbeixen les tres quartes parts de les demandes efectuades.
2. Pel que es refereix als àmbits demogràfics afectats per una demanda, quasi les tres quartes parts tenen per objecte una persona adulta o vella.
3. La totalitat de les demandes provinents de Juià, Madremanya i Sant Martí Vell fan referència a un sol àmbit demogràfic: el primer es tracta d'adolescents i els altres de persones velles.
4. Caldrà fer atenció a les demandes que a Bordils afecten a persones adultes; mentre que per a la comarca suposen una proporció que supera una mica la tercera part, a Bordils s'acosta al 60%.

Aquesta primera correlació, tot i ésser molt descriptiva i no permetre induccions provisionals arriscades per causa d'una certa aleatorietat imposada per l'espontaneïtat i els interessos diversos de les persones demandants, ens fa veure dues tendències clarament manifestades: d'una banda, la importància relativa que Celrà i Bordils tenen en l'absorció del treball realitzat pel centre d'assistència primària i, de l'altra, l'embarcament relatiu notable d'una feina centrada en la vellesa i les persones adultes.

1.2 Qui ha derivat als serveis socials d'atenció primària?

No sempre els casos que arriben als serveis socials d'atenció primària han estat derivats per alguna instància que n'ha detectat la problemàtica; hi ha força casos en els que la demanda s'ha expressat directament als treballadors socials del centre. (Només hem pogut treballar amb 63 casos degut a què es va donar un cas de defunció).

Derivació	Infància	Àmbit demogràfic			Vellesa	Total
		Adoles.	Jov.	Adult		
No derivats	2	1	5	14	16	38
L'escola	3	5		2		10
Metge/hosp.				3	3	6
Adm. local				2		2
Advoc/jur./ penitenc.				3		3
Altres adm.(1)	2			1	1	4
<hr/>						
Total	7	6	5	25	20	63

(1) Són les administracions següents: ICASS, DGAI i Serveis Socials d'Assistència Primària de Girona.

Aquest quadre ens permet les reflexions següents:

1. El gruix de les atencions (60'3%) han estat realitzades directament per demanda directa al centre d'acolliment de Celrà.
2. Les derivacions de l'escola afecten lògicament a infants o adolescents. Quan no és així, és degut a una necessitat específica del menor per causa d'implicacions serioses de desestructuració familiar o conflictes de parella.
3. Les derivacions de les instàncies sanitàries (metge o hospital) afecten sempre a adults o gent gran: immigrants necessitats d'informació sanitària, relacions familiars conflictives sense una demanda explícita de les persones afectades, necessitat peremptòria de medicaments per causa de la precarietat econòmica, manca de recursos personals d'una parella o demanda de plaça sanitària per manca de recursos personals de la persona que en té cura o per problemes de soledat.
4. La derivació de l'administració municipal (sempre de Celrà) afecta a adults vinculats a problemàtiques de salut mental.
5. Finalment, pel que es refereix a les altres institucions que han derivat, l'ICASS entorn a problemes d'adults (problemes de treball) o vells (problemes de salut) i la DGAI i l'atenció primària gironina a infants (el primer per una llarga institucionalització d'un menor i el segon per una situació de desemparament).

1.3 Les demandes efectuades

A grans trets, les persones que recorren als serveis socials d'atenció primària de Celrà hi acudeixen amb unes demandes que responen a la distribució següent per ordre d'importància:

Demandes	Freqüència	%
Ajut econòmic	11	17'5
Informació/orientació	9	14'3
Servei d'Atenció Domicili	8	12'7
Internament geriàtric	5	7'9
Pensió no contributiva	5	
Suport psico-socio-educatiu	4	6'3
Plaça socio-sanitària	4	
Cobertura sanitària	3	4'8
Tràmits burocràtics	3	
Escolarització menor	3	
No hi ha una demanda concreta	3	
Intervenció familiar	2	3'2
Internament psiquiàtric	1	1'6
Internament per drogues	1	
Treball	1	
<hr/>		
Total	63	100

Aquesta demanda explícita per part de les persones que acudeixen al centre d'atenció primària de Celrà, no sempre ha trobat resposta a tenor del requeriment manifestat. I la raó és ben simple: les persones problematitzen una situació que, feta l'anàlisi pertinent per part dels treballadors socials, el que es posa en evidència és que no hi ha correspondència entre el que es diu i la realitat que problematitza una situació socio-familiar.

La petita distribució que segueix deixa evident aquesta relació:

-Demandes efectivament satisfetes	42
-Demandes satisfetes en part	8
-Contradicció entre demanda i realitat	10
-No hi ha demanda efectiva	3
	<hr/>
	63

Cal fer entorn d'aquesta distribució les precisions següents:

1. Les demandes satisfetes en part han posat en evidència que, a més del requeriment explícit, hi havia més problemàtica que la manifestada. Així, per exemple, a demandes que incidien sobre una plaça socio-sanitària, un ajut econòmic, una cobertura sanitària, un lloc de treball, una beca per activitats escolars o un accés a una justícia gratuïta, s'hi afegia una informació del Servei d'Atenció a Domicili, un canvi de domicili, una derivació al grup ENDEMA o al CAPIP, un seguiment personal i familiar o una oferta laboral.
2. Quan s'ha donat una contradicció entre la demanda i la resposta del servei, mentre s'incidia en un requeriment d'ajut econòmic, en un internament per drogodependència, en un Servei d'Atenció a Domicili, en una escolarització d'un menor, en una gratuïtat de medicaments o en unes beques de menjador, es concretava en un suport o orientació psico-social, a una derivació a l'EAIA o al grup ENDEMA, a un canvi de residència, a una resituació de la demanda o a un seguiment social.
3. Quan no hi havia una demanda explícita, la resposta ha estat una orientació, un seguiment social o una resituació de la demanda.

1.4 Les realitats socials i estructurals que condicionen les demandes efectuades

Ens limitem aquí i ara a tractar qualitativament i de manera global l'embalum global de la problemàtica social, econòmica i contextual de les persones o grups familiars que freqüenten els serveis d'assistència primària de Celrà, sense entrar en l'especificitat dels casos concrets afectats per una determinada situació conflictiva. A nivell expositiu ens sembla més útil que no aportar les correlacions que nosaltres mateixos ens hem confeccionat i que, en definitiva, només fan que complicar la claredat entenedora del que pretenem reflexar.

Volem fer aquesta aportació de manera esquemàtica; però que pugui donar una idea de la realitat social que impulsa els habitants de la Ribera Dreta del Ter a acostar-se als ajuts que pot proporcionar un servei que té la missió concreta i explícita de donar-los-hi suport en una determinada problemàtica.

A) La primera consideració que se'ns acut és el gran relleu que adquireixen les situacions directament connectades amb els problemes de salut (suposen més de la quarta part: 27%). Si a aquesta consideració general sobre la salut, hi afegim les implicacions directes entorn de la salut mental, les incidències es disparen fins atènyer el 40%.

I sembla que, quan evoquem la salut, ens hi hem de referir en un sentit molt ampli, perquè en una quarta part dels casos la presència dels problemes de desorganització o de desestructuració familiar hi són estretament lligats: famílies monoparentals conflictives, episodis de llibertat condicional, relacions intrafamiliars conflictives, patologies mentals familiars, manca de recursos personals de la parella, separacions matrimonials, manca d'autonomia del grup familiar i famílies nombroses amb manca d'implicació del cònjuge en la dinàmica familiar.

B) Una segona consideració és la que fa referència a la invalidesa moral, és a dir, la impotència d'afrontar la pròpia realitat conflictiva per una raó o altra. A vegades ve donat pel factor immigratori que condiciona i produeix un cert desconeixement de l'entorn social, sanitari o escolar que problematitza una existència socio-familiar pel fet de trobar-se com fora de lloc. Altres vegades, és el resultat d'una situació de carències econòmiques i manca de recursos que produeixen desnonaments, atur, invalidesa laboral o demanda de recursos esporàdics i puntuals com les beques de menjador, sol·licituds d'internaments diversos o de subsidis de tota mena.

C) Una tercera consideració té relació amb determinats episodis conflictius que sotmeten les famílies i els seus integrants a una existència difícil i traumàtica: pobresa endèmica, drogodependència, deficiències mentals, alcoholisme, desestructuracions personals, demandes d'adopció, etc.

D) Sovint, a aquestes situacions existencials viscudes per un nombre concret d'habitants de la Ribera Dreta del Ter, s'hi afegeixen condicions estructurals de l'habitable que deixen molt que desitjar: famílies vivint en roulotte (un cas), domicilis desconeguts (dos casos), llars completament deficitàries (vuit casos) o cases on l'apilament dels seus habitants produeix una convivència difícil (quatre casos).

El conjunt permet afirmar que, darrera l'aparença d'un nivell de vida alt, normalitzat i externament pacífic a la Ribera Dreta del Ter, hi ha una problemàtica conflictiva només contemplada directament des del mirador dels serveis socials d'atenció primària de Celrà. En una anàlisi sobre la qualitat de vida de la comarca, no es pot oblidar aquesta realitat que amb més o menys força, intensitat i extensió hi és present.

2. L'atenció de les institucions gironines als habitants de la Ribera Dreta del Ter

Atenent-nos a la segona font informativa referida a l'acolliment, intervenció o assistència realitzada a les

diverses institucions especialitzades de la demarcació gironina sobre persones domiciliades a la Ribera Dreta del Ter, s'ha de reconèixer que el resultat no es correspon, de cap manera, al gran esforç realitzat per a fer-nos amb unes dades fiables. Es per això que el que s'exposa a continuació acaba essent una aproximació molt imperfecta a una realitat que no necessàriament ha passat pel centre d'atenció primària de Celrà; hi són tots els que s'hi troben, però no hi consten tots els que ho són.

Amb tot, considerem que aquest esforç ha valgut la pena per a constatar una realitat que, encara que sigui d'una fiabilitat dubtosa, posa en relleu una problemàtica real de la nostra comarca.

Fem costar en apèndix el llistat de les institucions efectivament consultades a l'ensem que la carta o invitació que en sol·licitava el coneixement de les dades. Com podem veure, aquí també només ens vam centrar en les informacions referides als anys 1993 i 1994.

Del conjunt de la informació recollida, la distribució en funció dels municipis de residència i sense distingir els tipus de problemàtiques que afectaven a cada un dels casos tractats ni tampoc les altres variables considerades, ens dóna un balanç numèric global de seixanta-set persones. Per municipis de la comarca de la Ribera Dreta del Ter, tenim la relació següent:

Celrà	34 persones
Flaçà	14
Bordils	14
Sant Joan de Mollet	4
Juià	2
Madremanya	1
Sant Martí Vell	1
No consta	2

Aquesta acaba essent una dada descriptiva de la qual és absolutament arriscat treure'n induccions perquè, en definitiva, podríem fer dir a aquestes xifres allò que no

poden dir. Només ens atrevim a manifestar que la relació que precedeix només ens diu que el nombre de casos atesos es correspon molt aproximativament a l'embalum respectiu dels municipis.

El tracte que donarem a les informacions recollides serà en funció de l'especialització de cadascuna de les institucions de les quals se'n ha pogut conèixer alguna cosa; al cap i a la fi, els continguts són profundament desiguals.

A vegades la discrecionalitat, altres el desconeixement i altres potser la desídia, fan que aquestes informacions siguin molt diferents. Ni sabem fins a quin punt els casos coneguts coincideixen entre ells, ni tampoc, com ja hem dit, si es corresponen amb les informacions ja elaborades entorn de les demandes d'ajut al centre d'atenció primària de Celrà.

Successivament, veurem els casos afectats per la salut mental, els que es troben en geriàtrics, els que diuen relació amb problemes d'inadaptació de menors amb subapartats referits als maltractaments, la salut mental i les conductes en conflicte amb la justícia, els que són afectats per una deficiència física o psíquica i els implicats en episodis puntuals com l'alcoholisme i el SIDA.

2.1 Problemàtiques de salut mental

L'atenció a la salut mental segueix un circuit que va des de l'internament a l'hospital psiquiàtric, o la consulta ambulatòria a un centre de salut mental, o a les atencions al centre de dia assistencial i d'acolliment, fins els pisos tutelats com a residència alternativa (en projecte pel que fa als anys en els que es centrava la demanda de l'estudi).

Només disposem de les dades referides als interns de l'hospital psiquiàtric perquè les altres institucions de la xarxa (el Centre de Salut Mental i el Centre de Dia) tenien la informació en procés d'informatització. Amb tot, ens consta que el Centre de Salut Mental acull centenars de casos setmanals de tota la província gironina.

De les sis persones internades a l'hospital psiquiàtric domiciliades a la Ribera Dreta del Ter, cinc són homes i uns altres cinc tenen més de setanta-tres anys (la persona més jove és una dona de quaranta-set anys). Els diagnòstics: tres esquizofrèncics, un oligofrènic i un dement. Els municipis d'origen: dos de Celrà i Juià i un de Flaçà i Sant Joan de Mollet.

Ens permetem manifestar la nostra sorpresa en constatar dues coses: que un diagnòstic d'oligofrènia sigui acollit en un internat psiquiàtric i l'elevada edat de la majoria dels

interns. Tenim dret a preguntar-nos: és degut a una situació familiar que no permet acollir aquestes persones o hi ha un component de rebuig socio-familiar que en determina el seu internament? No estem en condicions de donar una resposta en aquests moments.

2.2 Internaments geriàtrics

Entre les tres residències geriàtriques de les que s'ha pogut tenir informació hi hem trobat cinc persones velles en règim d'internat: dues de Celrà i Flaçà i una de Bordils, tres dones i dos homes. Lògicament, les edats oscil·len entre els setanta-tres i els vuitanta-vuit anys i amb una estada mitja que es troba entre els quatre i els cinc anys. En quatre ocasions les derivacions van ésser fetes pel servei d'atenció primària.

Només un home no té família pròpia, tot i que l'altre no hi manté cap relació amb la seva família i en el cas d'una dona ens consta com haver tingut un tracte més aviat conflictiu a la llar.

Les causes de l'ingrés són diverses. Pel que es refereix als homes, un va ingressar per urgència social donada la seva solitud i l'altre, com hem dit, tenia una convivència difícil. Les dones, per la seva banda, van seguir itineraris diversos: en dos casos el factor determinant fou la ubicació de l'habitatge (aïllament en un cas i carència de sostre en l'altre) i el tercer pels difícils problemes de relació. Cal dir, finalment, que en dos casos tot va començar per un problema de salut que va acabar amb una estada permanent.

Tot plegat és una petita mostra dels problemes quotidians que acaben afectant les persones grans: l'habitatge, la salut o una relació familiar no prou satisfactòria.

2.3 Els problemes referits als menors

2.3.1 Els maltractaments

La Direcció General d'Atenció a la Infància del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya s'ocupa de la facultat "protectora" i acull infants en règim de Guarda (pacte amb els pares per a fer-se càrrec dels menors per motius diversos) o de Tutela (amb o sense consentiment patern). Per tant, això suposa que es dóna un context socio-familiar més o menys problematitzat per causes diverses.

En aquests moments, es troben sota la responsabilitat del Departament de Benestar Social set situacions de la Ribera Dreta del Ter (cinc nens i dues nenes; dos són de Celrà, tres de Bordils i dos de Flaçà); tres de les quals en tràmit de

"diligències prèvies", dues en règim de Guarda i una en règim de Tutela afectant simultàniament a dos infants per tractar-se de germans.

Els motius de la intervenció del Departament, són: en tres situacions abandó de la llar (en una el pare i en les altres la mare, una d'elles afectant simultàniament a dos germans), orfanat, conducta irregular del menor i altres problemes relacionals.

Tot i que es tracti de fets puntuals i escadussers, ara sabem que es donen a la Ribera Dreta del Ter vertaderes situacions de maltractaments infantils.

2.3.2 La salut mental infantil

El C.A.P.I.P., dedicat a l'atenció psicològica per infants de primària, ha atès entre els anys 1993 i 1994 un total de 16 infants amb problemes de relació familiar, escolar o personal: nou de Celrà, tres de Bordils i de Flaçà i un de Sant Joan de Mollet. En total, cinc nenes i onze nens. Les edats d'aquests infants van dels 5 als 14 anys corresponent a tots els cursos de l'Educació General Bàsica: nou del primer cicle i set del segon.

En les seves situacions familiars només hi ha tres famílies monoparentals amb un fill únic. La resta totes contempnen la presència dels dos conjugues: sis amb dos fills, tres amb tres, dos amb dos i una amb un fill.

La derivació ha estat realitzada per metges en vuit ocasions i les altres vuit per l'equip d'assessorament pedagògic (per tant, via escola).

Finalment, s'ha de dir que les causes de la derivació són heterogènies. Han estat les següents: separació dels pares (2), problemàtica escolar i relacional (2), inestabilitat emocional, dificultat d'autocontrol, dificultat de relació familiar i encopresi ocasional, característiques d'aïllament i esterotípies, quequeig i baix rendiment escolar, conductes opressives, problemes d'adaptació personal i escolar, problemes de comportament, actes delictius, quadre d'ansietat i enuresi.

El conjunt és una bona mostra de situacions de salut mental infantil que generen problemes tant a l'escola com a les famílies.

2.3.3 Els conflictes amb la justícia

L'any 1981 (RD 292/81) hi hagué el traspàs de competències en matèria de menors del Govern central a la Generalitat de

Catalunya. L'any 1985 la Llei Orgànica del Poder Judicial feia entrar en funcionament els "Jutjats de Menors". L'any 1987 desapareix la competència de "Protecció de Menors" dels Jutjats de Menors que s'ocuparan de la facultat "reformadora". A l'ensem, es crea el Departament de Benestar Social al qual es traspassen les competències de protecció de menors. L'any 1992 es confirmen les garanties processals pels menors, la instrucció a càrrec de la fiscalia, l'establiment del marge d'edats entre els 12 i els 16 anys, el temps màxims de dos anys de mesura, el catàleg ampliat de mesures, etc.

Són quatre els menors que han estat objecte d'una mesura per part de la Justícia Juvenil a la Ribera Dreta del Ter: tres de Bordils i un de Celrà. Es tracta de tres nois d'entre 13 i 15 anys i d'una noia de 17 anys. Tots tenen família menys un cas en el qual els pares estan separats.

Les causes que es van imputar als nois són en dos casos delictes contra la propietat (furt) i l'altre utilització il·legítima de vehicle a motor amb danys; a la noia, una falta de lesions. Les mesures preses per les instàncies pertinents són: participar en una reparació, condemna a realitzar un servei en benefici de la comunitat (en dos casos) i en el darrer arxiu de l'expedient.

Ens sembla que aquesta realitat no pot alarmar ningú per causa del seu lleu embalum. De totes maneres, encara que el seu nombre no sigui important, posa en evidència la presència de petites accions conflictives que són el resultat d'unes relacions socio-educatives que pateixen el risc de problematitzar-se.

2.4 Els qui pateixen una deficiència

2.4.1 Disminució psíquica

Són deu les persones ateses (tres dones i set homes) en quatre institucions gironines de les que s'ha pogut tenir informació. Sis són de Celrà i un de Bordils, de Flaçà, de Sant Martí Vell i de Sant Joan de Mollet. Quatre són menors i tres són joves o adults. En set casos hi ha una família al darrera.

Les causes de l'ingrés no sempre són degudes a la deficiència psíquica de la persona: en alguns és per a fer una simple consulta referida a un menor (quan la institució és un punt d'informació), a vegades és l'envelliment dels pares, d'altres és per causa d'una família multiproblemàtica, d'altres és una demanda de treball (quan la institució disposa d'un taller). En sis casos hi ha hagut derivació d'altres institucions (del centre d'estimulació precoç, de

associacions d'afectats (ADARS) o a través de la xarxa psiquiàtrica.

2.6 Els malalts de SIDA (Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida)

Finalment, el Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya ens ha informat de dos casos amb el problema de la SIDA a la Ribera Dreta del Ter: dos homes de més de trenta anys, un dels quals amb comportament de risc de droga via parenteral. La confidencialitat èticament lligada a aquest tipus de problemàtica no permet donar-ne més detalls.

3. Panoràmica general

Sense provocar alarmismes innecessaris, el conjunt d'aquestes informacions permeten dir que a la nostra comarca aparentment tranquil·la i amb una més que acceptable qualitat de vida es donen una bona quantitat de problemes puntuals que en una aproximació a la qualitat de vida de la zona no podem deixar de banda.

Tant en les situacions ateses al centre d'assistència primària de Celrà com a les diverses institucions gironines trobem a la Ribera Dreta del Ter problemes de salut mental, situacions greus de persones grans, problemàtiques amb menors referides a maltractaments, a salut mental o a conflictes amb la justícia, situacions de deficiència psíquica i física i episodis traumàtics de drogoaddicció fins a arribar la SIDA.

El conjunt, malgrat rebre les atencions pertinents dels serveis socials d'atenció primària de Celrà i de les diverses institucions especialitzades gironines, ens ha de fer conscients que, més enllà d'una considerable qualitat de vida comprovada a través del conjunt d'aquest informe, hi ha realitats dures que, per causes diverses (desequilibris personals, relacions conflictives, conductes desordenades, handicaps irreversibles, problemàtiques contextuais, etc.) condicionen el benestar d'una petita porció de la població; però no per això menys important.

El panorama porta en la seva mateixa realitat contemplada l'estigma de les seves pròpies contradiccions. Contradiccions que, per altra banda, seria una irresponsabilitat atribuir-les només i únicament a causes individuals i personalitzades. De cap manera podem deixar de pensar que aquestes problemàtiques no tinguin unes arrels fixades en les relacions socials de la Ribera Dreta del Ter i, per tant, en la seva mateixa estructura social. Tant és patrimoni dels habitants d'aquesta comarca la població integrada i normalitzada, com aquella que per les causes que sigui té

problemes per a conviure i que, per la seva concreta situació, pateix el risc de veure's arraconada i abocada a una dura marginació social.

CONCLUSIO DE LA SEGONA PART

- 1. El conjunt dels municipis estudiats de la Ribera Dreta del Ter presenten una perspectiva tanmateix ben heterogènia. Al costat de pobles molts cohesionats (Bordils, Flaçà i Madremanya), hi ha unitats depenents d'altres municipis (Sant Joan de Mollet i Juià), entitats municipals gens cohesionades (Sant Martí Vell) i pobles de difícil cohesió (Celrà).
- 2. Encara es dóna a la Ribera Dreta del Ter elements de vida quotidiana que singularitzen la petita comarca i que en donen un perfil força idíl·lic: el coneixement i la relació directe entre les persones; les característiques singulars de la idiosincràsia de pagès: senzillesa, acolliment i confiabilitat; presència de nuclis no massa grans i, encara, segmentats en petits veïnats que configuren una població treballadora pròxima als seus conreus; una geografia que alterna la bellesa dels paratges pròxims al riu Ter amb un marc de muntanyes incomparable; uns pobles que evolucionen al so d'un nivell de vida més que arreglat; una reserva de tradicions ben assumides que alternen amb aspectes lúdics inscrits en la modernitat aportada no solament pel ritme de vida, sinó per la transformació política del país; i un sector que gaudeix d'unes comunicacions envejables.
- 3. Des de l'aspecte econòmic s'ha passat d'una agricultura fecunda i amb recursos a unes rendes familiars basades en els sectors secundari i dels serveis, tot i que moltes vegades la feina sigui lluny del domicili (facilitada per les bones comunicacions). Aquest canvi no ha suposat un rebaix del nivell de vida (ni l'atur ni l'economia submergida hi tenen un relleu), sinó que només ha diversificat les rendes de subsistència familiar.
- 4. Les escoles de maternal i de bàsica garanteixen els aspectes educatius d'unes poblacions que prometen un futur cultural cada vegada més interessant: assumpció col·lectiva per part dels agents escolars i dels pares del paper educador, integrador i socialitzador de l'escola; protagonisme dels pares en les seves associacions; allau d'activitats extraescolars promogudes dins o fora de l'escola; fort paper cohesionador d'alguns centres escolars; i accés progressiu d'ex-alumnes als estudis superiors o universitaris.

- 5. No es pot parlar de conflictes amb la justícia a la Ribera Dreta del Ter; només d'anècdotes sense massa importància, gamberrades juvenils o petits robatoris. Tot plegat més per ésser un lloc de pas que no resultat directe d'una problemàtica interna. De fet, la pobresa i la marginació social no són trets característics de la zona. La conflictivitat més forta que es deixa sentir és al marge de la justícia: es tracta de les colles infantils o juvenils que s'agrupen espontàniament i que tenen dificultats d'adaptació al medi exterior a l'escola.
- 6. No hi ha una alarmant abundància d'immigració estrangera a la Ribera Dreta del Ter; només alguns gambians i cada vegada més marroquins dels quals molts són de pas o hi fan estades curtes. El Voluntariat Social de Celrà per les dones i l'Escola d'Alfabetització de Bordils pels homes s'ocupen dels aspectes culturals i d'inserció d'aquestes minories.
- 7. Es dona una considerable distància social entre la gent gran i la joventut; aquesta és, segons es diu, més individualista, tancada i independent. La diversió i les relacions entre els joves es realitzen lluny de la Ribera Dreta del Ter; en part, perquè ja han de marxar per causa dels estudis i en part per la manca d'oci de consum juvenil en aquests municipis. Són minoritaris els grups juvenils promotors d'activitats pròpies i específiques dintre dels municipis.
- 8. La imatge del futur sembla la inquietud més apressant entre la població: la incertesa del treball, la sensació que s'estan aproximant temps difícils... El tema del futur és recurrent. Aquest temor repercuteix en la vida quotidiana: en la restricció del consum i en la contradicció constant entre la necessitat de l'estalvi i la pràctica efectiva de despeses ostentatòries. Per aquesta banda també, hom té la impressió que el nivell econòmic de vida de la Ribera Dreta del Ter és en general força arreglat.

La contaminació ecològica sembla ésser una segona preocupació de la població que deriva vers la sensació de pagar molts impostos sense rebre'n massa a canvi considerant que hi ha serveis necessaris que no són coberts; per exemple, dèficits de parcs infantils o d'acolliment de la tercera edat i col.lapse dels serveis sanitaris. Dintre d'aquesta línia de reflexió preocupant, inquieta la desintegració socio-familiar de la vida moderna per causa dels divorcis i les separacions; s'acaba maltractant els menors que, necessitant una atenció protectora, ara per ara

diffícilment poden tenir per la insuficiència dels serveis actuals.

Finalment, els mestres estan preocupats per la reorganització futura de l'ensenyament des de la introducció immediata de la secundària a Celrà; angoixa la manca de previsió amb l'interrogant de la redistribució dels serveis d'ensenyament.

- 9. La pràctica mèdica actual posa en relleu alguns problemes que són greus: canvi de concepció de la medicina i de l'assistència sanitària: pas d'un criteri de benestar del malalt a un concepte de curació de malalties; enfocament purament economicista del procés d'intervenció sanitària; increment burocràtic del mateix fet curatiu derivant en la contradicció entre una màquina complexa pel que fa als controls sanitaris i una fiscalització aguditzada de la despesa; contrast entre les moltes exigències per part de l'administració sanitària i la limitació a l'hora de donar massa facilitats; manca de fluïdesa en el tracte per causa de les llargues llistes d'espera amb col.lapse i saturació als ambulatoris; i desaprofitament dels recursos per causa d'una mala distribució de les competències i de les funcions dels diversos professionals sanitaris, més absorbits per actes burocràtics que per actes mèdics.
- 10. Els dèficits d'educació sanitària són els de tot arreu, malgrat que siguin evidents els símptomes de millora; per exemple, la cura sanitària dels fills per part de les mares.
- 11. Epidemiològicament les malalties més freqüents (gastroenteritis víriques, artrosis, malalties cròniques o situacions terminals) solen ésser tractades des dels serveis sanitaris més pròxims. No hi ha un problema greu de drogoaddicció il.legal essent molt més problemàtic l'alcoholisme sense ésser una afectació massa visible. I pel que es refereix a la prevenció, els serveis mèdics d'empresa solen ocupar-se dels treballadors i els actuals districtes sanitaris de les vacunacions i revisions escolars.
- 12. L'assignatura pendent és la cura del medi ambient, tant pel que afecta a residus, com a l'emanació de gasos, com a l'ús de pous discutiblement potables als domicilis. La humitat ambiental provoca força problemes respiratoris.
- 13. El paper de l'administració és força dinàmic en la vida d'aquests pobles. En aquest sentit despunten Celrà, Bordils, Madremanya, Flaçà i Sant Joan de Mollet on la voluntat de cohesió i modernització és evident, tot i

les contradiccions esperables en una temàtica que sempre serà discutible, no solament a l'hora d'establir prioritats, sinó al moment de confrontar apreciacions estètiques.

- 14. Finalment, cal dir que és impossible silenciar, sense provocar alarmismes innecessaris, el conjunt de problemes puntuals que presenten unes minories poblacionals: la malaltia mental, els homes i dones grans, els menors, les deficiències físiques o psíquiques, els episodis de drogoaddicció i d'alcoholisme. Ara sabem que el benestar d'una petita porció de la població de la Ribera Dreta del Ter es troba seriosament compromès en el context d'una innegable qualitat de vida generalitzada. Els desequilibris personals, les relacions conflictives, les conductes desordenades, els handicaps irreversibles o les problemàtiques contextuals, són un crit d'alerta a la població en general per ésser conscients que és precisament i moltes vegades per causes col·lectives que hi ha petits grups de persones que no se'n surten.

APENDIX 1: CENTRES EFECTIVAMENT VISITATS

1. **Càritas Diocesana** amb dues seccions: atenció social i problemes de la immigració (no hi ha cap cas de la comarca).
 2. **Presó** de Girona que inclou reclusos preventius, amb llibertat condicional i amb règim obert (no hi ha casos de la nostra comarca; però suggereixen veure-ho a les presons de Can Brians, Quatre Camins o Figueres).
 3. **Llar Infantil Ntra. Sra. de la Misericòrdia** (no hi ha infants de la comarca).
 4. **SERSA** (Serveis Socials i Administratius SCCL) que s'ocupen de l'assistència segons instruccions de l'assistent social (no disposen de dades rellevants dels casos tractats).
 5. **Fundació SERGI** (Servei Gironí de Pedagogia Social) que no realitza atenció directa i només fan cursos per a treballadors socials.
 6. **Centre Educatiu de Menors Montilivi** on no hi ha casos procedents de la Ribera Dreta del Ter.
 7. **Escola de Palau** per a disminuïts físics (no hi ha alumnes residents als nostre municipis).
 8. **Compañía Hijas de la Caridad** (ens remeten a la Fundació Pública "La Sopa").
 9. **Associació IDARS** (Intervenció amb Dones d'Alt Risc Social), associació inactiva des de l'any 1992.
 10. **Xarxa de Salut Mental del Gironès** que inclou l'Hospital Psiquiàtric de Salt, el Centre de Salut Mental, el Centre de Dia i els Pisos Tutelats (encara en projecte els anys en els que s'ha demanat la informació).
- Només es disposen de les dades referides als interns de l'Hospital Psiquiàtric de Salt i pel que es refereix a les del Centre de Salut Mental i el Centre de Dia es troben en aquests moments en procés d'informatització.
11. **Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids** (hi ha hagut una impossibilitat de posar-se en contacte).
 12. **Fundació Pública "La Sopa"** dedicada a transeünts (ha quedat pendent de recollir la informació).
 13. **D.G.A.I.** (Direcció General d'Atenció a la Infància) del Departament de Benestar Social de la Generalitat de

Catalunya. La informació efectivament lliurada no distingeix les dates.

14. **Residència Geriàtrica del Puig d'en Roca.**

15. **Congregació "Hijas de San José" (Residència Padre Butinyà).** Es una residència geriàtrica.

16. **Residència Geriàtrica del carrer Jocs Olímpics.**

17. **C.A.P.I.P.** (Centre d'Atenció Psicològica per a Infants de Primària), dedicada a menors inadaptats o amb problemes d'aprenentatge.

18. **Associació Angelus.** Taller Ocupacional per a Disminuïts Psíquics.

19. **M.I.F.A.S.** (Minusvàlids Físics Associats), amb atenció socials als afectats de les comarques gironines.

20. **ASTRID-21 - Fundació Síndrome de Down de Girona i Comarques.** No és cap residència, sinó un punt d'informació que, mitjançant diversos programes, actualment atén aproximadament uns 170 nens de Girona i Comarques, a les seves famílies i d'altres interessats en el tema. La manca de coordinació amb els centres de salut fa que no hi hagi constància de tots els afectats.

21. Col·legi Públic **Mater Dei** per a disminuïts físics i psíquics.

22. **Fundació Joan Riu** (Consorti Sant Gregori) dedicat a disminuïts psíquics greus.

23. **Fundació Teresa Ferrer - Associació d'Alcohòlics Rehabilitats** pel tractament de la drogoaddicció i l'alcoholèmia.

24. **Direcció General de Justícia Juvenil** del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. S'ocupen de menors entre 12 i 16 anys.

25. **A.C.A.S.** (Associació Comunitària Anti-Sida de Girona). Es remet a una consulta al Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya: la mostra obtinguda seria totalment aleatòria.

26. **Departament de Sanitat i Seguretat Social** de la Generalitat de Catalunya. La informació és global perquè hi ha dades que es desconeixen o no es poden donar per motius de discrecionalitat.

27. **S.A.O.S. Justícia Gratuïta.** Dins els jutjats de Girona i depenent de la Generalitat de Catalunya. (No hi ha casos de la nostra comarca).

28. **Unión de Sordos de Girona** (Han canviat de domicili i es desconeix la direcció actual).

29. **A.M.A.R.G.** (Associació de Malalts Renals de Girona). (Ha resultat impossible de localitzar).

APENDIX 2: CARTA ADREÇADA A LES DIVERSES INSTITUCIONS PEL
PRESIDENT DEL CONSELL COMARCAL DEL GIRONES EN DEMANDA DE LA
INFORMACIO

El Departament de Serveis Socials del Consell Comarcal del Gironès, està realitzant un estudi sociològic, a través de la Fundació Jaume Bofill, de la zona d'atenció de l'UBASP VI, que comprèn els pobles de: Celrà, Bordils, Flaçà, Juià, Madremanya, Sant Martí Vell, Sant Joan de Mollet.

L'objectiu de l'estudi és tenir una radiografia global, principalment des del punt de vista social, de les necessitats i problemàtiques de la població d'aquesta zona, les tendències i expectatives. Aquest estudi està realitzat pel sociòleg Raimon Bonal i un equip de col.laboradors, un dels quals és el Carles Gironès.

Les dades que us demanem seran tractades amb confidencialitat i respecte. Aquestes han de ser relatives als anys 1993 i 1994:

- 1- Distribució per sexe
- 2- Llocs de residència
- 3- Llocs de naixement
- 4- Data de naixement
- 5- Causa de l'ingrés - causa jutjada
- 6- Dades família (hi ha família?, etc...)
- 7- Etnia (català, castellanoparlant, gitano, magrebí, gambians,...)
- 8- Distinció: preventiu o penat
- 9- Règim obert o tancat
- 10- Durada de la condemna o condemnes
- 11- Temps de la condemna realitzat i temps pendent
- 12- Autòcton o inculpat aquí
- 13- Implicacions amb droga o alcohol
- 14- Altres variables que vostès creguin d'interès remarcar

Seria interessant que ens poguessin facilitar la clau d'identificació de les persones ateses per vostè amb l'objectiu de no duplicar-les amb el creuament de variables d'altres serveis, a efectes d'estadística.

Us agrairíem que abans del 23 de juny d'enguany ens poguéssiu facilitar les dades que el sr. Carles Gironès us passarà a recollir.

Per qualsevol dubte poseu-vos en contacte amb el sr. Jordi Rustullet, diplomad en Treball Social (Tel. 49.30.26) de l'UBASP VI del Consell Comarcal del Gironès a l'Ajuntament de Celrà.

Us agraim sincerament la vostra col.laboració.

Atentament,

III. REFLEXIO FINAL

Al terme del nostre informe voldríem posar en relleu alguns elements de realitat que ens han semblat singularment pertinents en la nostra anàlisi. No és la missió del sociòleg dir com les coses han d'ésser, sinó com són; pensem que hem deixat clar quina és l'estructura social que configura el món que es troba dintre dels paràmetres del set municipis que hem identificat toponímicament com la Ribera Dreta del Ter.

Sense pretendre atribuir-nos una facultat normativa que professionalment no tenim, voldríem malgrat tot deixar clares algunes idees que es desprenen de la nostra aproximació empírica a aquesta realitat; idees que, per altra banda, tenen la funció de servir de pauta per tots aquells que d'una manera o altra hi són implicats a tenor d'aquella demanda de coordinació i de reflexió conjunta que va motivar en definitiva el requeriment d'aquesta anàlisi. La funcionalitat d'aquesta reflexió final es troba en la voluntat de servei de la Fundació Jaume Bofill per tal de proporcionar elements de discussió entre els qui són efectivament per voluntat pròpia, per mandat popular o per contracte administratiu els vertaders interventors en aquest àmbit geogràfic.

- 1. Malgrat la unitat geogràfica evident de la nostra àrea d'estudi, tenim la impressió que la Ribera Dreta del Ter està composta per set nuclis constituïts en municipis que mantenen unes característiques força heterogènies pel que es refereix a la seva capacitat de cohesió. D'una banda, l'evolució més recent ha estat un important factor de **canvi social**, no solament considerant els aspectes de modernització dels diversos pobles, sinó també pel canvi substancial del sistema de vida que s'hi planteja.

En efecte, aquests canvis han comportat una estructura econòmica basada fonamentalment en les **rendes salarials nascudes del treball a la indústria** i, per altra banda, un eixamplament de l'àmbit laboral a ofertes de **mercat laboral d'àrees més àmplies i allunyades del lloc de residència**.

El que vol dir que la Ribera Dreta del Ter en relativament pocs anys ja no és el que era. Tant la democratització progressiva dels estudis bàsics amb el consegüent allau de joves que van accedint als estudis superiors, com la dependència clara respecte a l'exterior, sobretot pel que fa referència a la capitalitat de Girona i la seva conurbació (tant pel que es refereix als estudis, com al treball, com al lleure sobretot el juvenil), han **modificat clarament les mentalitats**, han configurat una **nova manera d'ésser** en

aquesta zona geogràfica i ha generat un nou tipus de relacions socials.

Aquestes relacions socials són avui heterogènies des del moment que adés s'arriben a cohesionar al mateix poble per causa d'actors socials dinàmics que han aconseguit una certa unitat (els casos de Bordils, Madremanya i Flaçà amb l'apèndix "natural" de Sant Joan de Mollet), adés no han aconseguit cap mena de cohesió per manca d'actors socials (Sant Martí Vell), i adés amb compartimentacions socials internes generades ja històricament i que fan difícil poder parlar de cohesió malgrat el paper jugat per un bon nombre d'actors socials (és el cas de Celrà amb l'apèndix de Juià).

L'assignatura pendent de la Ribera Dreta del Ter es troba en el fet d'aconseguir que aquestes modificacions estructurals i humanes no acabin fent de l'àrea d'estudi un apèndix residencial i laboral de la metròpoli gironina amb el que suposa de despersonalització i de destrucció d'una vida autònoma singular i específica; com si tot depengués de l'oferta d'un mercat forani.

No es tracta d'anar contra els corrents que imposa la modernització des del moment que van lligats a la tecnificació i a la competència del mercat de treball i entorn de la qual res s'hi pot fer; sinó de buscar una **millor qualitat de vida**. No lligada únicament als elements estàtics que les condicions geogràfiques proporcionen, sinó generant una **dinàmica social i relacional** amb poder de generar signes d'identificació de la minicomarca apta per a donar acolliment a tot aquell qui hi vulgui fer un assentament permanent. Cal reflexionar-hi: no és un problema de fórmules màgiques o de creació de coses noves, sinó de recerca conjunta i contrastada de solucions globals, més enllà dels que podríem qualificar com de "corporativismes de poble".

- 2. Aquest canvi de l'estructura social tan clarament constatat repercuteix seriosament en la **mentalitat de la gent**.

Hom hi endevina una distància considerable entre les persones grans i els joves. Els tres qualificatius amb els que ens han definit el tarannà juvenil (individualista, tancat i independent) reflexen la dificultat o la negativitat amb la que els adults contempen la manera de comportar-se dels joves; refermada aquesta lectura amb la constatació de l'excepcionalitat dels grups juvenils animadors i promotors d'activitats. També, el pessimisme adult a l'hora de contemplar el futur de la població en general

i especialment el dels joves. I, encara, la interpretació de la conflictivitat excessiva de conductes juvenils, en particular les referides a la drogroaddicció, sense una mínima base policial i clínica.

La població de la Ribera Dreta del Ter té **tendència a fabricar els seus mites socials** i, insistim, no tant com a resultat de mentalitats particulars més o menys retardades, sinó més aviat com a fruit dels enormes i ràpids canvis estructurals experimentats en tots els ordres de la vida quotidiana d'aquests pobles: estructures econòmica, residencial i cultural de la població.

Aquí hi ha una singular invitació a dur a terme una important i **necessària tasca pedagògica** d'aquesta població; no solament per a no veure fantasmes allà on no hi són, sinó per a centrar i obligar a posar l'atenció en els problemes reals que, encara que minoritaris, són suficientment rellevants i reveladors d'unes relacions socials que comprometen la qualitat de vida de petits grups poblacionals afectats per problemes d'habitable, per episodis traumàtics de malaltia mental o d'immigració desarrelant, per problemes relacionals intrafamiliars més o menys complexes o per la presència a la llar de persones desvalgudes: deficientes físics o mentals, membres de la tercera edat, malalts o en conflicte amb la justícia.

Pensem que cal invertir grans esforços pedagògics per a capgirar la tendència a construir socialment realitats fictícies que escampen i destorben dels vertaders i reals problemes dels habitants d'aquesta minicomarca. La prevenció de riscos de mals majors bé demana un treball pedagògic rectificador d'aquestes tendències; i aquesta tasca, o és col·lectiva a l'ensem de l'administració i de la societat civil, o no es durà mai a terme.

- 3. Les previsions de futur de l'estructura social de la Ribera Dreta del Ter apunten vers una **agudització d'aquestes tendències evolutives més recents**, tant pel que es refereix al vessant residencial de l'espai geogràfic com a l'eixamplament de les relacions de mercat laboral cada vegada més influenciades per la innovació tecnològica i les exigències de la internacionalització de l'economia. Es esperable que es deixin sentir per aquesta causa fortes repercussions en l'estructura simbòlica dels habitants de la Ribera Dreta del Ter.

Els reptes de futur, segons tots els pronunciaments, toquen directament la necessitat de fer una gran atenció a les possibles disfuncions que puguin néixer a partir d'aquests previsibles canvis socials. I, per tant, el que hem esmentat més amunt en la nostra segona reflexió entorn de la pedagogia social i cívica cobren una urgència d'una peremptorietat greu que n'arriba a fer una qüestió de vida o mort.

Avançar-se i preveure l'esdevenidor sense estalviar esforços ni regatejar intents voluntaristes acaba essent una necessitat urgent a la Ribera del Ter, aguditzant la imaginació política i social i convertint els diversos actors socials en agents d'intervenció i de previsió d'aquest futur exigent i imprevisible. El benestar i la qualitat de vida futura de la minicomarca ho demana.